

*Élet a hátságban
a Nagy Háború
idején*

Élet a hátorszámban a Nagy Háború idején

Veszprém
2018

Nyelvileg lektorálta:
Schreiber Márta

Válogatták és szerkesztették:
Domokos Anna
Palkóné Jády Melitta

Címlap:
Palkó Edina Zsófia

A kiadvány megjelenését támogatja:
a Veszprémi Első Világháborús
Centenárium Emlékbizottság

Kiadja: az Eötvös Károly Megyei Könyvtár

Felelős kiadó: Pálmann Judit igazgató

Készült: Veszprémben az OOK Press Nyomdában

ISBN: 978-963-9510-25-8

Ajánlás

Tisztelt Olvasó!

Veszprém - más településeinkhez hasonlóan - sokat szenvedett az első világháború alatt.

Városunk veszteségei nem csak a fronton harcoló katonák körében, de itthon, a hátszágban is fájdalmasak voltak.

Az Eötvös Károly Megyei Könyvtár Helyismereti Gyűjteményének munkatársai arra vállalkoztak, hogy a korabeli, helyi sajtó tükrében mutassák be a hátszág világháborús éveit, Veszprém mindennapjait a nagy háború időszakában.

A kötet szerkesztői a Veszprémben megjelenő lapok cikkeiből válogattak, témák szerint csoportosítva a kortárs újságírók írásait.

E nagy ívű válogatás nyomán olyan világháborús körkép tárul az Olvasó elé, amely hiteles módon, a szemtanúk hitelességével mutatja be a hétköznapokat, láttatja a történelmi eseményeket, amelyek Veszprém sorsát meghatározták az elkövetkező évszázadban.

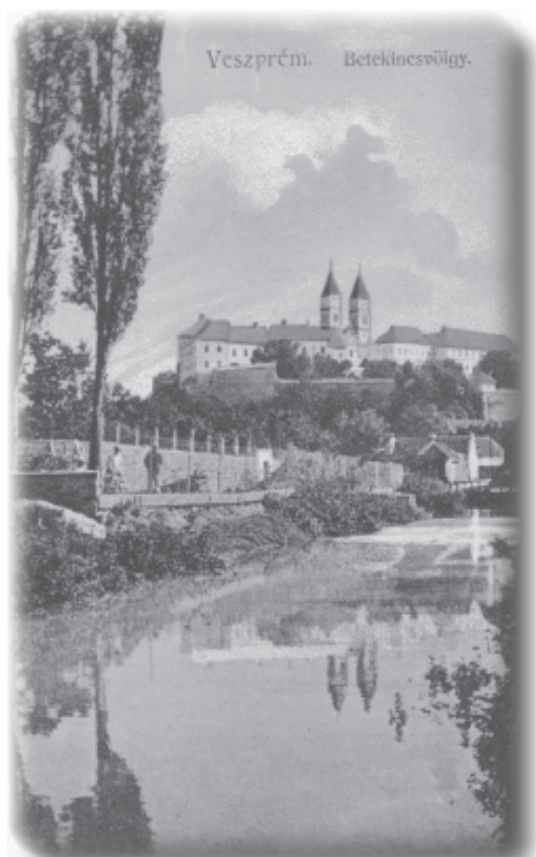
A kötet lapjain élményszerűen tárul fel a múlt, mindannyiunk közös múltja, amely nagyszerű példákkal szolgál a hazaszeretet, a hősiesség és az összefogás terén, a jelenkor embere számára is.

A kötetet lapozgatva bepillantást nyerhetünk múltunkba, az első világháború embert próbáló időszakának mindennapjaiba, a korabeli Veszprém életébe.

Őszinte lelkesedéssel ajánlom minden Kedves Olvasónak e könyvet, amely Veszprém múltjának nagyszerű dokumentuma!

Ezen túlmenően tiszteletadás az első világháborús Veszprém hősei előtt, akik a „hátszág katonáiként” szolgálták városunkat és magyar hazánkat!

Porga Gyula
polgármester

Előszó

Kedves Olvasóink!

Az elmúlt négy évben sok szó esett az I. világháborúról a százéves évforduló kapcsán. Olvashattunk ezzel kapcsolatban csatákról, a háziezredünkről, hősi halottakról, koronás fők és más híres emberek életéről. Mindenki joggal mondhatja, hogy ezek egy háború lényeges „alkotóelemei”. Mi azonban, az Eötvös Károly Megyei Könyvtár Helyismereti Gyűjteményében az elmúlt négy évben is Veszprémmel és környékével, az itt élőkkel foglalkoztunk. Azt hihetné a mai kor embere, hogy Veszprémben nem történt semmi lényeges, hiszen itt nem voltak harcok, a front több száz kilométerre hullámzott. A kutatásaink azonban egészen mást mutattak.

Ebben a kiadványban könyvtárosokként a rendelkezésünkre álló dokumentumok, a korabeli sajtó tükrében szemléljük a város átalakulását a háborús évek alatt. 1914-ben négy újságot adtak ki városunkban: Veszprémi Hírlap, Veszprémmegyei Újság, Veszprémvármegye és a Népakarat. Ebből kettő megyei kiadvány volt. 1915-től viszont már csak három jelent meg, a Népakarat című kiadvány megszűnt.

A munka során több ezer oldalnyi újságot olvastunk el, és nagyjából 1300 cikket válogattunk ki. Ezeknek csak egy töredéke kerülhetett be a könyvbe, azonban mind a négy újság háború alatt megjelent számai olvashatók az Eötvös Károly Megyei Könyvtár honlapján a Helyismeret alportálon. A könyvben megjelentő újságcikkeket az akkori kor helyesírása szerint, betűhíven közöljük.

Az áttekinthetőség kedvéért a fejezetek sorra veszik a hátszági élet színtereit (városfejlesztés, egészségügy, élelmiszer ellátás, stb.), és ezek köré fűztük az idézeteket.

Az utolsó fejezetben ezen időszak néhány, a város életében jelentős szerepet játszó alakját gyűjtöttük össze.

A könyv, melyet most az Önök kezébe adunk, egy a sok lehetséges látásmód közül. Bármennyire is igyekeztünk objektív képet nyújtani, személyes döntések eredménye, hogy a könyvbe mely cikkek kerültek be. A kibontakozó történet minket is megérintett.

Szeretettel ajánljuk összeállításunkat.

A szerkesztők

Városunk fejlődése

Veszprém virágzó város volt a XX. század elején. Tehetséges emberek vezették, a lakosok pedig elkötelezettek, de ugyanakkor kritikus szemléletűek voltak városukkal. A vezetőség komoly, nagyratörő terveket dédelgetett a város fejlődésével kapcsolatban. A lakosság szám nőtt, újabb utcák megnyitására került sor.

Új utca

Az Abelesz-cég megvett egy nagyobb telektömböt, az ugynevezett Sógor-telep mögött. A telektömbből több kisebb parcellát hasítottak, melyen építkeztek. Az épületek száma oly nagy, hogy egy kis utca képződött. Ennek következtében a cég a városhoz fordult, hogy adjon nevet az új utcának. A városi tanács a kérelmet teljesítette, s Látóhegyi utcának nevezte el a város legifjabb hajtását.

Veszprémi Hírlap, 1914. július 19. 4. old.

A vízmű már 1896 óta működött, volt a városban vezetékes víz, bár nem mindenhová jutott el, s 1914-ben megkezdődött a csatornázás, az utcákat pedig aszfaltozták.

Csatornázás

A Fő-utcán s a piac-téren csatornáznak. Az aszfaltozást megelőzőleg levezető csatornát csinálnak az esőviznek. A vízvezetéknél felszedett gyűjtőcsatornákat használják fel. A szennyvizet elvezető csatornákat már előbb megcsinálták s így az aszfaltozással a Fő-utca, s a piac-tér rendezését teljesen befejezik.

Veszprémi Hírlap, 1914. július 12. 4. old.

Aszfaltozás

Veszprémben az aszfaltozási munkálatokat megkezdtek. A magyar-horvát aszfalt részvénytársaság vállalkozásában készül el az új munka. Ennek a városszépítő tevékenységnek egyik része az Erzsébet-szálló előtt haladó járda szintjének leszállítása is, melyen már serényen dolgoznak.

Veszprémi Hírlap, 1914. július 19. 5. old.

Vizvezeték a közvágóhidra

Régi szükségét pótolta a városi közgyűlés. A vízvezeték hálózatát kiterjeszti a közvágóhidig. Utirány a Fenyves-utca, hogy a környék lakói is csatlakozhassanak.

Veszprémi Hírlap, 1914. december 13. 6. old.

Sor került a szemétszállítás megszervezésére, ami viszont az előbbi fejlesztésekkel ellentétben igényelte a lakosság közreműködését is. A városlakókat kötelezték, hogy a magánházaiknál felgyűlő szemetet könnyen kezelhető és elszállítható formában tárolják.

A város köztisztasága

Dr. Komjáthy László polgármester a helybeli lókereskedőtől napi használati díj mellett ötpár lovat bérelt. Négy kocsival aug. 13-án már meg is kezdték visszamaradt szemet fuvarozást. Ennek befejeztével kerül sor az utcák tisztogatására.

Veszprémi Hírlap, 1914. augusztus 15. 4. old.

Az utcák tisztaságáért

A városi tanács a nagyobb forgalmu utcákon szemétládákat helyez el. Ezekbe gyűjtik a kisebb mennyiségű utcaszemetet addig is, míg a városi fogat elfuvarozza.

Veszprémi Hírlap, 1914. szeptember 6. 5. old.

Szemétfuvarozás

A tanács elhatározta, hogy a szemétfuvarozásra vonatkozó szabályrendeletet 1915. január 1-től kezdve kötelezőleg végrehajtja. A számvevőséget megbizta, hogy a lakások jegyzékét állítsa össze. Amennyiben a lakások száma után a város a szemétfuvarozás költségét a mostaninál alacsonyabb kivetés mellett is megkapja, nincs kizárva, hogy a most szedett díjakat kevesebbre szállítják le. Ugyanebben az ügyben a tanács másik határozatot is hozott. Több háznál a szemetet oly félreeső, nehezen hozzáférhető helyekre gyűjtik, hogy a kihordásra fordított idő értéke meghaladja a fizetett díjakat. A tanács az ily lakások tulajdonosait arra kötelezi, hogy a szemetet megfelelőbb helyen gyűjtessék össze.

Veszprémi Hírlap, 1914. október 11. 5. old.

1914-ben tehát még szinte töretlenül haladt a munka, a háború megszorításai nem veszélyeztették a városvezetés terveit, még tartott a lendület. Azonban a következő években egyre nehezebb lett nyersanyagot, munkást, szállítóeszközt találni a tervezett fejlesztésekhez. Ennek ellenére a városvezetés nem adta fel álmait, és 1915 végén, 1916 elején is előterjesztették a városrendezésre vonatkozó terveiket. 1918-ban is tovább munkálkodtak, amikor pedig már végképp semmi más nyersanyagot nem találtak, a hulladékot hasznosították.

Javitják az utcákat

A tavalyi hatalmas nyári esőzés utrontásai még most is szépséghibái városunknak. A háború közbejötté ugyanis sok hasznos, szépítő tervet félretolt. Most már azonban a város kezdi a munkát s a többek között a jól megrongált Fehérvári-utcát is helyre állították. Nagy pusztulás érte a kegyesrendiek

kertje mellett, a Sédet áthidaló gyaloghidhoz vezető utat is. A fal mellett alig maradt meg fél méternyi ut s már mellette mély gödrök veszélyeztetik a testi épséget. Különösen éjjel, lámpavilág hiányában. Kivánatos, hogy ez is sorra kerüljön, mert a Cserhátot a Temetőhegygel köti össze, tehát forgalmas ut.

Veszprémi Hírlap, 1915. március 7. 5. old.

A város rendezése

A tanács a háborus időben is foglalkozik utcarendezéssel. A munkálatot a mérnöki hivatal vezeti nagy ügybuzgalommal. Rendezték már a Szt. Margit-hid környékét csatornázással s utcafeltöltéssel. Ujabban is több utca csatornázását is tervbe vették s a tervezetek a legközelebbi közgyűlés elé kerülnek. E tervek szerint legelsőben a Jeruzsálemhegy- s a Kerekes-utcákra kerül a sor s ezzel megszűnik a közegészség ellenes szokás, hogy a házi szennyviz az utcák folyókáját piszkítja. Különösen dicséretet érdemel a városi hatóság gondoskodása, hogy a Cserhátot csatornáztatja s rendeztetni az ugynevezett Girisics-dombot (*Girisics-dombot szerk.*) s befödeti azt a város csufító, szennyes árkot, mely a Kerekeskut-utca szennyvizét a Malom-utca árkaiba vezeti. Nagyon helyes dolog ez, mert igazán itt az ideje, hogy a külső városrészek is lássanak valamit a szépítő városrendezésből.

Veszprémi Hírlap, 1915. december 5. 5. old.

Városrendezési terv

Polgármesterünk városfejlesztő tervet jelentett be a képviselő-testületnek. A gabonapiac szennyvize elbujik ugyan a Galambház mellett nyíló csatornában, de újra előbujik s szétterül a vasuti ut mentén, a Csomay-telep környékén. Az utasok nagy része Jutasról éppen e disztelen szennyes utcarészen érkezik városunkba s bizony nem a legjobb véleményt táplálja tisztaságszeretetünkről. A polgármester azt tervezi, hogy a vasuti ut s a Völgyikut között levő mélyedést a majdan építendő tüzérlaktanya rendezésével nyert földanyaggal betölteti s a szennyvizet csatornán keresztül elvezeteti.

E tervnek grandiozus arányait jelzi a tervnek az a része, mely áthidalással szándékozik összekötni a Cserhátot a vasuti uttal. Ez a hid a kocsiközlekedésre is alkalmas volna s a Völgyikut fölött vezetne át. A tervezet keresztülviteléhez szükségesnek mutatkozik a Völgyikut domboldalán levő néhány háznak kisajátítása is. A tulajdonosok a vasuti ut mentén kapnának új telkeket s ezzel gyarapítanák a Jutas-felé fejlődő városrészt. A közgyűlés ezt a nagyszabású tervezést meglelégedéssel vette tudomásul.

Veszprémi Hírlap, 1916. január 30. 4. old.

Készülnek az utcák

A város tudott cementet szerezni s így fokozottabban hozzájárhatnak az utcák rendezéséhez. – Ezt polgármesterünk a legutóbbi városi gyűlésen meg is ígérte. A Jeruzsálem-utca betonszegélye is készül. Itt felhívjuk egy dologra a városi főmérnök ur figyelmét. Az északoldali betonszegélyt ne állítsa meg a Nagy-féle ház előtt, hanem vezettesse tovább a Liptay-házig. Egy keskeny kis járda igazi jótétemény lenne itt a két háztulajdonosoknak.

A Toborzó-utca vize hegyibük folyik, a falat nedvesítik s a Barták-féle házba be is szalad. Mindezt egy kis gyalogjáróval meg lehetne akadályozni. Az utca is szépülne vele. A háztulajdonosok készséggel megfizetik a rájuk háruló költséget.

Veszprémi Hírlap, 1916. november 5. 4. old.

Utcarendezés

Bokrossy Jenő főmérnök a tanács felhívására elkészítette több utca szabályozási és rendezési tervét. A Csatár-utca, a temetőhegyiek szép tágas utcája két oldalán burkolt gyalogjárót kap. A gyalogjárók között hét méter lesz a közlekedő ut. A mérnöki hivatal a gyalogjárók mellett megállapította a szabályozási vonalat új építkezések esetére. A házak előtt így területek szabadulnak föl, amelyeket a város a háztulajdonosoknak négyszögölenként 10 korona árban átenged előkertek céljaira. A tulajdonos tartozik ezeket csinos, utcát szépítő kerítéssel bekerítettetni.

A Szent István-utcát is rendezik s jobb oldalon gyalogjárót készítenek. – Az Iskola- és Ranolder-utca teljes rendezését is tervbe vették. A posta előtt levő dombot 90 cm.-rel leszállítják s így az Angolkisasszonyok szép épülete is ennyivel jut ki a földből az Iskola-utca felől. Ez a leszállítás négy utca emelkedőjét fogja csökkenteni.

A Kossuth Lajos-utca északoldali járdáját is rendezik. Az Óvári-háztól kezdődőleg leszállítják a kocsit szintjének megfelelőleg s addig is, míg aszfalttal fedhetik, betonnal szegélyezik s murvával töltik ki. Ezzel a lábtörő, gidres-gödrös gyalogjáró kimulik az árnyékvilágból. A munkálatokat megkezdik, mihelyt a város elég dolgos kézzel rendelkezik. Igazán örvendetes, hogy az utcarendezés igazságosan felosztott munkája künn is, benn is megkezdődik.

Veszprémi Hírlap, 1918. április 28. 3. old.

Az utcák fődése

A legrosszabb karban levő utcákat ezentul kavics és szénsalak vegyítéséből készült anyaggal javítják. A vízműnél felszaporodott szénsalak értékesítés nélkül hevert a gépháznál. Ekként jó fölhasználást nyer. A Buhim-völgyben az utat már ezzel az anyaggal, javították és igen jól bevált.

Veszprémi Hírlap, 1918. október 13. 4. old.

Dr. Török Gyula rendőrkapitány vasszigorral próbálta fenntartani a rendet, ami nemcsak a bűnözők lefülelését takarta, hanem a köztisztasághoz szükséges fegyelem fenntartását is magában foglalta. De célja nem a büntetések kiosztása volt, hanem az eredmények elérése, ezért az ellenőrzéseket a sajtó útján előre közölte.

A rendőrkapitány felhívása

A rendőrségre beérkezett jelentésekből az tűnik ki, hogy a bevonult katonák szállása körül, de egyéb helyeken is sok a szemét; a vendéglők, udvarok, férőhelyek mindenütt nagyon piszkosak, ami a közegészségre a jelenlegi meleg időjárás miatt nagyon hátrányos és veszélyes lehet. A főkapitány ezért felhívja a város lakosságát, hogy mindenütt a legnagyobb tisztaságot tartsa fenn, a szemetet, trágyát mindig hordassa el, mert ellenesetben kénytelen lenne a közegészségügyi törvény értelmében ellenük eljárni.

Veszprémi Hírlap, 1914. augusztus 15. 5. old.

A tisztaság érdekében

Tekintettel a közelben beálló melegebb időkre, a 97-1886 sz. szabályrendelet 3. §-ára való hivatkozással felhívom a város közönségét, hogy az udvarukban lévő pöcegödröket tisztitgattassák ki és az udvart is állandóan tisztántartsák, mert jelen felhívásomtól számított 15 nap alatt vizsgálatot fogok tartani és a szabálytalanságokat a hivatkozott szabályrendelet 13. §-a alapján szigoruan meg fogom torolni. Veszprém, 1915. évi április 1. *Dr. Török, rendőrkapitány.*

Veszprémvármegye, 1915. április 4. 4. old.

A városban tehát működött a vízvezeték, és a villanyt is egyre több helyre bevezették. Ezeknek a közműszolgáltatásoknak az üzemeltetéséhez azonban szénre és olajra volt szükség, melyet szintén nem volt könnyű beszerezni a háborús időkben, és ha sikerült is biztosítani egy hosszabb-rövidebb időszakra elegendő mennyiséget, azt még el is kellett juttatni a városig.

A tanács gondossága

A vasuti forgalom a hadügyi menetrend érvényessége idejében azzal fenyegetett, hogy anyagszállítás hiányában a villanyvilágításban akadály állhat be. A városi tanács a Reininger-cégnél 36 métermázsa petroleumot lekötött, hogy szükség esetében az utcavilágításról így gondoskodhassék. Legutóbbi időig árkülönbözetért mázsánként két korona különöbzet esett. A város a 72 koronát kifizette, *Reininger Dezső* pedig ez összeget 100 koronára kiegészítette s a hadba vonultak családtagjainak adományozta. Ez is az önmagukat dicsérő cselekedetek közé tartozik. A városi hatóság a petroleumkötést továbbra is fenntartotta.

Veszprémi Hírlap, 1914. szeptember 20. 5. old.

A karácsonyesti világosság

A villamos áram mostani korlátozása miatt igen sokan aggódtak, hogy a karácsonyest kedves, áhítatos hangulatát bántóan zavarja meg az esti sötétség. Az aggódók megnyugodhatnak. *Dr. Komjáthy László* polgármester az áramkorlátozás megállapításakor a karácsonyest teljes világítását kikötötte. Égnek az egész és féléjjeli lámpák, az ivlámpák s a lakásokban is lesz áram egész éjjel. Az ünnepnapok alatt azonban, sajnos, visszaesünk az eddig való sötétségbe, amelynek végleges megszüntetését egyelőre alig remélhetjük. Éppen azért a városi hatóság ezuton is kéri a közönséget, hogy az árammal a lakásokban, üzletekben, vendéglőkben s kávéházakban takarékosan bánjanak, mert máskülönben erős korlátozást léptetnek életbe.

Veszprémi Hírlap, 1914. december 20. 5. old.

A vízfogyasztás korlátozás érdekében Veszprém város polgármestere a múlt héten hirdetés útján hívta föl a város lakosságát. Okot az intézkedésre az adott hogy a vízfogyasztás hihetetlen mértéket öltött: a múlt héten 2700 köbméter víz fogyott el, vagyis két millió hétszázezer liter egyetlen egy napon. A vízmű fönnállása óta még nem volt ekkora fogyasztás.

Veszprémvármegye, 1916. július 23. 3. old.

Takarékoskodjunk a vízzel

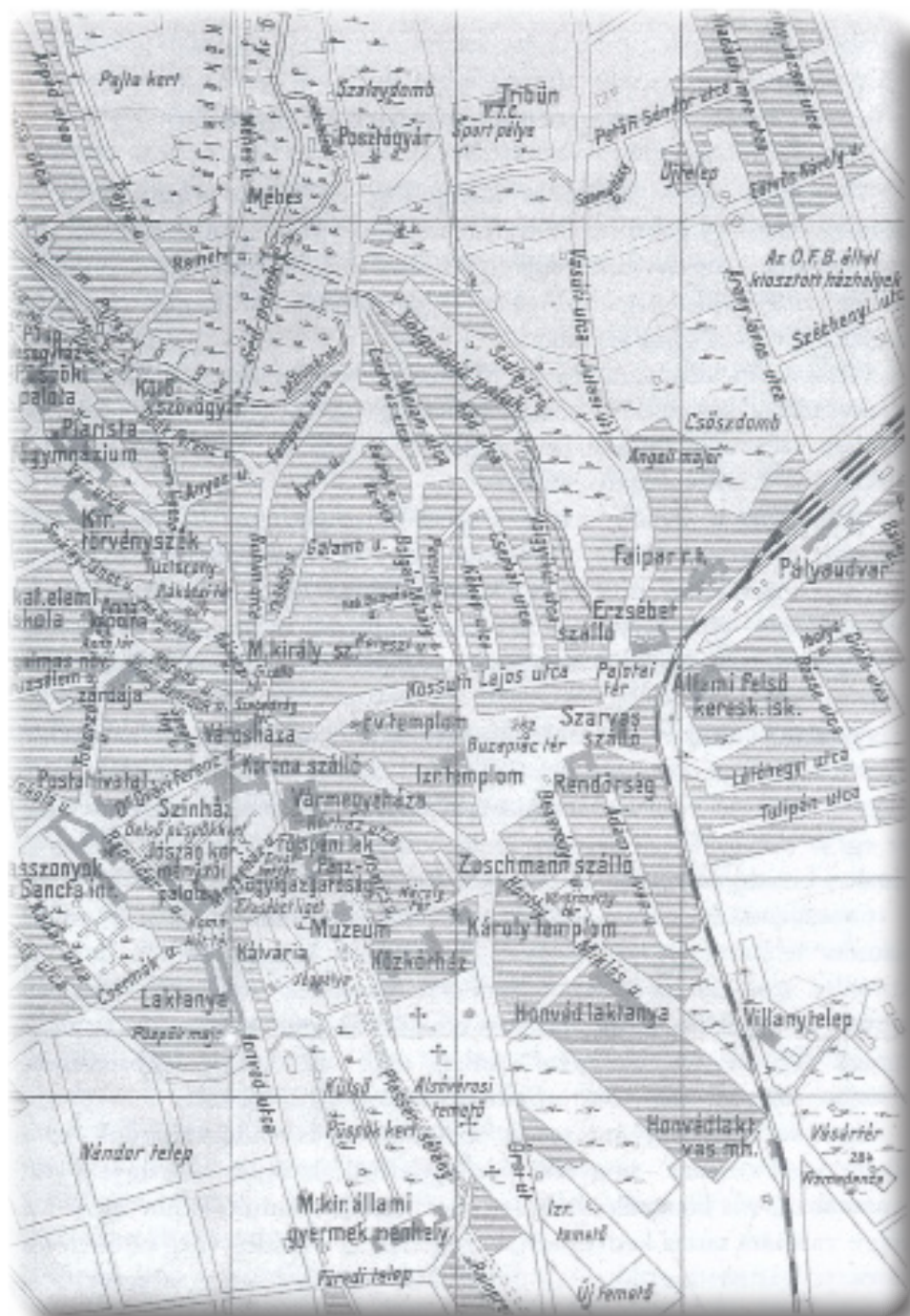
Dr. Komjáthy László polgármester fali hirdetményben hívja fel a közönséget, hogy a vízzel takarékoskodják. A szénbeszerzés nagy nehézséggel jár. Most is csak a rekvirálás jogán biztosíthatott két waggon kályha-szenet. Ez persze tetemesen drágább az eddig használt szénnél s így a víztermelés is jóval nagyobb költségbe kerül. A vízpazarlás mindenkor kárt okozott, most azonban ez a kár hatványozódnék. Ha a komoly kérő szónak nem lesz sikere, akkor a városi hatóság a vízfogyasztást bizonyos napszakra vagy órákra korlátozza.

Veszprémi Hírlap, 1917. január 14. 4. old.

Villany

A város képviselőtestülete örömmel hallotta legutóbbi közgyűlésén, hogy a mai korlátozás keretében az áramszolgáltatást illetőleg egész télen át nem lesz fennakadás. Az országos rendelet szerint éjjeli 11 órakor nálunk is záróra van, de ezentul a tanács rendelkezése folytán s közbiztonsági érdekből éjjeli $\frac{1}{2}$ 12 óráig lesz közvilágítás. Az áramszolgáltatás reggeli idejét a hatóság az iskolai előadások kezdő órájához szabja. Ha az előadások télen is reggel 8 órakor kezdődnek, akkor a telep is korábban fejleszt s indít áramot.

Veszprémi Hírlap, 1917. szeptember 30. 4. old.

1928-ban készült térkép részlete

Három igen nagy építkezés folyt a háború alatt, több-kevesebb lendülettel. Az akkori városháza (Kapunáry-ház) mellett új utcát nyitottak (Óváry Ferenc utca), melynek következtében az épület egyik fala, mely addig csak tűzfal volt, szabadra került, és lehetséges volt ott ablakokat nyitni.

A képeplapon látható a Kapunáry-ház mellett még álló épületrész, ennek lebontásával készülhetett az új utca

Bontják a városházát

A városház magasan meredező, városcsufító tűzfalát bontják az Óvári-utca felől. Megkezdtek a régi kávéház belső részének átalakítását is az osztálymérnökség hivatalai számára. Hármás célt ér el a város ezzel az építéssel. Munkát ad a munkátlanoknak, szebbé teszi a belvárost s jobb elhelyezést biztosít a hivataloknak.

Veszprémi Hírlap, 1915. március 28. 5. old.

Veszprém.

Városháza.

Az elkészült városháza és az új utca

A városháza épül

A városház nagy tűzfala az Óvári-utca felől eltűnt. Az állványok tömkelege közül is tetszetősen mutatkozik az új front. A tető egyrésze már el is készült s formás sarok kiképzése tetszetős. A nyugatra néző keskeny szárnyfrontra bizonyára készül valami diszítés s a szimmetria kedvéért jó lenne a főjegyzői szoba egy ablakát megpárosítani. Az ipariskola felől jöve, kettős ablak s egy kis diszítés kedvesen emelné ki a magas falazatot. Sikerült része a megoldásnak a főjegyzői hivatal sötét előszobájának megosztása. Az udvari ablak kellőképp megvilágítja az elkülönített kis előszobát, az Óvári-utcára ablaksort nyert, új szoba pedig napfényes megvilágításával pompás hivatalos helyiség lesz.

Veszprémi Hírlap, 1915. május 2. 4. old.

Elkezdődött a múzeum épületének építése is 1914. március 1-én az alapkőletétellel, hogy aztán pár hónap múlva félbe is szakadjon. A megnyitóra csak 1925. május 24-én kerülhetett sor.

Múzeum

A vármegye muzeumépület építkezési munkálatai a háboru kezdete óta szüneteltek. A sürgős befejezés a további anyagi károk elkerülése végett szükségessé vált. Előterjesztésemre a honvédelmi miniszter *Csomány Kálmán* építési vállalkozót 3 havi időtartamra a tényleges katonai szolgálat alól ezen építkezési munkálatok vezetése céljából azon feltétellel mentette föl, hogy a muzeumépületet az egyesület üdülöház céljaira rendelkezésre bocsájtja. A muzeumi bizottság kimondotta, hogy az épületet katonai üdülöház céljaira átengedi, azon feltétellel, hogy oda a helybeli r. kath. főgimnáziumban elhelyezett lábadozó osztag helyeztessék át.

Ha azonban a háboru az építkezés tartama alatt véget érne, avagy a lábadozó osztagnak oda való áthelyezése bármi más ok akadályozná, az építést véglegesen befejezik és az épületet a muzeum céljaira átadják.

Csomány Kálmán építési vállalkozó a kész anyagot régi árban bocsájtotta rendelkezésre s kijelentette, hogy ő az építés további vezetésével járó saját munkájáért semminemű költséget fel nem számít.

Veszprémi Hírlap, 1916. szeptember 10. 4. old.

A veszprémi múzeum építése a háborus nehézségek miatt ha lassan is, de mégis közeledik a befejezéshez. Az emeleti részek elkészülvén, a kőművesek most a földszinten dolgoznak, belső vakolást és meszelést végeznek. A héten azonkívül a külső lépcsők elkészítésével voltak elfoglalva. Ha a szükséges márványanyag megérkezik, akkor a főbejárattal szemben elhelyezik a baláczai híres leleteket, melyek most részben a püspöki székházban, részben a színházban vannak ideiglene-

sen elhelyezve. A bejárat fölé tervezett két kőszobrot (az egyik egy ősember, a másik római katona) most nem tudják felállítani, mert a kőfaragó szobrászokat elvitték katonának.

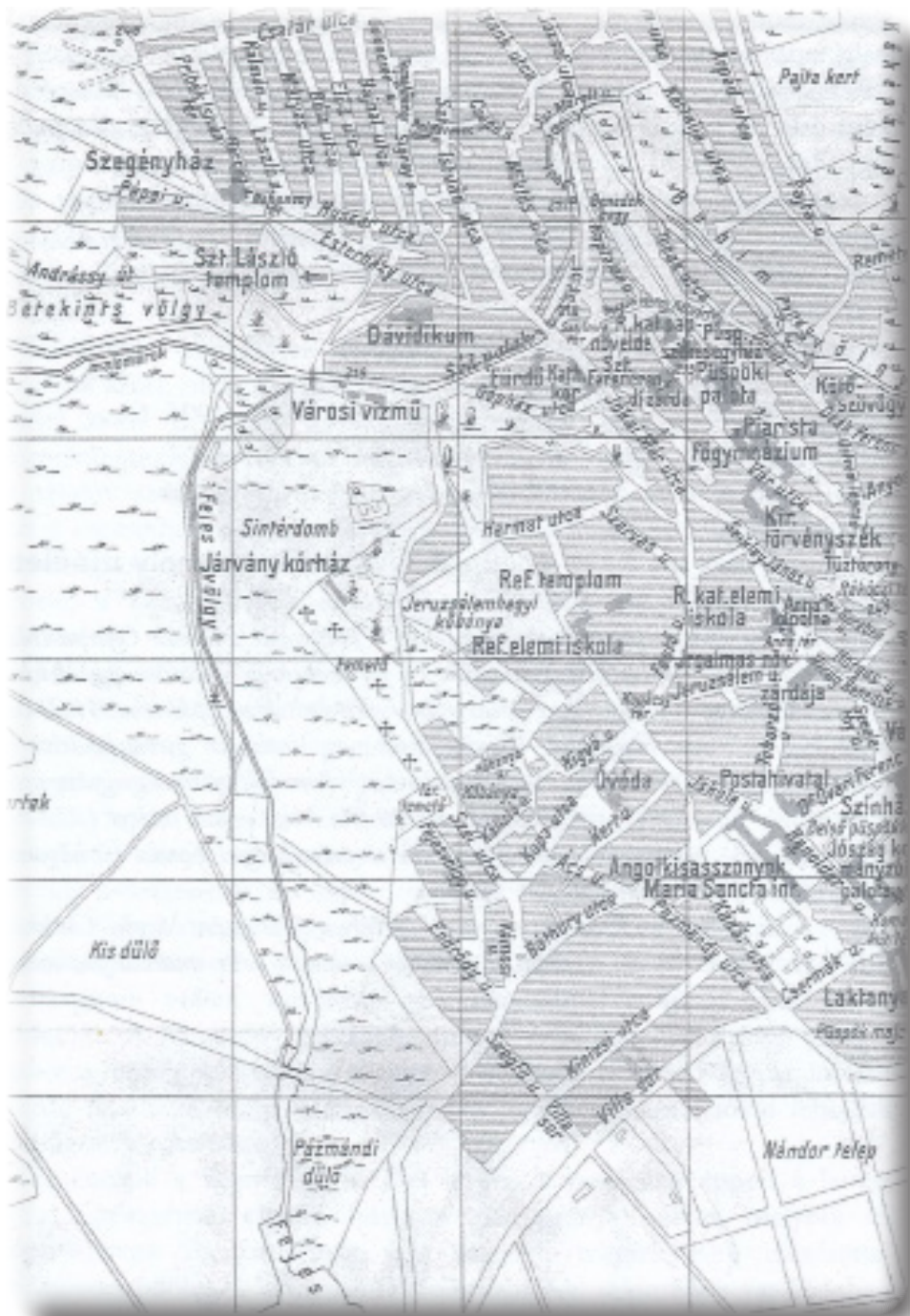
Veszprémi Hírlap, 1918. augusztus 18. 3. old.

A harmadik építkezésről (katonakórház) az egészségügyi fejezetben is szó esik. A városfejlődés szempontjából azért voltak jelentősek a munkálatok, mivel a vízvezeték így kiépülhetett azon az útvonalon is, és hamarosan a vasútállomásig való meghosszabbítása is szóba került.

Katonakórház és vízvezeték

A városi tanács megkötötte az egyezséget a pozsonyi első számú cs. és kir. katonai parancsnoksággal a már régebben említett katonai kórházak építése ügyében. A városi közgyűlés a megegyezést tudomásul vette és a tett intézkedéseket jóváhagyta. A katonai kórház 304 ágyas lesz s katonai építési rendszerben készül eternit-tetővel. A fertőző kórházat 150 ágyra tervezték Seidl-féle rendszerben kátránytetővel. Mindkét kórház a Jutasi-ut mentén fekszik, nem messze az állomástól. A barakkrendszerű építési többlet fejében a katonai kincstár 30 ezer koronát kért és még azt kötötte ki feltételül, hogy a város vezesse ki saját költségén a vízvezetéket. Ezzel szemben a háboru befejezése után egy évvel mindkét kórház a város tulajdonába megy át. – A vízvezeték ágya már elkészült, csak a cső lerakása van hátra. Ezzel az országot mentén fekvő birtokok értéke nagyban emelkedett s valószínűleg hozzájárul ahhoz, hogy a városnak már régóta óhajtott fejlődése Jutas felé megindul. Mivel ez a rész már a városi kültelken fekszik, aki a vízvezetéket birtokára vezetetni akarja, a városi hatósággal minden egyes esetben külön kell megállapodnia a vízvezeték költségeihez való hozzájárulás összegéről.

Veszprémi Hírlap, 1915. augusztus 15. 4. old.

1928-ban készült térkép részlete

A vízvezeték meghosszabbítása

A szombathelyi Máv. üzletvezetőség kérte Veszprém városától, hogy engedélyezze a városi vízvezetéknek kiterjesztését a jutasi csapatkórháztól egészen az állomásig. Ezzel kapcsolatosan az üzletvezetőség a jutasi állomás állandó személyzete és az utasok részére egy új csatornahálózatot óhajt építeni, melynek tisztító vizét a Séd patak közelében tervezett szűrő telepen át óhajtja a Sédbe vezetni.

Veszprémi Hírlap, 1917. március 18. 5. old.

Közben a háború falánk szörnyetege minden fémet megkísérelt felfalni. Ennek hamar áldozatul estek a magánházak rézkilincsei, rézüstjei és egyéb felszerelési tárgyai, de a város középületei és ipari létesítményei sem kerülhették el sorsukat.

Leszedik a székesegyház tetejét

A kegyesrendiek templomtornyának rézrészeit – amint azt annak idején jeleztük is – az elmúlt télen szedték le. E merész munkát a példátlanul kemény télben bámulatos kitartással Klémis Ferenc és Horváth József bádogosmesterek végezték s többszörös megszakítással szerencsésen be is fejezték. Most a székesegyházra került a sor s a fönt nevezett mesterek már husvét óta serényen dolgoznak az értékes réz-alkotórészek leszedésén. Május 23. napjáig csak a rézcsatornákat verték le s a székesegyház hajójának és a két sekrestyének tetejéről távolították el a rezet. Május hó 24-én kezdték meg a mesterek a munka nehezebb részét, a két magas torony réz részeinek leszedését a rekkenő hőségben.

Veszprémvármegye, 1918. június 2. 4. old.

A villamostelegek rézanyaga

A honvédelmi miniszter elrendelte, hogy az erősáramú villamos-telepek berendezéseinek rézanyagát részben hadi célokra igénybe vegyék. A veszprémi villamos telep rézanyagának mintegy egynegyed részét tartozik beszolgáltatni.

Veszprémvármegye, 1918. május 5. 4. old.

Egészségügy

Egy háború kitörése és lezajlása mindig, mindenhol hatalmas terhet ró az érintett terület, embercsoport egészségügyi hálózatára. Sebesülteket kell ellátni, és olyan katonákat, akik a harctéren töltött időszak alatt a nem megfelelő higiéniai körülmények miatt mindenféle fertőző betegségeket kapnak el. Ez utóbbiak gyógyítása az ott élő lakosságot is veszélyezteti. A civil lakosság fizikai állapota amúgy is romlik a rosszabb ellátás (élelmiszer, egyéb létfenntartási cikkek hiánya) és a nagyobb munkaterhelés, valamint a stressz miatt.

Veszprém városa is nehezen birkózott meg ezen a téren a rá váró kihívásokkal, melyek jóval meghaladták az előre tervezett mértéket, és minden bizonnyal azt is, amit a háború kitörése előtt a legpesszimistább jóslat előre tudott vetíteni.

Kórházak a városban és a város kezelésében

Mint azt már sokan, sok helyen leírták, az I. világháború nem váratlanul tört ki. Hosszas készülődés előzte meg azt az pillanatot, mire megtörténtek a hadüzenetek, és a katonák elindultak a frontra. Mint a Veszprémi Hírlap cikkéből kiderül, így volt ez az egészségügy területén is. Hogy mikor és mely épületeket alakítják át hadikórházzá, nagyrészt már évekkel korábban eldőlt, és eleinte minden az előzetes tervek szerint működött.

A veszprémi katonakórház

[...] Miként mindenre, úgy a katonakórházi intézményre is a legpontosabban kidolgozott tervezet fekszik el az illetékes katonai hatóságnál. E tervezetet természetesen béke idején dolgozzák ki mindenféle eshetőségre számítva. Így Veszprém városában egy 250 beteg befogadására képes kórház felállítása volt tervezve, amelynek parancsnokául Zuber György dr., nyug. állománybeli ezredorvos volt kiszemelve. A kórház helyéül a kereskedelmi- és polgári iskolát, meg a kegyes-rendi

gimnázium épületét jelölte ki az a katonai bizottság, amely évekkal ezelőtt a városba e célból kiszállott. Ez a bizottság pontos tervezetet készített, becsatolva a kórházi célra alkalmasnak talált épületek terveit, léptékkal-mértékkal s a pontos rendeltetés megjelölésével egyetemben. Szerződést kötött a szükségelt átalakításokra vonatkozólag stb. stb. Ugy hogy a mozgósítás elrendelése után egyszerüen a kész, felfekvő terv gyakorlati keresztülhajtása volt a feladat. És meg kell hagyni, hogy a kórház felállítására vonatkozó mozgósítási terv megválasztása jó kezekbe volt téve. A kórházparancsnok kitünő szervező és adminisztráló képességü, akinek szeme előtt – akár kellemetlenségeken át is – csak egy lebeg: a hős sebesültek minél kényelmesebb s egészségük mielőbbi helyreállítását biztosító elhelyezése. [...]

A kórházalakítási munkálat a tervezetnek megfelelőleg a harmadik mozgósítási napon kezdődött meg. A kereskedelmi iskola szuterén helyiségében kőművesek konyhatüzhelyet építettek, amelyen 300 embernek főzhetni. Fürdőszobát csináltak 6 káddal. Vizmelegítőt, vizkiszivót, vízvezetékot ujonnan kellett bevezetni. Az itteni fűrésztalapácsolást a földszinti és emeleti osztályok, szertárak és egyéb helyiségek berendezésének

kirakása, aztán a termék felsurolása, kitisztítása egészítette ki. Villanyvilágítás bevezetése, házi telefon s egyéb nélkülözhetetlen dolgok. Aztán meghozták a társzekerek a vaságyvázakat, a tervezetben megjelölt helyről és időben. Másünnént kerültek elő a szalmazsákok és fejtákosok. Ezeket a kirendelt katonaság megtömte a rekvirált szalmával. A lepedők nagy-nagy ládákban vasuton jöttek s az évekkel ezelőtt meghatározott mozgósítási napon pontosan megérkeztek. Távoli városból kocsikon hozták szuronyos bakák őrizete mellett az orvosi műszereket: apró berendezési cikkeket, a jó Isten tudná elsorolni egyenkint őket. Aztán megint ládák jöttek: apró sulyok, mérlegek, osztó kanalak, medicinás flaskók orvossággal és a jó öreg Galenus barátunk elcsodálkozott volna, hogy honnét a földgyomrából kerülnek elő az ő jó gyógyszerei. Mind megannyi pontos suly szerint és mennyiségben, ahogy az évtized előtt ki volt dolgozva. Aztán mundérok az ápolóknak, hordágyak, mankók, kötszerek és tessék elképzelni egy pompásan felszerelt mütő-termet, patikát, kórházat, konyhát, fürdőt: annak minden kelléke a legkisebttől a legnagyobbig. [...]

Veszprémi Hírlap 1914. szeptember 27. 2–3. old.

Azonban már ennek a cikknek a folytatásában kiderül, hogy a tervezett ágyszámot már a háború első hónapjaiban felülírták, újabb és újabb rendelkezések jöttek annak megemeléséről.

[...] Később parancs érkezett, hogy az eredetileg 250 betegre tervezett kórház felvevő képességét 125-tel, majd ujabban 150-nel emelni kell. Előállott megint a kérdés: hogyan? Hoszu purparle indult meg a polgári hatóságon át [...] míg végre a szemináriumban és a Csiszárík-házban sikerült helyet biztosítani és a szükségelt s időközben megint felemelt számra szóló kórházat berendezni.

A veszprémi katonakórház tehát négy részből áll: a törzs (kereskedelmi iskola) és három osztályból: az Angolok, az Irgalmasok intézete és a Szeminárium, meg vele kapcsolatban a Csiszárík-ház. [...]

Veszprémi Hírlap 1914. szeptember 27. 3. old.

A katonakórház egyik osztálya ebben az épületben működött

Az első sebesültszállítmányok szeptember 2-án érkeztek a városba. Ekkor még a lakosság kivonult őket köszönteni, hatalmas volt a lelkesedés. Szegény katonák talán leginkább látványosság számba vették, és az újságíró azon morgott, hogy a katonai hatóságok nem engedték elég közel az ünneplőket a sebesültekhez. Sorra indultak az önkéntes ápolónői tanfolyamok (szeptember elején a második turnus vizsgázott már, és azonnal indult a harmadik tanfolyam), a borbélyok önkéntes munkában borotvoálták a katonákat. Ez utóbbi is okozott némi bonyodalmat.

Hazafiságért vesztegzár

Komikusan hangzik, de való, hogy *Bundics József* veszprémi borbély a hazafisága miatt került vesztegzár alá. A nevezett ugyanis katonáink iránti lelkesedésből ingyenes borotválkozásra vállalkozott a sebesültek között és nem törődve azzal, hogy van-e közöttük fertőző beteg nincs-e, megjelentkezett a kórházban és megcsinosított

ta a szegény lestrapált sebesülteket. Igen ám, de törődött vele a városi főorvos és a rendőrkapitány, így esett meg aztán, hogy *Bundics* a hazafias cselekedet után 5 napi megfigyelő vesztegzár alá került a járvány kórházba. Nem kellemes ez, ámde hisszük, hogy nem veszi el a továbbá hazafias áldozatkészségtől *Bundics*nak, akinek elismerésre méltó érdemeiből egy cseppet sem von le az a malőr. Legfeljebb óvatosabb lesz ezentul. – Ugyanigy járt *Radovics Vladimir* veszprémi borbély is, aki szintén vesztegzár alatt van.

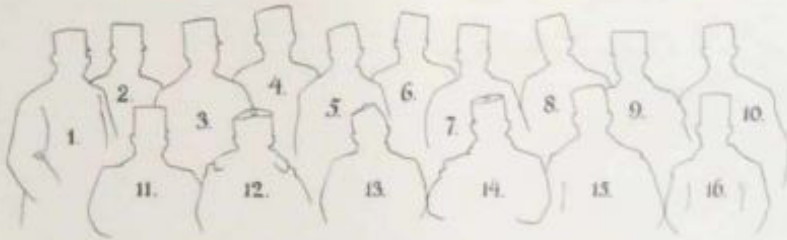
Veszprémmegyei Újság 1914. december 25., 6. old.

Mivel már a háború első hónapjaiban kiderült, hogy a sebesültek száma messze meghaladta az előre tervezettet, így 1915. elején további fiókkórházak nyíltak Devecserben, Hajmáskéren, valamint megindult egy katonai járványkórház építése. A katonai hatóságok által tervezett ideiglenes barakk-kórház helyett a város javaslatára tartós kőépület készült el 1916. május végére. A város annak fejében, hogy az épület a háború befejezése után a tulajdonába megy át (végül nem így lett), ingyen telket adományozott, és átvállalta az építési költségek egy részét. Az építkezésnek a városra kedvező fejleménye, hogy a víz- és villanyhálózat kiépült egészen a kórházig.

Közben végig működött, és harctérről érkező sebesülteket is ellátott a város „rendes” kórháza, mely már majd száz éve állt Veszprém szolgálatában. Itt is fejlesztések történtek, 1914. decemberében röntgengép, 1915-ben fertőtlenítő gép érkezett.

A veszprémvárosi nyilvános kórházból

A háború és a sebesültek nagyszáma a közönség érdeklődését mindinkább a kórházak felé terelte. S ez igen helyes is, mert így ismeri meg, így tudja méltányolni a közönség azt a rendkívüli fontos szolgálatot, amit egy jól berendezett és helyesen vezetett, kórház teljesít a közegészségügy érdekében. Természetes következménye ezen általános érdeklődésnek és emberbaráti részvételnek az, hogy a kórházak ügye fellendült, a betegek pedig mindegyre több és több

1. Gyári Ernő segédkorvos. 2. Gajeczky László főorvos. 3. Siekierczyński László főhadnagy. 4. Róna Endre,
 orvosnövendék. 5. Karótsámszky Ottó gyógyszerészfőhadnagy. 6. Schwartz Rezső hadnagy. 7. Szemes
 Gyula hadnagy. 8. Tili Rezső hadnagy. 9. Dr. Homótskó Vilmos segédkorvos. 10. Lausterstein László főorvos.
 11. Dr. Wallner Emil főorvos. 12. Karmel Samuel százados. 13. Vithay Imre százados, gazdasági tiszt.
 14. Dr. Ajtós Imre ezredorvos. 15. Dr. Altschul Armin főorvos.
 16. Dr. Zuber György cs. és kir. ezredorvos,
 a cs. és kir. hadikórház vezetője.

Császári és királyi tartalékkórház orvosi személyzete

kedvezményben részesülnek. Örömmel jelezhetjük ezt a veszprémi városi kórházból is, ahol közadakozásokból a Röntgen-készülékre ezrek gyűltek össze, s az ajándékok, vánkosok, fehérneműek, élelmi cikkek folyton bőségesen érkeznek. Kötelességünk ezzel szemben a közönség tájékoztatására közölni, hogy kórházunkban most is 160 sebesült és beteg katonát gyógykezelnek a többi civil beteg mellett s hogy már a háború kitörésétől fogva 700 katona volt ápolás alatt. Annál inkább szükséges ezt felemlitenünk, mert a nagyközönség abban a téves hitben van, hogy a katonabetegeket csak a katonai kórházakban kezelik és ápolják. Fel kell említenünk azt is, hogy kórházunkban ily nagyszámu és kiválóan súlyos beteg ellátása két orvosunk vállára nehezült, mert a harmadik kórházi orvost innen elvontak és katonai szolgálatra rendelték be. A Vörös Kereszt-Egylet veszprémi fiókja kellő méltányolással is emlékezett meg kórházunkról, mely a Vörös Kereszt-Egylet sebesültjei átveszi és kiváló gonddal ápolja. Ezenkívül kórházunk az egyletnek három tanfolyamon 80 önkéntes ápolónőt képezett ki s ezek a veszprémi városi kórházban kiképzett önkéntes ápolónők ápolják most a katonai kórházak összes betegeit is.

Veszprémi Hírlap 1914. december 6., 3. old.

Járványügyi intézkedések

Minden háborús helyzetben elsődleges veszély a kolera, a tífusz és egyéb fertőző betegségek, melyek a nem megfelelő higiénés viszonyok között ütnek fel fejüket. Ezen betegségek egy része ismert volt már terjedésük, kiváltó okaik szempontjából, így a város megelőző intézkedéseket vezethetett be. Közegészségügyi polgárőrséget állítottak fel, és szigorú rendelkezésekkel igyekeztek javítani a köztisztasági viszonyokat, valamint elejét venni a behurcolt fertőzéseknek. 1914. novemberben megérkezik a kolera elleni védőoltás is, és a Jeruzsálemhegyen külön járványkórház kezdi meg működését.

Hirdetmény

Értesitem a város közönséget, hogy a háborus időre tekintettel a köztisztasági szabályokat pontosan tartsa be, nehogy valami járványos betegség törhessen ki. Az esetleg bekövetkező bajok megelőzése céljából az 1876. évi XIV. t.-c. 1. §-a alapján elrendelem, hogy

1) az ország fertőzött vidékéről érkezett egyének és azok ruházata fertőtlenítendő és 5 napon át orvosi megfigyelés alatt tartandók,

2) a házi szemetet hetenként legalább kétszer ki kell hordatni és a szemet kizárólag csakis a szemet lerakódó helyekre rakható le. A Jutasi-ut mentén háziszemetet lerakni szigoruan tilos. A pöcegödrök kihordandók és fertőtlenítendőek mésztejjel. Udvarok tisztántartandók és az állati trágya is sürgősen kihordandó.

3) Nyilvános helyeken, mint vendéglők, szállodák, korcsmák, iskolák stb. az udvarok tisztántartására a legnagyobb gond fordítandó, az árnyékszékek hetenkint kétszer mésztejjel fertőtlenítendőek.

4) A tápszereket és gyümölcsfélékét a hatóság szigorubb vizsgálat és ellenőrzés alá fogja venni.

5) A város közönsége a védekezés szempontjából szigoruan ügyeljen arra, hogy ivásra, tápszerek mosására csakis vízvezetéki vizet használjon, lehetőleg nyers tápszert gyümölcsöt ne fogyasszon, és a tisztaságra különös gondot fordítson.

6) Minden hányás és hasmenéssel járó megbetegedésnél azonnal orvost kell hívni, mert a betegség kezdetén könnyebb és sikeresebb a gyógyítás.

Mindezen rendelkezések betartását a városi rendőrség ellenőrizni fogja és mulasztókkal szemben a törvény szigorával jár el, mert aki a védekezést könnyelműen veszi, többi embertársa egészségét veszélyezteti. Veszprém, 1914. évi szept. 29.

Dr. Komjáthy, polgármester.

Veszprémi Hírlap 1914. október 4., 3. old.

Betiltották az exhumálást

A Külügy-Hadügy c. lap szerint a katonai hatóság az elesett s betegség vagy sebesülés következtében elhalt katonák exhumálását szeptember hóra betiltotta. Okul hozza fel a hatóság, hogy a ragályos betegség leginkább a hadműveletek színterén terjedhet s így a holttest szállításával a fertőzés veszedelme szállna ragálymentes helyekre. Ez a rendelkezés egyes családokra bizonyára fájdalmas, de ha a közegészségügy egyetemes érdekeire gondolnak, bizonyára igazat adnak a rendelkező hatóságnak.

Veszprémi Hírlap 1915. szeptember 5., 6. old.

Tilos a csont és rongy behozatal

Értesitem a város közönségét, hogy *dr. Komjáthy László* polgármester, mint az I. foku közegészségügyi hatóság főnöke a közegészségügyi bizottság javaslata alapján a csontnak és rongynak behozatalát további rendelkezésig eltiltotta – továbbá a gyepmesteri telepnél levő szemétlerakót megszüntette és helyette a nyulkeretek felé új szemétlerakó létesítését rendelte el. – Ezt megfelelő alkalmazkodás végett azzal közlöm a város közönségével, hogy jelen rendelkezések ellen vétők az 1876. évi XIV. t.-c. b. §-a alapján fognak büntettetni. – Veszprém 1914 november 6. Dr. Török sk. rkapitány.

Veszprémmegyei Újság 1914. november 12., 4. old.

Rendelet himlőoltás tárgyában

Dr. Véghely Kálmán alispán terjedelmes rendeletet bocsájtott ki a védhimlőoltás ügyében. Huszonhét körzetre osztja fel a községeket s jelöli az oltást végező orvosokat. Veszprémbe, Csatárra, Jutasra s Sashegyre *dr. Rosenberg Jenő* városi tisztí orvos van kijelölve. Alispánunk utasítja az orvosokat, hogy különös figyelemmel legyenek a hadba vonult s onnan visszatért, főként pedig a Galiciából érkezett lakosokra s ezeknél teljesítsék szigorúan az ellenőrzést s szükség esetén a védoltást.

Veszprémi Hírlap 1916. március 12., 4. old.

A higienia érdekében

A kereskedelmi miniszter jóváhagyása folytán immár kötelezővé válik az a megyei szabályrendelet, hogy a nyilvános étkező helyiségek, vendéglők, kávéházak és kávéházak tulajdonosai tartoznak a helyiségeikben kézmosás céljából mosdókészleteket berendezni.

Veszprémmegyei Újság 1916. április 6., 4. old.

A szigorú intézkedéseknek köszönhetően a spanyolnátha járvány kitöréséig komolyabb járványhelyzet nem fordult elő a városban.

Köztisztasági intézkedések

A város közben minden területen küzdött az ember- és erőforrás-hiánnyal. Nem volt elég orvos, egy idő után az ápolónők sem voltak annyian, amennyit a helyzet megkívánt volna, a köztisztasági alkalmazottakról ne is beszéljünk.

Mindenesetre megszervezték a városi szemétszállítást, a magánházak higiéniai viszonyait rendszeresen ellenőrizték, és a város utcáit is sorra csatornázták. Ezekről a fejleményekről a városfejlesztés fejezet bővebben szól.

Egészségügyi vizsgálat

A napokban *dr. Török Gyula* veszprémi rendőrkapitány és *dr. Rosenberg Jenő* v. főorvos egészségügyi vizsgálatot tartottak az üzletekben. Az eredmény kielégítő volt, az apróbb közeg, hiányokat pótolatták. – Ez ötletből jóakaratulag figyelemztetjük a közönséget, hogy a kapitánynak lapunkban megjelent rendelkezéseit az udvarok, pöcegödrök, árnyékszék, lakások stb. tisztántartását illetően szigoruan tartsa be, mert a hatóság csak úgy képes pontosan teljesíteni a közegészségügy megóvására irányuló feladatát, ha abba a közönség is a kezére jár. És a közönség elsősorban önmagának tesz szolgálatot, ha engedelmeskedik a hatóságnak és nem várja be, míg ez kiméletlenül lesz kénytelen érvényt szerezni a rendelkezéseknek.

Veszprémmegyei Újság 1914. október 25., 4. old.

A spanyolnátha

Bármilyen elővigyázatos is volt a város vezetése, és szabálykövető a lakosság, egy világméretű járványt nem lehet megállítani a város határában. Eleinte nem is lehetett tudni, mivel állnak szemben és mennyire kellene komolyan venni ezt az egészet. Míg szeptember 22-én még igen könnyed hangú cikk jelent meg a helyzetről, két hét múlva már az összes elemi- és középiskola bezárásáról szólt a tudósítás, és arról, hogy a kór átterjedt a felnőtt lakosságra is.

Spanyol nátha

Ez a fertőző betegség városunkat sem kímélte meg. Különösen a tanintézeteket kereste fel nagyobb százalékban. A gyermekek tömeges együttléte termékeny melegágyat nyújtott a betegség terjedésének. Emiatt egynéhány osztályban rövid időre beszüntették az előadást. A városban ritkább az előforduló eset. A városi kórházban is ápolnak néhány ilyen beteget. A betegség lefolyása általában enyhe.

Veszprémi Hírlap 1918. szeptember 22., 4. old.

Bezárták az iskolákat

Dr. Rosenberg Jenő városi tiszti orvos jelentést tett a hatáságnak a spanyol betegség rohamos terjedéséről, s az elemi iskolák bezárását indítványozta. Erre a hatóság kedden délelőtt értesítette az iskolák igazgatóit, hogy az előadásokat öt napra beszünteti. Ugy látszik, a betegség olyan terjedelmet öltött, hogy szükségessé vált az összes iskolák bezárása. *Dr. Komjáthy László* polgármester az alispántól nyert felhatalmazás alapján okt. 3-án e hó 15-ig az összes közép- és elemi iskolákat bezáratta.

Veszprémi Hírlap 1918. október 6., 3. old.

A spanyol járvány, mely először a városban levő intézeteket kereste fel, most ott megszűnt. Helyette a város többi lakóit gyötri. Különösen a Temetőhegyen fordult elő több megbetegedés. Belőle kifolyólag néhány haláleset is történt. Ugy halljuk, ujabban a vérhas is fellépett.

Veszprémi Hírlap 1918. október 6., 3. old.

Eltelt újabb két hét, és azt láthatjuk, hogy a városban tombolt a járvány, az egészségügyi bizottság minden módon próbált felül-emelkedni a katasztrófán. A halálozásokról szóló tudósítások szerint a betegek az első tünetek megjelenésétől számítva 2-3 napon belül meghaltak. Egy hét múlva pedig a temetőket is kénytelenek voltak bezáratni.

A spanyol járvány Veszprémben még mindig tart. Eddig 515 betegje van. A közönség ne féljen feleslegesen, az ovatosság azonban nem árt. Az iskolák, mozi továbbra is zárva maradnak. Tartózkodjunk a tömegesebb csoportosulástól, a nem szükséges utazástól. Ajánljuk egyébként olvasóink külön figyelmébe a közegészségügyi bizottság üléséről közölt értesítésünket.

Veszprémi Hírlap 1918. október 20., 3. old.

A közegészségügyi bizottságból

A városi közegészségügyi bizottság a múlt pénteken d. u. 4 órakor látogatott ülést tartott. *Rosenberg Jenő dr.* városi tisztiorvos jelentette, hogy a bizottság múlt heti intézkedéseit a rendőrség végrehajtotta, az orvosok azonban a bejelentéseket nagy elfoglaltságuk miatt nem tudják teljesíteni. Az újabb megbetegedések száma a Temetőhegyen csökkenőben van, de a városban általában még emelkedik, mert a többi külső városrészekre is kiterjedt, legujabban pedig a belvárosban is felütötte fejét. Sajnos, a halál még mindig szedi áldozatait. Alig van nap, hogy átlagában 2–3 haláleset ne fordulna elő. A baj legfőbb oka az, hogy nincs elegendő orvos, az itthonlevők pedig nem tudnak a legnagyobb jóakarattal sem eleget tenni a

kívánalmaknak. [...]

A bizottság továbbá elhatározza, hogy a Temetőbegen tul levő szemétkerakó helyen levő szemetet elégetteti, a jövendőre pedig a szemétknek legalább egy kilométerrel továbbvitelét rendeli. A rendőrség pedig ügyelni fog, hogy a magán-szemétkerakodó helyeket senki se rendezhessen be a városon kívül.

Az orvosszakértők ajánlják a közönségnek a kellő óvóintézkedések betartását. Erre vonatkozólag röpcédulákat fognak nyomtatni és a város lakossága között szétosztani. Ezek az óvóintézkedések a következők: A házaktól a szemétk lehető pontos kihordása, a lakások szellőztetése. Ahol beteg van, ott se féljenek a hozzátartozók a szellőztetéstől, amit naponkint kétszer-háromszor tegyenek meg. Vigyázzunk az ételnemüek tisztaságára, a gyümölcsféléket lehetőleg mossuk meg fogyasztás előtt. Ajánlatos étkezés előtt kezünket megmosni.

Ügyeljünk arra, hogy az orr- és szájüreget tisztán tartsuk. Különösen ez utóbbit. [...] Az orvosságba mártott kis vattával töröljük ki minden reggel az orrüreget s evvel sok bajnak vesszük elejét, mert a spanyol nátha bacillusa a levegő útján fertőz. A levegőnek legnagyobb része pedig az orrüregen átjut a tüdőbe. [...]

Veszprémi Hírlap 1918. október 20., 2-3. old.

A temetők bezárása

Tekintettel a járványra, a közegészségügyi bizottság ugy határozott a mult pénteken, hogy Mindenszentek napján a temetők szokott látogatását korlátozza, mert d. u. 3 órakor a temetőket bezárják. Átir a katonai hatósághoz, hogy esetleges ünnepélyeit ehhez a rendelkezéshez mértén tartsa meg. Mi méltányoljuk a bizottság aggodalmát, mindazáltal ezt az intézkedést kissé aggályosnak tartjuk. Ugyis annyi a szomorúság ebben a háborus világban, kár az embereket megfosztani ama kedves alkalomtól, hogy a kegyelet adóját leróhassák Övéik iránt. Ha ez az intézkedés a csoportosulás elkerülése végett történik, akkor tiltsák el a napi korzózást is, ahol nagyobb tömegekben érintkeznek emberek egymással s hozzá zártabb

helyen. Akkor tiltsák el „Az Est”-et váró tömegcsoportosulást az állomás környékén. Ez a csoportosulás a régi királynapok tömegére emlékeztet. Mit szólunk akkor a piaci, különösen a pénteki tömeges érintkezéshez, avagy nem veszedelmes-e a közlélmzési hivatalban s a hatósági bolt előtt való mindennapos csoportosulás? – Ugyancsak aggályosság volna mindezekre tilalmat kérni. Nem is teszi ezt senki sem, mert a közegészségügyet és az anyagi életet lehető összhangban kell tartani s mindegyiknek meg kell adni a magáét. De ugyanakkor óvatosan nyuljunk minden oly kérdéshez is, mely az ember lelki életével összefüggésben van. Itt is keressük a mindegyiket kielégítő összhangot. Szives megszivlelésül ajánljuk ezt a városi hatóság figyelmébe. Egyébként a jövő csütörtökig azt hisszük, hogy a járvány még jobban csökken s a bizottságnak módjában lesz fenti tiltó rendelkezésén változtatni.

Veszprémi Hírlap 1918. október 27., 3. old.

Hogy mennyire drámai lehetett a helyzet, azt végül egy 1919-es cikk világítja meg. A temető betelt, és az életben maradóknak sem ideje, sem energiája, sem helye nem volt rendesen temetni.

Fertőz a temető levegője

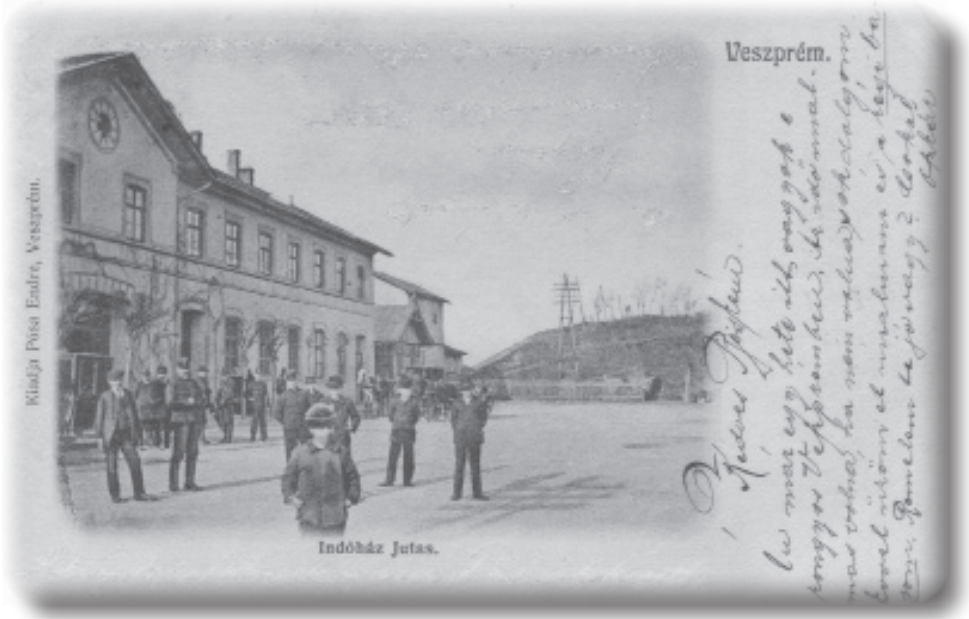
Ha valaki az alsóvárosi temetőben egy kis sétát tesz, furcsa illat üti meg az orrát. Mintha temetetlen halottak kísértének! Mi lehet az oka? S utána kutatva, a következő tapasztalatokra jut. Lát hatalmas földhányású sirokat, amelyeknek tövében három, sőt öt keresztet is talál. Tehát ugyanennyi halott van benne. Talál olyan sirokat is, amelyekre – bár még teljesen nyitottak – már oda van tűzve néhány kereszt. Üres sirban, egy arasznyi földdel elborított koporsók. Ázó halottak! A kutató tovább már nem tudja eltérni a rettenetes büzt, mely tavasszal majd az egyetlen valamirevaló ligetünk levegőjét is megmérgezi, s tova siet. Gondolkodik a temető beteltségéről, a temetőőr munkájáról és siet papírra vetni jogos panaszát, várván a hatóság bölcs intézkedését.

Veszprémi Hírlap 1919. január 23., 3. old.

Kapcsolat a külvilággal

A XX. század elején éppen csak kinyílt a világ a veszprémiek számára. A vasút 1872-ben érte el a várost, a távíró sem volt régebbi. Sokan még az 1910-es években sem jártak a város pár tíz kilométeres körzeténél távolabb, s ha álmodtak is arról, hogy világot látnak, aligha egy katonai menetoszlop tagjaként képzeltek ezt el.

A mozgósítás idejére az egész ország felbolydult, és minden annak szolgálatába állt, hogy a háború gépezete az előre eltervezettnek megfelelően beinduljon. Korlátozták a telefonbeszélgetéseket, a táviratozást, a levélforgalmat. Egy hónapig még teherforgalom sem volt a vasúton, hogy a hadiszereplvények akadály nélkül mozoghassanak.

A teheráru forgalom megnyitása

A M. Á. V. igazgatósága elhatározta, hogy a mozgósítással kapcsolatosan beszüntetett teheráruforgalmat némi módosítással ismét megkezdi. Erről a határozatáról a közönséget falragaszok útján értesíteni fogja.

Veszprémmegyei Újság 1914. szeptember 13. 3. old.

Ekkortól a város lakossága két részre szakadt: a besorozottakra meg az itthon maradókra. A két csoportnak sok új dologgal kellett szembenéznie, ha kapcsolatban akartak maradni egymással.

Rendelet

Kereskedelemügyi m. kir. miniszter 1515/B. eln. 1915. szám alatt a következő rendeletet adta ki: A hirszolgalat katonai ellenőrzése érdekében a külföldre szóló levelezések az alábbi korlátozásoknak vannak alávetve. A levél szövege levélpapír (2 kvart) két oldalát ne haladja meg. A levelekhez nem csatolhatók oly mellékletek, amelyek híreket tartalmaznak. Az írás tiszta és jól olvasható legyen. Titkos vagy jelírások (gyorsírás) nem használhatók. A soroknak tulsűrűn alkalmazása, ugyszintén a sorok fölé keresztben más sorok aláírása tilos. Üzleti levelezéseknél, ha azok egyébként a fenti feltételeknek megfelelnek, a szöveg két oldalnál hosszabb is lehet. Ezekhez számlák, árjegyzékek és hasonló üzleti mellékletek csatolása meg van engedve. A levél burkolásához csak oly boritékot szabad használni, amely egyrétű papirból vagy más burkoló anyagból áll, tehát selyempapirral vagy más anyaggal bélelt boritékokat használni nem szabad. Azok a feladók, akik a fenti szabályokhoz nem alkalmazkodnak, önmaguknak tulajdonítsák, ha az ellenőrzési teendők megnehezítése folytán levelezéseik tetemes késést szenvednek, vagy egyáltalában nem továbbítatnak. A fenti szabályok a hadműveletei területeken levő postahivataloknál feladott összes magánlevelezéseknél alkalmazást nyernek.

Budapest, 1915. szeptember hó 1-én. *Harkányi s. k.*

Veszprémi Hírlap, 1915. szeptember 12. 5. old.

Korlátozott csomagküldés

A közönség árumintákban a tábori postákhoz gyakran szalonnát, disznósajtot, kolbászt és más gyorsan romló élelmiszereket küld, melyek a hosszú szállítás közben megromlanak és egészségre ártalmassá válnak. Minthogy a küldemények ilyen állapotban nem kézbesíthetők, a feladók gondos buzgalma kárbavész. A tábori postákhoz küldött élelmiszerek romlása és megsemmisítése a jelen viszonyok között közszempontból is veszteségszámba megy. Errevaló tekintettel a kereskedelemügyi miniszter felhívta a postahivatalokat, hogy az olyan árumintákat, melyek tartalma a tábori postahivatalokhoz való szállítást, amely átlag 8–10 napot vesz igénybe, a romlás veszélye nélkül előreláthatólag nem bírja ki és olyanokat, amelyek megfelelően csomagolva nincsenek, ne vegyék fel.

Veszprémi Hírlap, 1915. június 6. 5. old.

Az első idők kényszerű korlátozásai után aztán néhol fejlesztések is történtek. a posta megpróbálta felvenni a lépést a megnövekedett igényekkel, de a cenzúra nem könnyítette meg az alkalmazottak dolgát.

Távíratkozás katonák után

Ezentul a táborban levő személyek részére is lehet magántávíratokat küldeni. A kedvezmény természetesen csak sürgős és fontos ügyekben vehető igénybe. A távíratokat a feladók nem adhatják fel a postahivataloknál, hanem kötelesek azokat a katonai állomásparancsnokságnak bemutatni. Ott döntenek azok sorsa felől. A távíratok, a cím is beleértve, legfeljebb 30 szóból állhatnak és díjuk, a szavak számára való tekintet nélkül, 2 K 2 fillér, mely összeget bélyegekben kell a papírlap előoldalán leróni.

Veszprémi Hírlap, 1917. április 29. 4. old.

Több lesz a levélszekrény Veszprémben

Wildenauer Kálmán, a veszprémi posta kiváló gondossága, körültekintő felügyelője minden kérés nélkül, a közönség érdekeire való tekintettel, saját iniciatívájából a veszprémi póstaszekrények szaporítását eszközölteti. Az új szekrények helye a Deák Ferenc-utcában, a Kinizsi-utcában, a Szentistván és Csatár-utcák sarkán, a honvédlaktanyai állomáshoz vezető uton, a Jeruzsálemhegyen stb. lesz. A város közönsége igazán hálás lehet ezért a figyelemért, a derék postafelügyelőnek, aki e lépésével általános habár kérelem formájában kifejezésre nem juttatott közóhajnak tett eleget.

Veszprémmegyei Újság, 1914. július 23. 2. old.

Szabad telefonozni

A kereskedelmi miniszter megengedte szept. 1-től kezdve a távbeszélések váltását a környékbeli és törvényhatósági forgalomban, mely utóbbi azonban a vármegye területén tul nem terjedhet. A beszélgetések csakis előfizető állomásokról

kezdemenyezhetők s oda intézhetők. A postahivatali nyilvános távbeszélő állomások azonban magánbeszélgetésre ezután sem vehetők igénybe.

Veszprémmegyei Újság, 1914. szeptember 10. 3. old.

Aztán, ahogy a harcok megkezdődtek, és emberek sebesültek, betegedtek meg, estek fogságba, már ennél sokkal bonyolultabb kérdések is felmerültek. Rövidesen megérkeztek rá a válaszok, vagy inkább azok a szolgáltatások, melyek megtalálják a válaszokat.

A tudakozódás megkönnyítése

A magyar szent korona országainak Vöröskeresztegylete által létesített tudósító iroda a háboruban megbetegedett és megsebesült katonák tartózkodási helyéről, betegségük vagy megsebesülésük minőségéről, illetőleg halálukról vagy eltűnésükről a tudakozó közönségnek díjmentesen ad értesítést. A m. kir. posta viszont a maga részéről azzal mozdítja elő a tudósító-iroda célját és könnyíti meg az érdekelt közönség munkáját, hogy egyenesen erre a célra alkalmas válaszos levelező-lapokat bocsátott ki, amely levelező-lapoknak az a része, amelyen „A magyar vöröskereszt tudósító-irodája” címén a tudakozódás történik, 5 filléres postabélyeggel van ellátva, míg az iroda által adandó válasz számára szánt válaszlap díjmentes. A közönség tehát midőn hadbavonult hozzátartozóinak sorsáról felvilágosítást kíván szerezni, legcélszerűbben ezt a levelező-lapot használja, amelyet bármely postahivatalnál, valamint a bélyegárusítóknál 5 fillérért kaphatja.

Veszprémi Hírlap, 1915. április 11. 5. old.

Hirdetés

Közhírré teszem, hogy gróf Jankovich Bésán Endréné urnő Gicz-Hathalom községben tudakozódó irodát rendezett be, melynek feladata: a) A hadifoglyokkal való levelezéseket és ezek részére penzküldeményeket közvetíteni.

b) Csomagokat helyesen címezni és rendeltetési helyére segíteni.

c) Elcsúsztak, eltűntek felől tudakozódni. Mindezekhez szükséges, hogy a feladók a tudakozódó irodát levélben megkeressék s megírják oda a közlendő szöveget, melyet az iroda a szükséges nyelvre átfordít s továbbít. A feladó az irodához küldje be a hadifogolytól esetleg érkezett legutolsó levelezőlapot. Postabélyeget, költséget mellékelni nem kell. Ha valaki hadifogoly vagy eltűnt egyén felől tudakozódni kíván, írja meg az irodának, hogy a hadifogoly vagy eltűnt egyénnek: 1. Mi a neve. 2. Születési éve és helye. 3. Lakóhelye. 4. Állása, foglalkozása. 5. Vallása. 6. Katonai rangja. 7. Ezrede. 8. Százada. 9. Hova vonult be. 10. Tábori postaszám. 11. Mikor irt utoljára. 12. Hol látták utoljára. 13. A feladó pontos, részletes címe. – Veszprém, 1915. évi december hó 20-án. – Dr. Komjáthy László polgármester

Veszprémi Hírlap, 1916. január 1. 5. old.

Féláru vasuti jegy a sebesült katonák látogatására

A kereskedelmi miniszter megengedte, hogy a Máv. igazgatósága a sebesült vagy beteg katonák hozzátartozóinak látogatás céljára a személy és gyorsvonatok harmadik osztályában 50 százalékos kedvezményt adjon. Hozzá tartozóknak szülők, gyerekek és a feleség tekintetnek. A díjkedvezmény 50 kilométernél nagyobb utazások esetén vehető csak igénybe. A féljegyeket a személypénztárak csak akkor szolgáltatják ki, ha az illető kórház igazolja, hogy a meglátogatandót ott ápolják és hogy a látogatás ellen nincs kifogása.

Veszprémi Hírlap 1915. június 20. 6. old.

Ne írjunk hosszú leveleket Oroszországba

A beérkezett hírek szerint az orosz cenzurabizottságnak nagy nehézséget okoz az Oroszországban hadifogságban lévő katonáinknak szóló levelezések nagy száma és a közlemények hosszú volta, a miáltal a levelezések igen nagy késést szenvednek. Az érdekelt feladók tehát a saját érdekükben

cselekszenek, ha hosszú levelek irásától tartózkodnak és lehetőleg csak levelezőlapon érintkeznek orosz hadifogságban lévő hozzátartozójukkal. Kívánatos azonfelül, hogy hetenkint egyszernél sűrűbben ne küldjenek levelezést.

Veszprém Hírlap, 1915. április 18. 6. old.

Az évek múltával a készletek szűkössége gondokat okozott a közlekedésben is.

A balatoni gőzhajózás

A balatoni gőzhajózási vállalat átírt a balatoni megyék alispánjaihoz, hogy máj. 1-én szerződéses kötelezettsége szerint a hajójáratot szénhiány miatt megindítani nem tudja. A gőzhajójárat késedelme, esetleg az évad alatt rendetlen közlekedése nagy hátránya lenne a balatoni kultusznak. Remélhető, hogy részint a vármegyék, részint a Balatoni Szövetség közbenjárása segíteni fog a bajon.

Veszprém Hírlap, 1915. május 19. 4. old.

Drágább a fiakker

A zab drágulása a fiakkerosokat is tarifaemelésre kényszerítette. Beadványt intéztek a tanácshoz, hogy a bérkocsi díját emelje fel. A tanács a kérést méltányosnak találta s a megállapított tarifát 25%-kal felemelte.

Veszprémi Hírlap, 1915. április 18. 5. old.

Közutak

A vizenyős, mélyen fekvő utrészeken az erős fagy járhatatlanná tette az utalap nélkül való törvényhatósági utakat. Ilyen mély kerékvágásu átkelési és külső szakaszok nagyobb hosszban különösen a zirczi és enyingi járásban, továbbá Pápa város határában voltak. A kavicsbányákban felhalmozódott kavics elszállításra vár. Az utmenti szederfák ültetése és az állami uton a szederfák pótlása a kiadott miniszteri rendelet értelmében a folyó évben is szünetelt.

Veszprémi Hírlap, 1917. április 15. 2. old.

Eközben nagyszabású tervek születtek a közlekedés megreformálására, melyek soha nem valósultak meg.

Légi ut a Dunántul felett

Hir szerint Magyarországon is szervezni akarják a légi utazást Zeppelin-közlekedéssel. A terv egy hatalmas részvénytársaság ideája, csak a nagyobb városokat akarja az uthálózatba belevonni. A központ Budapesten lesz. Fő utirányok: Szolnok–Debreczen–Arad–Kolozsvár, Temesvár s Losonczon át észak felé. Utirányba vonják a Dunántult is Székesfehérvár központtal.

Veszprémi Hírlap, 1917. április 1. 5. old.

Közbiztonság

Városunk rendőreinek rendkívül szerteágazó feladataik voltak a háborús évek alatt. Nemcsak a polgárok biztonságáért feleltek, de a közegészségügyi rendeletek betartása, a csempészek elfogása, az árdrágítók és áruhamisítók kézre kerítése, a bordélyházak felügyelete, a „rosszlányok” ellenőrzése, elfogása is kötelességeik közé tartozott.

Erős kézzel irányította a rend őreit az 1913-ban kinevezett dr. Török Gyula rendőrkapitány, aki Szombathelyről került városunkba. 1917-ig szolgálta a közbiztonság fenntartását.

Az alább felsorolt cikkekben szó esik elkapott örömlányokról, egészségtelen ételekről, életmentő katonáról, talált tárgyakról, részegségért előállítottakról, tüzesetről, romlott tojásról, megbokrosodott lovakról, különös balesetekről.

Baleset

A Galambos ház égése alkalmával baleset is történt. Midőn a tűzoltók a nagy hydrofóvval a Buhim és Kaszárnyautcán vágatva siettek a vész színhelyére, a kocsi a Sédhidhoz való gyors fordultában neki vágódott egy villamos oszlopnak. Ez alkalommal Horváth István kőmives, aki a kocsinak ép az ütközés oldalán állott, erős zuzódásokat szenvedett a tomporán úgy, hogy a mentőkocsi szállította a kórházba. Már jobban van.

Veszprémmegyei Újság, 1914. július 9. 3. old.

Nem jószivűség!

Pénteken reggel, úgy 8 óra felé, a behívott öreg katonák a piacon, éhesek lévén, kenyerükhöz egy kis zöld paprikát, gyümölcsöt akartak venni, amit azoknak egy rendőr szigorúan eltiltott. – T. rendőrkapitány ur! Hol itt a jószivűség? De meg hiszen hadiállapotban volnánk! Mi csak nem vagyunk szerbek, hogy katonáinkat éheztessek!

Népakarat, 1914. augusztus 8. 4. old.

Piacvizsgálatot tartott pénteken Veszprémben a rendőrkapitány, amely alkalommal több árusítót, akik romlott tojást árultak érzékenyen megbüntetett.

Veszprémmegyei Újság, 1914. augusztus 23. 3. old.

Elítéltek

Sipos Lajos veszprémi napszámost botrányos részegségért a rendőrkapitány 6 korona pénzbírságra ítélte. *Müller Pál* lakompaki péksegédet engedély nélküli koldulásért a veszprémi rendőrség 3 napi elzárásra ítélte.

Veszprémmegyei Újság, 1914. szeptember 20. 4. old.

Gyilkol az autó!

Szerencsére nem embereket, hanem álatokat. Két kis kutya esett áldozatul tegnapelőtt a Veszprémben száguldó automobilonak. Dél előtt egy kis barna korcskutyát gázolt halálra egy vidéki automobil, délután pedig egy helybeli iparos autója röpitette ki az életet egy szép fehér pudliból. Amint halljuk, az áldozatul esett ebek tulajdonosai kártérítési keresettel fognak élni az automobil tulajdonosok ellen, akiket - ugylátszik - hiába int erélyesen a rendőrkapitány lasubb hajtásra és nagyobb óvatosságra.

Veszprémmegyei Újság, 1914. július 26. 4. old.

A háboru hiénái

Nem nevezhetjük másképp azokat az elvetemült, minden emberi érzésből kivetkőzött lényeket, akik e rettenetes világháboru borzalmait és fájdalmait a saját aljas céljaikra aknázzák ki. - Veszprémben is megfordult két ilyen bestia, mindkettő nő volt. Az egyik a múlt hó 30-án állított be egy temetőhegyi asszonyhoz, akinek a férje a háboruban van és nagy siránkozások között előadta, hogy ő is a harctéren megsebesült urát jött meglátogatni, hát egy kis szállást kért. A jószívű polgárasszony hogyne adott volna neki szállást, hiszen szenvedő rokonléleknek gondolta és a női bestia a vele volt főtt sunkával, amelyet állítólag a férjének hozott, bevonult a vendégszállásra. Reggel azután azzal az ürüggyel, hogy a szomszéd boltba teáért és rumért megy, megszökött a háztól. A szállásadónője csak azután vette észre, hogy a párna alá rejtett pénzes zacskójából 60 korona hiányzik. A rendőrségre futott panaszt tenni, s a rendőrség széleskörű nyomozást indított meg, amely alkalommal kiderült, hogy egy megrögzött gonosztévővel van dolga. A tolvajnő ugyanis már a főtt sonkát is úgy lopta egy másik asszonytól, ahol szintén szállást kért, s a panaszostól meg egy másik temetőhegyi családhoz szökött, ahol meg 3 koronát lopott. Mindenütt más név alatt adta ki magát. Elrendeltetvén a körözése, a székesfehérvári és győri rendőrségek, nemkülönben a herendi csendőrség értesítették a veszprémi rendőrséget, hogy

hasonló személyleírásu nő az ő területükön is követett el hasonló bűncselekményeket. Az utóbbi helyen 2 betörést is. Valószínű, hogy ez adatok alapján a rendőrségnek sikerülni fog csakhamar kézre keríteni. – A másik jómadár szintén egy asszony, aki hasonló ürüggyel mindenféle ételnemüt és pénzt csalt ki könnyen hívő veszprémi családoktól. – A gyalázatosságok megelőzése végett a rendőrkapitány e lapunk más helyén kibocsátott hirdetményében figyelmezteti a közönséget, hogy ne üljön föl a magát katona hátramaradottjaiknak kiadó szélhámos nőknek és ugyanerre mink is felhívjuk a közönség figyelmét.

Veszprémmegyei Újság, 1914. december 10. 3. old.

A rendőrség figyelmeztetése

Üzletfosztogatót fogtak el a napokban. Bevallotta, hogy ebből a célból jött Veszprémbe. Mivel nincs kizárva, hogy egy üzletfosztogató bandának a tagja, a rendőrkapitány elrendelte, hogy a Rosenberg-ház, a városház, a Kossuth Lajos-utcában a Neu-féle s a Kulcsár-féle üzletek előtt déli 12 órától ½ 2 óráig egy-egy rendőr álljon s az ebédidő alatt az üzletekre vigyázzon. A kapitány figyelmezteti az üzlettulajdonosokat, hogy ebédidő alatt is legyen valaki a boltban, vagy pedig a távollét idejére huzzák le a vasredőnyt is.

Veszprémi Hírlap, 1914. július 12. 5. old.

Három tyuk

Ez ugyan nem sok tyuk, de a veszprémi tyukbörze legfrissebb áralakulása szerint is megér vagy nyolc koronát. Ez pedig manapság, az öreg és aprópénz szükében nem kismiska. Ez a nyolc korona *Szélesi Mihályné* udvarából három részletben eltűnt. A nyomozás kellő helyszini szemle és jó szimat alapján, akképen irányítódott, hogy az ut a három sárga tyukok utja *Füredi Istvánné* korcsmaudvarába vezetett. A helyes célirányosságot egyik – még gyomron kívül leledző tyuk is igazolta. Hogy a másik kettővel mi történt, könnyü eltalálni. Akár vendégeknek tálalták fel, akár családi fogyasztás révén kallódtak el, annyi bizonyos, hogy a büntető törvénykönyv

receptje szerint *Fürediné* kaphat olyan orvosságot, amely egyelőre elrontja az étvágyát a három tyukhúsok irányában.

Veszprémi Hírlap, 1914. szeptember 6. 6. old.

Megrendszabályozott kereskedő

A rendőrkapitány egy helybeli szatócsüzlet tulajdonosát 150 korona büntetésre ítélte, mert üzlethelyiségében állatorvosi vizsgálat és lebélyegzés nélkül sertéshus és kolbászneműeket árusított. A lefoglalt 43 kiló hust elkobzása után elárverezték, a bejött összeg fele a szegény-alapot, másik fele a királyi kincstárt illeti. A terhelt a büntetésbe belenyugodott. A város közönsége hálás lesz *dr. Török Gyula* rendőrkapitánynak, amiért erős kézzel igyekszik meggátolni, hogy a vásárlók jó pénzükért esetleg rossz élelmiszert kapjanak.

Veszprémi Hírlap, 1914. október 25. 5. old.

Átirat a rendőrséghez

Vértessy Gyula dr. kir. tanfelügyelő a következő átiratot intézte a rendőrséghez: „Tekintettel arra, hogy személyesen is tanuja voltam annak, sőt egy suhancot meg is kellett fenyítenem, mert szemtelenül inzultált iskolából jövő leányokat, tehát tisztelettel felkérem kapitány urat, hogy sziveskedjék a zárdai leányiskolák elé, illetve arra az utvonaltra, amerre járnak a leányok, ha lehetséges, a leánykák iskolába menése és kijövése idejére (délelőtt 8 és déli 12–1) rendőrőrszemet állítani, hogy eleje vétessék a sok fegyelmezetlen, rakoncátlan suhanc rendetlenkedéseinek. Ha egy-kettő elveszi a megérdemlett fenyítő büntetést, a többinek majd elmegy a kedve az efféle mulatozástól.”

Veszprémi Hírlap, 1915. október 10. 4. old.

„Az ember nem tudja mitől hizik”

Ennek a közmondásnak a vizsgálására szorulunk mi, szegény városi lakók, midőn olyan disznóságokat látunk, a melyeknek a veszprémi szemfüles rendőrség most nyomára jött. *Balázs Jánosné* lovasi asszonytól ugyanis elkobzott a rendőrség egy edény tejfelt, melyet mocskos edényben, piszkos ru-

hával letakarva s az egész egy kapca ruhába begöngyölve találtak nála. Ezért a malacsságért 20 koronára ítélte *dr. Török Gyula* rendőrkapitány, s miután *Balázsné* asszony még nyelveskedett is a rendőrrel, azért másik 20 koronára.

Veszprémmegyei Újság, 1915. február 14. 3. old.

Felmentő ítélet Puncziék ügyében

Folyó évi augusztus hó 15. napján reggel *Lendvai Imre* cigányzenész haragosát, *Punczi Imre* cigányzenészt a Rothauser korcsma előtt megtámadta s botjával ütlegelte. A nagy neszre a Rothauser korcsmában tartózkodó *Punczi Ferenc* cigányprimás figyelmes lett s a korcsmából kijöve, apjának segítségére sietett. A védekezés közben oly szerencsétlenül szurta meg *Lendvait*, hogy az a szurás következtében meghalt. A vizsgálat folyamán mindketten magukra vállalták a halálos szurást. A főtárgyaláson bebizonyult, hogy *Punczi Ferenc* volt az, aki *Lendvai* halálát okozta, de a bíróság a jogos védelmet fennforogni látván, *Punczi Ferencet* és apját felmentette. Az ítélet ellen *Lendvai Imréné*, aki már a főtárgyalás folyamán átvette a vád képviselőtét, fellebbezést jelentett be.

Veszprémvármegye, 1915. november 14. 3. old.

Zugbordélyház

A veszprémi rendőrség nyomára jött, hogy *Szabó Istvánné* veszprémi asszony a Miklós-utcai lakásán leányokat tart, a kik bizonyos belépti, helyesebben élvezeti díjért osztogatják a szerelem Hybla-mézét, különösen a hadfiaknak ők is azt tartván, hogy „A hadsereg nagyon kő. Mert az mindég odalő, ahova kő”. A rendőrség azonban nem volt hajlandó *Venus* vulgváijának eme nem engedélyezett szentélyét respektálni. Rajta ütött az egész társaságot letartóztatta s megindította annak tagjai ellen a büntető eljárást. *Szabó Istvánné* ellen azonfelül kerítés miatt is, a ki a fiatal leánykák „felvilágosítás”-át nem elméleti, hanem gyakorlati uton akarta eszközölni.

Veszprémmegyei Újság, 1915. január 21. 4. old.

Személyleírás:

Születési éve: _____
Vallása: _____
Termete: _____
Arcza: _____
Szeme: _____
Szemöldöke: _____
Orra: _____
Szája: _____
Foga: _____
Haja: _____
Be van-e oltva? _____
Nincs-e trachomája? _____
Különös lemeretés jelei: _____

Igazolvány
Kelt Nagy Szalontán, a járási főszolgabírósnál
évi _____ hó _____ n.
Főszolgabíró megbízásából

Kivonat

Biharvármegye törvényhatósági bizottságának (1898. évi június hó 15-én hozott) a kejelegésre vonatkozó szabályrendeletéből.

A kéjnökről.

8. §.

Bujakórház vagy andort gerjesztő betegségben szenvedő férfaktól a kéjnö a köfelgést megtagadhatja.

11. §.

Azon kéjnö, ki minden kötelet kizárólag beígazolja, hogy eddigi felelet életmódját elhagyva, a becsület és tisztesség útjára lép, számíthat a hatóság támogatására. Az ilyen nőt mindenek előtt a községi eljárásság veszi gondjába s az esetről azonnal jelentést tesz az 1-ös foku hatóságnak.

12. §.

Ékez bánakemőd és ellátás esetében a kéjnö bármikor panaszot emelhet a vizsgáló orvos vagy hatóság község előtt, ki tartozik azt az I. foku hatósághoz bejelenteni.

13. §.

A községi, illetőleg körorvos s nyilvántartásba vezetett kéjnöket a bordélyházban betekint kétszer tükörrel megvizsgálni és a vizsgálat eredményét a főbírói házra megfelelő rovatába bevezetni tartozik.

A járásorvos köteles a járásban levő összes kéjnököt hromonkint legalább egyszer ellenőrzés céljából megvizsgálni.

14. §.

A vizsgáló községi vagy körorvosnak ezen vizsgálatokért, minden esetben és egyenként 50 kr. az általános vizsgálatot teljesítő járásorvosnak pedig hromonként és egyenként 1 frt vizsgálati díj állapították meg, melyet a bordélyház tulajdonosa mindenkor előlegesen kifizetni tartozik.

39. §.

Köteles a kéjnö nemes csavargástól és minden illetlen, szemérmetlen magaviseletől nyilvános helyen tartózkodni. Közönyt sőt a ruházatot nyilvános helyen viselni és kibontott hajjal és szembeállítás módján kitéveket mellet az utcán kimeenni tilos.

40. §.

Ha a kéjnö a bordélyházi végkép elakarja hagyni, vagy egy más bordélyházba akar menni, köteles ebből szólni az I. foku hatóságnak személyesen, a bíróságának megadva rítéssel bejelenteni, vagy a vizsgáló orvossal külsőn, ki azt az I. foku hatóságnak bejelenteni tartozik.

41. §.

Bejelentés nélkül a bordélyháziat végkép elhagyni, vagy más bordélyházba átköltözni tilos.

42. §.

Ezen szabályrendelet bármely pontjának átütése, a megsziben súlyosabb büntetendő cselekmény fele nem fenyeg. 2 forinttól 50 forintig terjedő pénzbüntetessé) büntetendő és behajthatatlanság esetében minden 10 forint helyett 24 órai elzárás szabandó ki.
* A kihágást elkövető kéjnö az 1879. évi XL. t. cz. 81. §-a szerint büntetetik.

A kivonat hitelesül

N. Szalonta, 1899. ápril 1-én.

Nagy Szalontán
főszolgabíró

Szemle-lap.

Év	Hó	Nap	Orvosi lelet	Vizsgáló orvos

Razzia

Dr. Török Gyula Veszprém város derék kötelességtudó rendőrkapitánya, mult hét végén nagy razziat tartott, mely alkalommal 25 csavargásban talált és korcsmákban dőzsölő nőt állított elő a rendőrség, [...] Közülük 5 bujakóros betegség miatt kórházba utasított, a többi szolgálati helyére visszaküldetett. Azonban nehogy ismét kéjelegjenek szigoru megfigyelés alá helyeztettek. Jövőben pedig minden olyan cselédleány, aki az utcán 9 óra után csavarog, vagy a ház kapujában álldogál, illetve ógyeleg a rendőrségre lesz előállítva, hogy megakadályozható legyen a sok csavargó vidéki kéjőnének a városba való beözönlése, amely nemcsak a közrend, hanem a közegészség és az erkölcsiségre is veszedelmessé válhat.

Veszprémmegyei Újság, 1915. március 7. 3. old.

A szeszgőz átka

Nagy István veszprémi lakos nemcsak néhai való Noé apánk találmányának a levéért, hanem a szeszfőzdék termékeiért is módfelett rajongott, s azoknak élvezete által olyan állapotba szokott jutni, a mi a szolid emberek szerint botrányos. A veszprémi rendőrkapitány is így vélekedett, mikor a megnevezett egyént botrányos ittasságért 20 korona pénzbüntetésre ítélte.

Veszprémmegyei Újság, 1915. március 7. 4. old.

Gazdátlan 720 korona

A veszprémi temetőhegyi temetőnél kisgyerekek játék közben egy téglarakás alatt 720 koronát találtak, a mi a rendőrségnek tudomására jutván, ez a pénzt lefoglalta és letében tartja, s e mellett folyton szemmel tartotta a 720 koronát rejtett téglarakást is s így vette észre, hogy a napokban egy cigányasszony kutatólódott az ominósus téglatömb alatt, aki a rendőrséget észrevevén menekülni akart. A rendőrség üldözőbe vette, azonban csak Márkón érte utol, a hol le is tartóztatta. Az asszony tagadja, hogy a pénzről tudomása volna, s azt állítja, hogy férjét jött meglátogatni Veszprémbe, aki most itt

katonáskodik, míg ő Herenden lakik. A rendőrség széles körű nyomozást indított nagyobb szabású lopás, vagy betörés ismeretlen tetteseire ellen, amit megnehezít az, hogy a káros nem jelentkezik, pedig 720 kor. szép összeg, kivált a mai világban.

Veszprémmegyei Újság, 1915. március 21. 3. old.

Talált tárgyak

A város területén a következő tárgyak találtak: egy bőrszény 193 K 77 fillérrel; egy db kékköves, egy db zöld köves női ezüst karperec; egy db fél literes tejeskanna; egy db fekete nyakkendő; egy pénztárca 3 K 82 fillérrel. Ezen tárgyakat igazolt tulajdonosaik bármely napon reggel nyolc órától déli 12 óráig a rendőrkapitánynál átvehetik.

Veszprémmegyei Újság, 1915. május 6. 4. old.

Két kis gyermek halála

Tegnapra virradó éjjel megdöbbentő szerencsétlenség történt a Buhim-utcában. *Ifj. Ráksy Lajos* vármegyei hivatalnok két kis gyermeke, *Edit* és *Ödön* megfulladt. Édes apjuk látogatóban volt s anyjuk esti tíz órakor utána ment. Mikor éjjel hazatértek, nagy füst tolt elibük a szobából. Két kisebb gyermeküket már megfulva találták. A kályhából, melyben brikett égett, szikra pattant a padlóra s azt meggyújtotta. Hogy a halált az így keletkezett füst, avagy a kályhából eredő széngáz okozta-e, vizsgálat fogja kideríteni. A kicsikék szomorú végzete városszerte nagy részvétet keltett.

Veszprém Hírlap, 1916. február 27. 5. old.

Razzia

A napokban razziaát tartott a veszprémi rendőrség. Kevésbé a betörők és csirkások irányában, mint inkább Vénusz vulgívága papnőit érdeklőleg, mivelhogy az orvosok tapasztalata szerint sok beteget van a városban a szerelemnek. Hétfőn délelőtt volt a tárgyalás a rendőrkapitányságnál, melyet a városi tisztiorvos vizsgálata előzött meg, aki bizony egy hölgy kivételével súlyos – szívbajokat konstataált valamennyinél. Eleintén persze

a szemérmes hölgyek megkísérelték tagadni, hogy ők áldoztak a szerelem titkos oltárán, sőt az egyik éve számára már körülbelül a harmadik korosztályon is tul levő vádlott, mindenáron azt akarta elhitetni, hogy ő nem Vénusz, hanem Veszta papnője. Mikor aztán a rendőrség fekete könyvéből bebizonyosodott, hogy valamennyi Hesperis az éjnek leányai, vagy lepkéi s különösen mikor megsejtették, hogy töredelmes vallomással kisebb büntetéssel szabadulnak, akkor felszáradtak a könnyeknek árai és vallottak. Kisebb nagyobb büntetés, eltoloncoltatás, Veszprémből 5 évre való kitiltás lett sorsuk, megelőző kórházi kiszapultatással kombinálva.

Veszprémmegyei Újság, 1916. február 3. 3. old.

TÜRELMI BÁRCZA

bordélyházában
vendégfogadójában levő

szobaleány
kéjő részére.

Született községben.
..... megye.
..... járás.
..... ország.

Illetékes községben.
..... megye.
..... járás.
..... ország

A bordélytulajdonos
vendégfogadás jogositva van a szab. rend. 24-ik
§-a értelmében havonként frt krt, azaz
..... forint krt szedni a jelen türelmi
bárcza tulajdonosától.

Ugyanaz az igazolvány állt a rendelkezésre a szobalányok és a kéjők részére, melynél csupán az aláhúzás különböztette meg a foglalkozásokat

Elvetemült katonák

F. hó 14-én éjjel a veszprémi Jeruzsálemhegyen elhelyezett menekülők hajlékába két honvéd azzal az ürügygel, hogy a rendőrség küldte őket ellenőrzésre, erőszakkal behatolt s az egyik öregasszony fiatal leányán erőszakot akartak elkövetni. Az aljas merénylet azonban nem sikerült, mert tettükben megzavartattak, ellenben valószínűleg elrabolták az öregasszonynak nyakában levő zacskót, melyben 2 kor. pénz volt, amit menekülés közben magával hozott. A szemfüles rendőrség azonban hamarosan elcsipte az elvetemült katonákat, s átadta őket az illetékes parancsnokságnak, ahol kilátásuk van a legszigorubb büntetésre.

Veszprémmegyei Újság, 1916. szeptember 17. 4. old.

Megriadt lovak

A minapi csatári bucsu estélyén, *Keller György* veszprémi temetőhegyi lakos fia, *Keller József* fuvarozta haza *Boor* bábsütőnek portékáját Csatárról. Mikor a fiu lerakodott meg akarta a lovait itatni, csak úgy befogva, zablán át. E célból leszállt a kocsiról. Szerencsétlenségre ebben a pillanatban gyulladtak ki a közeli villamos lámpák, amitől a lovak megriadtak, s a kocsival kiszáguldottak az utcára. *Keller Györgyné* elejbük ugrott, s meg akarta őket fékezni, de elgázolták úgy, hogy szegény asszony súlyos agyrázkódást kapott és meghalt. A lovak további rohanásuk közben *Winkelmann Ádámot* is eltaszították, akinek mind a két lába eltörött. Végre neki rohantak egy háznak, amelynek oldalát a rud bezuzta. Még ekkor sem csendesedtek le a már megvadult állatok, hanem visszafordulva kirohantak a nagytó felé. A szerszám már akkor összetépődött rajtuk s így teljesen szabadon rohantak az összeverődött tömeg közé, ahol aztán megfékeztek őket.

Veszprémmegyei Újság, 1916. május 14. 3. old.

Tűz

Folyó hó 26-án délután 4 óra tájban kigyulladt *Török József*, Sz. István-utca 16. számú háza. Minthogy a házat az enyészettől megmenteni nem lehetett, a tüzoltóság a vész tovaterjedését iparkodott megakadályozni, mindazáltal 3 lakóház leégett a melléképületekkel együtt. A kár még nincs megállapítva; okozói gyermekek.

Veszprémi Hírlap, 1916. október 29. 4. old.

A munka halottja

Büszkék vagyunk a jó, üdítő, kristálytisztá veszprémi vizre. Ezt még azok is megdicsérik, akik tüdőpróbától fulladozva róják s ócsárolják hegyes-völgyes városunkat. S vajjon, amikor magunk is élvezettel oltjuk vizre áhító szomjazásunkat, melyikünk gondol reá, hogy míg a víz pompás voltában kéjelnünk, azalatt egy munkás életet olthat ki a vízvezetéki dolgok közepette is leselkedő halál. Pedig így történt mult kedden a vízvezetéki gépháznál. Kötelességének, becsületos,

a nagyközönség érdekében folytatott munkájának tragikus áldozata lett a város egyik vízvezetéki alkalmazottja, *Kopnyi Ferenc*. Aki sebesülten tért haza a harctérről, hogy félárván találja két kis gyermekét, mert édes anyjuk az apa távolléte alatt meghalt. Fölgyógyulván, mint rokkant katona, február hóban a város szolgálatába állt s a vízvezetéknél kapott alkalmazást. Kedden, folyó hó 18-án a vízvezetéki gépház füstcsövének aknájában dolgozott. Az volt a dolga, hogy a kéményből a ferde csövön aláereszkedő hamu- és koromtömeget a fölül nyitott s talán embermagasságnyi mély aknában vödörbe merje s azt a kívül levő emberekkel fölhuzassa. Szájára vizes ruha volt kötve, hogy az a hamu- és koromportól megvédje. *Kopnyit* figyelmeztették, hogy a munkát miképpen végezze. Különösen arra intették, hogy sok hamut, illetve kormot ne eressen az aknába. Ha pedig a fölülről – a ferde csövön alányomuló koromtömeget visszatartani nem tudná, ugorjon ki az aknából. Szegény *Kopnyi* azonban belehalt ebbe az évek óta igen sokszor, sőt aznapon ő előtte, másik munkás által is órákon keresztül végzett munkába. A vizsgálat azt tartja valószínűnek, hogy a kéményből sok korom zudult alá s ez *Kopnyit* véletlenül olyan helyzetben érthette, hogy az aknából kiugrani, vagy helyzetéből fölemelkedni nem tudott. A veszedelmet a kívül álló munkások azonnal észrevették s amint a koromból s hamuból fölszálló felhő oszlott, *Kopnyit* azonnal kiemelték. Még élt ekkor, de már nem sokáig. Vergődésében a kendő lecsuszott a szájáról s a tüdőbe lélegzett hamu megölte. Csütörtökön temették katonai díszel, katonazenekar kíséretében. A vizsgálat szerint ezt a megrázó szerencsétlenséget a véletlenség, s az illető vigyázatlansága okozhatta. A harmincegyéves ember két teljes árvát hagyott hátra. Mily szép dolog lenne, ha a város nem hagyná nyomorgó sorsra ezt a két kis árvát s ha fölszólítaná adakozásra a város lakosságát, akinek szolgálatában ez a harctéren is vérzett szegény ember hősi halált halt. Mert a munka harcterén elesett áldozat halála is igazi hősi halál. Azt hisszük, hogy a fölhívásnak szép eredménye lenne a két kis árva javára.

- Tudósításunkat illetékes helyen szereztük. Nincs jogunk kételkedni, hogy a való igazságról tudósítottak bennünket. A szájról-szajra szálló hir azonban már ilyen alkalmakkor megtörtént kisebb balesetokról is beszél. Mindez azt látszik bizonyítani, hogy a vízvezetéki kémény és füstcső tisztítása nem veszélytelen. Ez a körülmény arra kötelezi a felügyelésre hivatott közegeket, hogy ezt a munkát ne napszámosokra, hanem szakértő kéményseprőkre bizzák. Magánvállalatot ily esetekben megvádolnák, hogy költségkimélésből, tehát érdekből mellőzi a szakmunkát. Közüzemnél azonban ilyen szempontnakérvényesülni nem szabad sennek szerencsétlen halottnak, két árvájának tragikuma kiáltóan figyelmeztet, hogy a városi vízműnél ilyen, sőt kisebb szerencsétlenség elkerülésére is meg kell tenni az óvóintézkedést. Abba a pohárba, melyből a vízvezeték vizét isszuk, ne csorduljon árvák könnye s ne emelje vissza szánktól vádló kézzel a poharat meghalt emberek szomorú emléke.

Veszprémi Hírlap, 1916. április 23. 6. old.

Öngyilkossági kísérlet

Folyó hó 18-án délelőtt a hosszú-utcai fürdőházban *Garab István* népfelkelő a felett való elkeseredésében, hogy a pótszemlén bevált és be kellett vonulnia, öngyilkossági szándékából lugkőoldatot ivott. A mentők a kórházba szállították.

Veszprémmegyei Újság, 1916. január 20. 3. old.

Életmentő őrmester

Özv. *Párizs Józsefnének* 5 éves kis fia *Pista* április 30-án a Szt. Benedek hegy melletti Müller-féle malom mellett játszott. Játzás közben a Sédbe esett és szerencséjére éppen akkor ment arra *Szigethi István* 31. honv. gy. ezr. őrmester, aki a malomkerekek alá jutástól megmentette a kis fiut, kihuzta a vízből és átadta anyjának. A Szt. Benedek hegyen levők látva az életmentést, megtapsolták az őrmestert. Nevezett őrmester 3-szor volt a harctéren, ahol vitézségéért az I. oszt. vitézségi érmet kapta. *Szigethi Ferenc* városi számvevőnek öccse.

Veszprémvármegye, 1916. május 7. 3. old.

A rendőrségről

Török Gyula dr. rendőrkapitány a kiadott miniszteri rendelet alapján elrendelte, hogy az összes szórakozó helyeket zárva kell tartani. Kivételt az alispán engedhet. Az egyesületek (kaszinók, társaskörök) helyiségeit, amelyek tagok, s vendégek befogadására szolgálnak, éjjeli 11 órakor be kell zárni. Ezen időn túl a magánlakásokban sem szabad a rendelet kijátszásával olyan egyéneket fogadni, akik a rendes vendéglátás körén kívül esnek.

Veszprémi Hírlap, 1917. február 25. 5. old.

Rajtacsipett betörő

A múlt vasárnap virradóra *Takács Józsefné* temetőhegyi lakos kamrájába betörték, s onnan egy zsák korpát s 3 darab üres zsákot elloptak. A nyomozó rendőr a lyukas korpás zsákból kifolyt korpa nyomán elcsípte a betörőt *Tuli Antal* többszörösen büntetett előéletű kőműves segéd személyében, akinek lakásán a korpát meg is találták.

Veszprémvármegye, 1918. július 28. 4. old.

Betörés

A múlt vasárnap éjjel ismeretlen tettesek az ablakon át behatoltak *Schmied Mihály* temetőhegyi lakosnak László-utcai lakásába s annak az utcára néző részéből a tulajdonos fronton küzdő két fiának egy ládát megtöltő összes polgári ruháit, sok szép fehéreneműt és több száz korona készpénzt elvittek. A nyomozás megállapította, hogy a betörők előzően több helyen is próbálkoztak, de félvén a meglepetéstől, az éj sötétjében tovább kalandoztak.

Veszprémvármegye, 1918. június 23. 5. old.

Razzia a malmokban

A közlekedési miniszter megbízottja a rendőrséggel karöltve a múlt hét folyamán razzíát tartott a helybeli malmokban. Az ellenőrzés 40 mmázsa eredménnyel járt. A rendőrség az engedély nélkül őrlött gabonát lefoglalta és a molnárok ellen megindította az eljárást. Itt újból figyelmeztetjük olvasóinkat, hogy igazolvány nélkül gabonát ne őrltessenek, mert nemcsak szigorú büntetés vár a rendelet megszegőire, hanem még gabonájukat is elveszik. E miatt a rendőrséget senki ne okozza, mert neki kötelessége, hogy a miniszteri rendeleteknek érvényt szerezzen.

Veszprémi Hírlap, 1918. augusztus 11. 4. old.

Közbiztonság

A környékbeli gyilkosságok, komoly aggodalmakat ébresztenek a helybeli polgároknak is. Csekély a rendőrlétszám. A városnak nagy részei nélkülözik az állandó rendőrfelügyeletet. A központi szükségletek, a főbb utvonalak a meglévő létszám nagyobb részét igénybe veszik s így a külső polgárság éjjeli védelméről alig lehet szó. Az élet- és vagyonbiztonságnak ez a mérve sehogysen megnyugtató s a polgárság nagy részében azt a szándékot érleli meg, hogy a szükséges tennivalók megbeszélésére értekezletet hi össze. Hogy ilyen kifogások hallhatók, arról persze a rendőrség nem tehet, mert a mostani létszámmal a mai rendfenntartás is csak megfeszített erővel, a hivatalos buzgalom kimerítő fokozásával érhető el. Bármi módon szaporítani kell a rendőrlétszámot. Pápán a csendőrséget is bevonták városi rendfenntartásra s ennek útját a rendőrkapitányság egyengette. Talán nálunk is meglehetne ezt kísérelni. Vagy ha ez nem lehetséges, a mindig jóindulatu katonai parancsnokság segítségéhez folyamodjunk. Talán az irodákban, talán a harctéri szolgálatra alkalmatlanok között vagy akárhonnan is akad olyan felesleg, amely a rendőrhiányt pótolná. Rendkívül fontos városérdek ez. Bizunk benne, hogy a városi hatóság is megszívleli. – Ilyen égető kérdés a vidéki csendőrhiány is. Csakis emmiatt történhet, hogy gyilkos- és betörőbandák az egész Dunántult végig kalandozhatják, – akárcsak pusztító jégvihar a pásztás zónákat. A háboru minden nagy feladatai, kérdései, sőt az izgató politikai helyzet torlódó eseményei se menthetik, ha az illetékes tényezők könnyen napirendre térnek a polgárok vagyoni és életérdekei felett. Veszprémbe nagyobb létszámú rendőrséget, a vidékre pedig csendőrséget.

Veszprémi Hírlap, 1918. április 21. 3–4. old.

Árdrágításért elítéltek

Rothfischer Pálnét öt napi elzárásra és 50 kor. pénzbüntetésre ítélték, amely ítélet jogerős. Hasonló büntetést mértek tejrágításért *Unger Sándorné, Rózsa Andrásné, Nagy Károlyné* veszprémi és *Kovács Gáborné* nemesvamosi lakosra. *Özv. Peidl*

Mihályné káposztadrágításért kapott 5 napi elzárást és 50 kor. pénzbírságot. *Velegi Karolint* fiatalabb kora (19 éves) mentett meg a rendőrség hüvösétől. Őt tejdrágításért 260 koronában marasztaltak el.

Veszprémi Hírlap, 1918. augusztus 18. 4. old.

Tilos a korcsmák nyitvatartása

A belügyminiszter a következő táviratot intézte a vármegye alispánjához: Tudomás, továbbá megfelelő intézkedés és legszélesebb körben való közzététel végett értesitem, hogy a pénzügyminiszter ural egyetértőleg szeszes italoknak korlátolt vagy korlátlan kimérését, vagy kismértékben való árusítását eltiltom. Azok az üzletek, amelyek kizárólag szeszes italok kimérésével foglalkoznak, azonnal bezárandók. Kivételnek csak a vendéglőiparral kapcsolatos üzleteknél van helye, amelyekben étkezéssel kapcsolatban egy pohár bor vagy sör (3 deci) kiszolgáltatható. Jelen rendeletem megszegése az italmérési jog elvonását vonja maga után.

Veszprémi Hírlap, 1918. november 10. 4. old.

Payer Károly vendéglője

Tilos a ródlizás

Közhirré teszem, hogy a kereskedelmügyi m. kir. miniszter ur az 1890. évi I. t.-c. 104. §-a alapján az állami és törvényhatósági uton a ródlizást eltiltotta. Ezt azzal hozom a közönség tudomására, hogy a város utcáin a ródlizást a magam részéről eltiltom és az ellene vétőket a fennálló törvények szerint a leghigorubban fogom büntetni. Veszprém, 1915. jan. 15-én.
Dr. Török, rendőrkapitány.

Veszprémvármegye, 1915. január 24. 3. old.

Venusz kapuja előtt

A mult napok egyik éjjelén egy vidám társaság éppen akkor hagyta el az örömek tanyáját, amidőn egy másik vidám társaság be akart a szerelem berkeibe hatolni. A magyar virtus, no meg a murci persze hősiességet váltott ki a két társaság tagjaiból s kölcsönösen meglökdösték, meghuszkodták egymást. Nagyobb baj nem történt, csak némi kis fejenkint kiszabott rendőrségi birság.

Veszprémmegei Újság, 1915. október 7. 4. old.

Vénusz rabbilincsben

A veszprémi rendőrség a héten ismét két nőt állított elő titkos kéjelgésért, kik a bizonyítási eljárás után el is ítéltettek. Büntetésük kitöltése után átadatnak a városi kórháznak gyógykezelés végett. Az egyik letartóztatás alatt a szuffragettek példáját követve, éhségsztrájkba fogott; nem eszik, de büntetése nem tart annyi ideig, hogy ez alatt éhen halhatna.

(Talán csak koplalási gyakorlatokat tart, hogy mikor majd muszájból kell koplalnia, már tréningben legyen. A szedőgyerek.)

Veszprémmegei Újság, 1916. január 20. 3. old.

A munka frontján

Az első világháború gyökeresen megváltoztatta a munkaerőpiac felépítését. Ezt sokan, sok helyen leírják, de hogyan is nézett ki ez a valóságban, Veszprém város tekintetében? Egy 1917 szeptemberi adat szerint a város 457 iparosa közül 215 a harctéren szolgált. De ne szaladjunk ennyire előre! A megélhetés kényes kérdés, a családfenntartó bevonulására szinte azonnali reakciók születtek mind a város, mind magánemberek részéről.

Munkaközvetítő hivatal

Közhírré teszem, hogy a hadbavonultak visszamaradt családtagjainak segélyezés érdekében a városházán munkaközvetítő hivatal rendeztetett be.

Mindazok, akiknek női munkásra van szükségük és mindazok a munkások, akik munkát keresnek, jelentkezzenek naponkint d. e. 9-12 óra, d. u. 3-5 óra között, a városi adóhivatalban Biczey Károly városi tanácsosnál. Veszprém, 1914. augusztus 26-án.

*Dr. Horváth sk. polgármester h.
Veszprémmegyei Újság, 1914. augusztus 30. 3. old.*

**A veszprémi cs. és kir. tartalékkórházba
(polgári és kereskedelmi iskola) hivatásos**

ÁPOLÓNŐK

napi 2-korona fizetéssel, étellemezzel, esetleg lakással felvétetnek. — Előnyben részesülnek azok, akik a kórháznál mint önkéntes ápolónők már működtek, vagy más kórházban hasonló minőségben teljesítettek szolgálatot.

Veszprémvármegye, 1916. február 27. 5. old.

Hölgyek figyelmébe

Egy ügyes varrónő, kinek férjét katonának vitték, s aki ugy a felső női ruha, mint fehérnemű varrásban is jártas, munkát keres. Munkájával óhajtja megkeresni napi szükségletét, házbérét, melyet eddig férjének munkás keze szerzett meg. Fésülésre is vállalkozik. Bővebb felvilágosítást ad *ifju Molnár Istvánné*, a Gráner-udvarban.

Veszprémi Hírlap, 1914. augusztus 9. 6. old.

Egy ügyes takarítónő, ki padlót kefélni is tud, felvétetik *Wellner Gyula* fogműtermében. Rákóczi-tér 22. sz.

Veszprémi Hírlap, 1914. november 22. 6. old.

Volt, aki próbálta tartani magát ahhoz, hogy „úriasszony nem keres pénzt”, így csak ellátásért dolgozott.

Fiatal úriasszony gimnáziumi érettségivel, tisztviselő neje, kinek férje itt katona, hogy itt tartózkodása lehetővé tétessék, gyermekek mellé korrepetitori, esetleg felolvasónő vagy társalkodónői tisztséget uri házban keres – ellátásért fizetés nélkül. – Nem reflektál semmiféle honoráriumra, csak jó bánásmódra. – Szíves ajánlatok a kiadóba kéretnek.

Veszprémvármegye, 1915. május 9. 3. old.

Figyelem! Özv. *Ebel Károlyné* szabó elvállal mindenféle a szabóságban előforduló munkákat, ugymint ruhatisztítást, vasalást, javítást a legjutányosabb áron. Megkeresésre házhoz is elmegy. (Lakás: Kert-utca 3. sz. a Jeruzsálemhegyi óvoda átellenében.)

*Veszprémi Hírlap,
1916. július 30. 4. old.*

tanulónak
Egy jó családból
való ügyes fiu
azonnal felvétetik
EISELT JÓZSEF
vas- és fűszer-
kereskedésében
Veszprémben : : :

*Veszprémi Hírlap,
1915. november 28. 7. old.*

Ugyanakkor a háború megrendeléseket is hozott, amiket azonban igen szigorú feltételekkel kellett teljesíteni.

Munka veszprémi iparosoknak

A veszprémi cipész és ipartársulat háromezer pár bakkancs elkészítésére kapott a hadvezetőségtől megbízást olyan feltétellel, hogy a megbízás csak akkor lép érvénybe, ha Veszprém városa jótáll az ipartársulatért. A városi tanács viszont úgy állította fel a kérdést, hogy a város az esetben vállal szavatosságot a társulatért, ha annak tagjai egymásért egyetemleges kötelezettséget vállalnak. Ugy halljuk, a társulat tagjai vállalkoznak erre minélfogva a város is ingerálja magát s így megkapják a munkát.

Veszprémmegyei Újság, 1914. december 31. 4. old.

A férfiak nem csak bevonultak, de sajnos hősi halált is haltak jó páran a harctéren. Ekkor újfent felmerült a kérdés, ki tartja el hátramaradt családjukat? Erre a kérdésre a valamilyen ipart űző családok esetében válasz lehetett az, ha az özvegy működtette tovább a céget.

Ipar üzése özvegyi jogon

Vitás kérdés volt, hogy vajjon az özvegy az elhalt férj iparát, ha az képesítéshez volt kötve, folytathatja-e szakképzett üzletvezető nélkül? A kereskedelmi miniszter legutóbb egy özvegyet, – aki férjének iparát állandóan s megszakítás nélkül gyakorolta s akit a hatóság, mivel üzletvezetőt nem tartott, megbüntetett, feloldotta a kirótt büntetés alól. Az ipartörvény 40. §-a ugyanis az özvegyet nem kötelezi arra, hogy elhunyt férje által gyakorolt s képesítéshez kötött iparának folytatása végett képesített üzletvezetőt jelentsen be.

Veszprémi Hírlap, 1915. augusztus 22. 6. old.

A nőket szinte minden területen tárt karokkal fogadták munkavégzés céljából. Hirtelen kiderült, hogy mégiscsak alkalmasak nemcsak házvezetőnőnek vagy tanítónőnek, hanem felelős pozíciók betöltésére és kemény fizikai munkára is.

Vilagy Ella.

Böhm Marietta.

Cságo Mária.

Nagy Rozsalyta.

*Ápolónők
a Veszprémi Császári és Királyi Hadikórházból 1914–1915*

Pályázat nők részére

A katonai parancsnokság elrendelte, hogy a katonai irodákban nőket is alkalmazzanak. A 31. h.-gy.-ezred pótzászlóaljának parancsnoksága pályázatot hirdet egy telefonkezelői, két gépirónői és nyolc II. osztályú női irnoki állásra. A betöltendő állások ideiglenesek. A szolgálati viszony tizennégy napi felmondással fölbontható. Az újonnan felvetteket a 14 napi próbaidő alatt bármikor kártérítés nélkül elbocsájthatók, ha alkalmatlanságuk bebizonyul. Pályázati feltételek: jártasság a telefonkezelésben, gépirásban, illetve az egyszerű fogalmazásban; magyar állampolgárság; 16–40 közötti életkor; büntetlen előélet, erkölcsi s politikai tekintetben megbízhatóság; orvosi bizonyítvány s annak igazolása, hogy nincsenek áll. közigazgatásban alkalmazva. Havidíjasok s továbbszolgáló altisztek özvegyei, árvái, egyéb hadiözvegyek s árvák s közalkalmazottak özvegyei árvái s özvegyei előnyben részesülnek. A kérvények a bizonyító okmányokkal együtt a pótzászlóalj parancsnokságához küldendők.

Veszprémi Hírlap, 1917. május 27. 5. old.

Nők alkalmazása veszprémi katonakórházban

[...] A veszprémi, balatonfüredi és hajmáskéri katonakórházakban egyelőre a következő minőségben nyernek nők alkalmazást:

1. 10 (tiz) irodistanő. Mint irodistanők tekintetbe jönnek olyanok, akik a magyar és német nyelvet szóban és írásban birják, általános és irodai előképzettségről bizonyítványt tudnak felmutatni. Az irodistanők, kik sem lakásban, sem élelmezésben nem részesülnek, 120 korona havi fizetést kapnak.

2. 60 (hatvan) ápolónő. Ápolónőknek oly nők alkalmaztatnak, akik ápolónői tanfolyamot végeztek és erről bizonyítványt fel tudnak mutatni. Az ápolónők lakást és ellátást kapnak, továbbá segédápolónői minőségben 2 korona, ápolónői minőségben 4 korona napidíjat.

3. 30 (harminc) a ház körüli teendők elvégzéséhez szükséges cseléd. Ezek lakást és ételmezést nem kapnak, hanem a veszprémi helyi szokásoknak megfelelő havi bért.

A pályázóktól megkívánja a kórházparancsnokság, hogy 18-ik életévüket betöltötték és erkölcsi tekintetben kifogás alá nem eső előéletűek legyenek.

A kórházparancsnokság felhívja mindazokat, akik ezen állásokat elnyerni óhajtják, hogy bármely napon délután 2 és 4 óra között a veszprémi cs. és kir. tartalékkórház (polgári és kereskedelmi iskola) számvevő irodájában földszint 9. szám, személyesen jelentkezzenek.

Veszprémi Hírlap, 1917. február 4. 3. old.

Mi több, egy idő után nem csak elfogadták munkára jelentkezésüket, hanem kötelezték is őket a munkavégzésre.

Nők mezei munkája

A háborús gazdasági viszonyok között a nők munkaerejére is nagy szükség van. Hogy e munka alól ki ne vonhassák magukat, a gazdasági intézőbizottság felkérésére dr. Véghely Kálmán alispán rendeltet bocsát ki, mely szerint hadisegélyben részesülő s mezőgazdasági munka végzésére alkalmas nők községükben, vagy attól legföljebb egy órányi távolságban egy magyar hold kapásnövényt kötelesek napszámért, vagy részért megművelésre elfogadni. Ha valaki e rendelkezésnek eleget nem tesz, úgy tőle a hadisegélyt részben, vagy egészen megvonják.

Veszprémi Hírlap, 1916. március 12. 6. old.

Bevonták a fiatalokat is a munkába. Az oktatásban részt vevő gyermekek általában iskolai kezdeményezésre, oktatóik felügyelete alatt vonultak dolgozni.

A főgimnázium kertészcsapatai

A háboru sok munkáskezet vont el a gazdasági élettől. Ennek pótlása végett alakultak meg a kegyesrendi főgimnáziumban a „kertészcsapatok”, amelyek délutánonként tanáraik vezetése alatt vállalkoznak az egyszerűbb kerti munkálatok, például ásás elvégzésére jutányos áron. Az elmúlt héten két délután dolgoztak mérsékelt díjazás mellett. A jövedelem egy részét a mi vitéz 31-es katonáink árváinak gyámolítására, egy részét pedig a kertészcsapatok felszerelésére fordítják. Azok a kerttulajdonosok, kik igénybe akarják venni a kertészcsapatok munkásságát, jelentkezhetnek a főgimnázium igazgatóságánál.

Veszprémi Hírlap, 1916. március 19. 4. old.

Munkás diákok

A helybeli róm. kath. főgimnázium tanulói kertészkedő csapatok alakjában igen szép eredménnyel veszik ki részüket a háborus munkából. Jó kedvvel s nagy szorgalommal dolgoznak a játékdélutánokon mindazok kertjeiben, kik kezük erejét igénybe veszik. Így a fiatalság is érzi valahogy a háboru következményeit. A püspökség birtokán is dolgoztak a fiuk. *Rott Nándor dr.* megyéspüspök elismerését úgy fejezte ki a fiatalok iránt, hogy tegnap délután ozsonnát szerzett számukra. Azon maga is megjelent s elbeszélgetett velük. Ami a fiuknak láthatólag jól esett.

Veszprémi Hírlap, 1918. április 7. 4. old.

A munkaerőhiány oly mértéket öltött, hogy egy idő után már büntették azokat, akik nem voltak hajlandóak munkát vállalni.

Büntetik, aki nem akar dolgozni

Előző számainkban jeleztük, hogy a vármegye alispánja felszólítja mindazokat, akik más éveken is cséplési vagy aratási munkálatokra le szoktak szerződni, hogy ezt idén is tegyék meg április hó közepéig. Utasítás ment abban az irányban is, hogy a mezőgazdasági munkára képes hadisegélyes nők egy magyar hold megmunkálását vállalják. Ujabb értesülésünk szerint a rendeletnek szankciója is van, amennyiben, ha valaki e felhívásnak eleget nem tesz, 2 hónapi fogházzal és 600 kor. pénzbüntetéssel sújtható.

Veszprémi Hírlap, 1916. március 25. 5. old.

A nagyobb mezőgazdasági munkák idejére (szántás, vetés, aratás) igyekeztek a mezőgazdasági munkásokat a frontról hazaengedni. De ennek is megvoltak a maga nehézségei, hiszen az ilyen tömeges szabadságolásokat előre kellett tervezni. Az időjárás gonosz tréfajaként nemegyszer előfordult, hogy noha a munkás hazaérkezett, az idő nem volt alkalmas a munka elvégzésére.

A mezőgazdasági munkákra hadifoglyokat is alkalmaztak, aminek szintén szigorú feltételei voltak.

Bár a foglyok ellátása a munkást igénylőt terhelte, a helyszínre szállításukat a katonai parancsnokság végezte. A szökések megakadályozása az őrség feladata volt, de részt vett benne a rendőrség és a csendőrség is. A belügyminisztérium rendelete kétszáznál kevesebb fogoly munkásként való alkalmazását nem engedélyezte, kivéve, ha több munkahely olyan közel volt egymáshoz, hogy egy közös őrség felügyelte őket. Száz hadifogoly őrzését egy altiszt és tíz közember látta el. Az őrszemélyzet ellátására fordított összeget is a hadifoglyok napidijából vonták el. A háborús évek elején a hadifoglyok jobb ételmezésben részesültek, mint saját katonáink vagy az itthon maradottak. Reggelire egy tányér rántott levest, ebédre levest legkevesebb száz gramm hússal, főzeléket, vacsorára

pedig a hazai munkások számára előírt főzelék másfélszeresét és minden étkezéshez legalább négyszáz gramm kenyeret írtak elő. Az ételmezésnél figyelembe kellett volna venniük az étkeztetőknek a foglyok hazai szokásait. Lehetőséget adhattak arra is, hogy maguk készíthessék el ételeiket és előírták rum nélküli tea kiosztását naponta kétszer vagy háromszor (szeszes italt kiosztani szigorúan tilos volt). Az őrszemélyzetnek naponta 700 gramm kenyér, 300 gramm hús, délben és este egy-egy tányér főzelék, reggelire egy tányér rántott leves járt. Főzelék helyett időnként az öröknek tészta is adható volt. Az őrség étkezési költségeit természetben állta a munkáltató. A hadifogoly-táborok parancsnokságai a foglyok és az örök szállítási költségeit a foglalkoztatóra hárították, akinek a munkaeszközöket saját költségén kellett biztosítania. A hadifoglyokat napi 12 órán keresztül lehetett dolgoztatni, kivéve vasárnapot, ami pihenőnapnak számított.

Szigethy Ákos

villamerőre berendezett könyvnyomdája

Veszprém, Vár-utca 2.

— Alapított 1904-ben. —

Elvállal mindenféle könyvnyomdai munkát olcsó áron és izléses kivitelben.

Gyászlapok 2 óra alatt készíttetnek. 100 drb 6 kor.

100 drb névjegy névnyomással és borítékkal 2 kor.

Gyász- vagy aranysegéllyel 30—40 fillérrel drágább.

Több száz rendelésnél nagy árengedmény.

1000 darab üzleti levélpapír cégnyomással 7—8 kor.

1000 darab üzleti levélboríték cégnyomással 6—7 kor.

1000 darab szinlap alaku falragasz 9 kor.

1000 darab reklám utcai szétosztásra 5 kor.

1000 darab fodrász bérlet-jegy 5 kor.

Több ezer rendelésnél nagy árengedmény.

Továbbá készíttetnek háli meghívók, eljegyzési értesítések, esküvői meghívók, műsorok, étlapok, hettalapok, hivatalos nyomtatványok stb. olcsó áron.

Aratási munkára kiadandó orosz-lengyel munkások

Ismételten előfordult, hogy egyes gazdák az orosz-lengyel munkások ügyében oly kéréssel fordultak a m. kir. földmivelésügyi miniszterhez, melyből kitűnt, hogy nincsenek tájékoztatva a felől, hogy ezen munkások csak aratásra állhatnak rendelkezésre. *Dr. Véghely Kálmán* alispán figyelmezteti az illetékes hatóságokat, hogy a szóban levő lengyel idény-munkásokat – amennyiben a hadvezetőség részéről átengedtetnének – csakis az aratás tartamára, legfeljebb 3–4 hétre adják ki. Ez időpont letelte után illetőségi helyükre feltétlenül visszazállítandók. Elrendeli egyuttal, hogy a figyelmeztetés – különös tekintettel a puszták, majorok és tanyák birtokosaira, illetve bérlőire, – hatóságuk egész területén haladéktalanul s a legelterjedtebb módon közhírré tegyék.

Veszprémi Hírlap, 1917. április 22. 5. old.

Arató orosz foglyok

E hét elején érkezett Veszprémbe egy szállitmány orosz fogoly, akik az aratási munkálatok teljesítésére lettek a mi vidékünkre rendelve. *Dr. Török Gyula* rendőrkapitány és *dr. Rosenberg Jenő* városi főorvos voltak jelen a foglyok megérkezésénél az állomásnál. Az utóbbi alaposan megvizsgálván a muszkákat, a rendőrkapitány ideiglenes elhelyezésükről és ételmezésükről gondoskodott. Érdekes volt látni milyen élvezettel fogyasztották a nagy tagbaszakadt emberek a gulyáshust és milyen hálás mosollyal povedálták el a köszönetüket. Másnap elosztották őket a körül fekvő uradalmakba és gazdaságokba.

Veszprémmegyei Újság, 1915. július 11. 3. old.

S végül, bár már szinte hihetetlennek tűnt, véget ért a háború, és a katonák hazatértek a frontról. Azt hihetnénk, hogy ezzel minden gond megoldódott, és az élet visszatérhetett a rendes kerékvágásba. De négy év ilyen felfordulás után már semmi nem volt ugyanaz, mint régen. A férfiak lelkükben és életmódjukban megszokták a harc-

téri állapotokat, és fizikailag nem voltak túl jó állapotban, a nők pedig megszokták a munkát. A hadba vonultak állásait mások töltötték be. Az özvegyeknek továbbra is magukat (és gyerekeiket) kellett eltartaniuk.

Munkaalkalom a hazatérő katonáknak

A földmivelésügyi miniszter felkérte a vármegyék alispánjait, hogy a községi elöljáróságok útján irassák össze azokat a harctérről hazajött földmives katonákat, akik gazdasági munkára vállalkoznak. *Bibó Károly* alispán utasította a vármegye munkásközvetítőjét, hogy a saját hatáskörében mindent kövessen el, hogy a harctérről hazatérő katonák alkalmazást nyerjenek. Ugy az alkalmazást kereső mezőgazdasággal foglalkozó katonák, valamint a munkást kereső gazdaságok akár személyesen, akár levél útján jelentkezzenek *Kajdacsy Endrénél* a vármegyei munkásközvetítőnél, aki nyilván tartja a munkást kereső gazdákat és a jelentkező munkásokat. Ő igyekezni fog azok azonnali elhelyezésére.

Veszprémvármegye, 1918. november 17. 3. old.

Voltak katonák, akiket a kormányzat nem mert azonnal visszaengedni a civil életbe. Ez főleg az Oroszországból hazatérő hadifoglyokra vonatkozott. Az orosz fronton fogságba esettek közül elég sokan csatlakoztak a Vörös Hadsereghez nem annyira ideológiai, mint inkább megélhetési szempontokból (a fogolytáborokban a forradalom után sok helyen megszűnt az ellátás). A hazaérkezők egy részét ezért megbízhatatlannak nyilvánították, és úgynevezett leszerelő táborokban tartották tovább fogva, vallatták, megverték őket. Az egyik ilyen tábor Csóton volt. A leszerelni vágyók összesen hat heti vesztegzárral néztek szembe: két hét egészségügyi és négy hét „ideológiai táborozás” formájában.

Sokan (ahogy ma mondanánk) megváltozott munkaképességüként tértek vissza a harctérről. Nekik mindenféle átképző tanfolyamok indultak a háború alatt és után is. Tanulhattak postatisztnek, de akár méhésznek is.

Veszprém litéképe a baraktokkal

Veszprém. Séd palak.

Városunk mezőgazdasága

Az I. világháború a mezőgazdaságban különösen súlyos helyzetet teremtett. A férfi munkaerőnek körülbelül fele hiányzott, a lóállomány katonai mozgósítása az igaerő jelentős részét elvonta, az állatállomány csökkent, a földterület növekvő része maradt műveletlenül. A mezőgazdasági termelés a háború utolsó két esztendejében a korábbinak 50–60%-ára süllyedt, az országban katasztrofális élelmiszerhiány lépett fel.

A városhoz tartozott szántóföld 3855, legelő 2277, erdő 1160, rét 477, kert 106 katasztrális hold.

Korábban az állatállomány jelentős részét a juhok adták. Sertés, szarvasmarha is több ezer volt, amíg nem kellett beszolgáltatni őket. A városban a háborús évek előtt lóból körülbelül 600, számból csak néhány szolgált, valamint sok kecske is élt a réteken. A rekvizálások, az iga állatok beszolgáltatása miatt szinte ellehetetlenült a földek szántása, aratása, a termények szállítása. Szinte mindent emberi erővel kellett megoldani. Csak néhány igaálló állt a városi gazdák, az egyházi birtokok rendelkezésére. A csépléshez rendelkezésre álló gépeket nem tudták mindegyik területen bevetni, mert nagy méretük miatt, nehézkesen lehetett őket mozgatni.

Amikor már a legtöbb hadrafogható férfi a fronton volt, ha sikerült is bevetni a földeket, nem volt mindig megoldható az aratás. Sok esetben közmunkásokat vetettek be ezeken a területeken.

Tűzveszély ellen

A cséplések innen-onnan megkezdődnek. A cséplőgépek és motorok használásával körültekintéssel kell eljárni, hogy tűz ne üssön ki. Erre a körülményre figyelmeztet bennünket dr. Török Gyula most kiadott rendeletében, amely ekként hangzik: A cséplés megkezdése előtt felhívom a cséplőgép tulajdonosokat, hogy szabályszerű mentőszekrényeket kellő időben szerezzék be és azokat kifogástalan állapotban tartsák.

A cséplési időszak megkezdése előtti vizsgálat útján fogok arról meggyőződést szerezni, hogy ezen felhívásomnak elég tétetett-e. A mulasztókat megbüntetés céljából a kir. járásbírósnál fogom feljelenteni.

Veszprémi Hírlap, 1915. július 25. 5. old.

Felvilágosítás

A vármegye több részében különösen a hadbavonultak hátramaradottai között oly jelenségek mutatkoznak, hogy idén csak annyi földet fognak bevetni, amennyi a saját háztartásuk ellátására szükséges. Attól tartanak ugyanis, ha el is vetnek minden földet, nem lesz, aki learassa. A gazdasági intézőbizottság felkérésére *Véghely Kálmán* alispán rendeletileg fel fogja szólítani az összes közigazgatási hivatalokat, hogy világosítsák fel a lakosságot annak szükségességéről, hogy az idén is minden talpalatnyi helyet be kell vetni. Az alispán számít ebben a felvilágosító munkában a járási közigazgatási bizottságok közreműködésére is. Emellett f. évi március 15-ig a körjegyzőktől jelentést kér az egyes vidékeken bevetett területek nagyságáról. Ott, ahol a felvilágosítás nem használ, a közmunka kirendelését veszik igénybe.

Veszprémi Hírlap, 1916. február 13. 4. old.

Cséplés a közös szérükön

Veszprémben a városi mezőgazdasági intéző bizottság két közös szérüt jelölt ki, egyet a Temetőhegyen, egyet a Cserháton. Mindenki, akinek saját szérüje nincs, köteles a közös szérüre takarodni. Akiknek nagyobb gazdaságuk és saját szérüjük van, a cséplést azon végeztethetik.

Veszprémvármegye, 1918. július 7. 3. old.

Egyre több olyan intézkedés történt, melyben szorgalmazták a mezőgazdasági munkálatok alá vont területek növelését. Az egyik ilyen rendelkezés az utak menti sávok bevetését szorgalmazta.

Napraforgó ültetése

Molterer János kir. műszaki tanácsos, a veszprémi állam-építészeti hivatal főnöke követésre méltó rendeletet adott ki. Meghagyta az összes utászoknak, hogy az állami utak mentén napraforgót ültessenek. Ez a szerény igényü növény kevés gondozást és kézi ügyességet kíván, amellet a mi éghajlatunk alatt oly helyeken is termelhető, melyek más gazdasági művelés alá nem eshetnek. Bárcsak követnék e példát gazdáink is, mert a háboru alatt olajtartalma miatt nem kis fontosságu e növény. Németországban a vasuti örök kaptak magot, hogy a pályatest mellett elültessék. A kiérett termést épügy rekvirálták, mint nálunk a gabonát.

Veszprémi Hírlap, 1916. április 23. 7. old.

A háború közepén az enyhe télnek köszönhetően reménykedni kezdtek a baromfitartók, a tyúkok nagyon korán nagyon sok tojást tojtak.

Olcsóbb a tojás

Az enyhe időjárásnak egyik következménye, hogy a tyukok tojástermelése rohamosan megindult, ennek következtében a spekulációra felhalmozott készletek is piacra kerültek és e kettős kölcsönös jelenség a tojás árának rohamos csökkenését okozta. Örömmel kell üdvözölnünk ezt a jelenséget. Végre egy kis könnyebbedés a közlélmzés terén. Ámde ennek az örvendetes jelenségnek mi messzebbre terjedő kedvező hatásait is látjuk. A korai tojástermeléssel ugyanis kapcsolatos lesz a korai kotlás és a korai keltetés lehetősége. Hogy pedig a nagy tömegekben, korán nevelt csirke mit jelent ma közlélmzésünkben, azt magyarázni teljesen fölösleges. Ha ez az enyhe januári időjárás nem változik meg, reményünk lehet, hogy a természetes keltetések már februárban általánosan megkezdődnek, ez pedig millió és millió csirkepecsenyét jelent a Magyarország husra éhes népének.

Veszprémi Hírlap, 1916. január 23. 5. old.

A megmaradt állatállomány az évek előrehaladásával egyre jobban gyengyült a rossz takarmányozásnak köszönhetően. Felütötte a fejét többek között a száj- és körömfájás, a baromfivész (érdekes módon időben egybeesett a spanyolnáthával). A veszprémiek igénytelenül tartható jószágok felé fordultak, mint például a kecske, amelynek a teje is rendkívül nagy segítségnek számított a fejős tehenek hiánya miatt.

Kecsketenyésztés felkarolása

A Veszprémvármegyei Gazdasági Egyesület a nagy tejhiány pótlása érdekében hasas és fejős kecskéket szándékozik a vármegyébe importálni. – A fajkecskeimport szegényebb sorsu földmivesek és iparosok érdekében történne ugyan, de ennek dacára az importban nagyobb gazdák is résztvehetnek. A kecskeimport csak úgy történhetik meg, ha a vételre elég jelentkező lesz, akik tehát a kecskeimportban részt akarnak venni, ezen szándékukat jelentsék be a vármegyei Gazdasági Egyesület titkári hivatalában.

Veszprémi Hírlap, 1916. április 9. 5. old.

A gazdák kérelme

A veszprémi gazdák a nagy takarmányhiány miatt engedélyt kértek a várostól, hogy a határban levő börcökön, jármásállatokat legeltethessenek. Egyhangulagosan kötelezik magukat az ellenőrzésre. Az állatokat szájkosárral terelik a vetések között, hogy kárt ne tegyenek. A tanács a kérelmet pártolólágg terjeszti a közgyűlés elé.

Veszprémi Hírlap, 1918. április 28. 5. old.

A veszprémi májusi vásár állatvásár nélkül fog megtartatni, mert a városban a héten száj és körömfájást állapítottak meg, s ezért az állategészségügyi hatóság az állatok fölhajtását betiltotta.

Veszprémi Hírlap, 1916. március 5. 3. old.

Baromfivész

Az embereket a spanyol járvány gyötri s szedi itt-ott áldozatát. Az állatvilágra is veszedelmes napok járnak azonban. Így Veszprémben oly mérvben pusztulnak a baromfiak, hogy alig marad belőlük hirmondó. A veszedelem oka a baromfipestis.

Veszprémi Hírlap, 1918. október 6. 4. old.

A rendkívüli infláció miatt az állami alkalmazottak, tisztviselők hihetetlen gyorsan teljesen elszegényedtek, nyomorogtak. Különféle megoldásokkal igyekezett a város vezetése ezen enyhíteni. Alább olvashatunk egy példát az egyik ilyen intézkedéséről.

Városi föld a tisztviselőknek

*Dr. Komjáthy László polgármester az orsz. közélémezés elnökének rendelet folytán módját ejtette, hogy a veszprémi tisztviselők is veteményes földhöz jussanak. Egy-egy tisztviselő 500 négyszögöl földet kap. Bérlete egyszeri fölszántással, boronálással együtt 18–24 kor., a föld távolsága vagy közelsége szerint. A közélémezési hivatal ugyan vetőmagot is ígért, amely szép szándékot ha meg nem valósíthatna, akkor minimális áron juttatja. Eddig 114 tisztviselő jelentkezett, akik termelő társasággá alakultak. Elnök lett *Kajdacsy Endre*, gazdasági egyesület igazgató, gazda *Csákány Sándor* kir. törvényszéki bíró, pénztáros *Nagy Lajos* nyug. igazgatótanító, jegyző *Köcsky József* tanító. A városi földek ilyen kerti gazdálkodásra nem alkalmasak. A polgármesternek sikerült a püspökségi földekből három parcellában 60 kisholdat megszerezni. A föld tehát jó minőségű lesz. A városi hatóság a jelentést már elküldte az orsz. közélémezési hivatalhoz s vetőmagul tengerit, csemege tengerit, burgonyát és babot kért. A tisztviselők körében ez a terv köztetszéssel találkozik s örömmel készülődnek a tavaszi veteményezésre.*

Veszprémi Hírlap, 1917. március 4. 5. old.

Miközben szorgalmazták, sőt előírták, hogy bevetetlenül ne maradjon földterület, problémák merültek fel. Rendkívüli módon megnövekedett a vízfogyasztás, részben a beültetett területek öntözése miatt is. Vízadót próbáltak kivetni.

A veteményes kertek vízadója

A városi tanács vízadót állapított meg a veteményes kertek öntözéseért. A kerttulajdonosok nagy része a kivetést magasnak tartotta s felebbezést adott be ellene a városi tanácshoz. Illetékes helyen már a felebbezés beadása előtt észrevették, hogy a felmérésnél s a kivetésnél tévedés történt s ezt egy tanácsülésben kiigazították. A feleket értesítő iratban ugyanis az egységár négyzetméterenként van jelölve, holott a megállapítás négyzetölre történt. S azután az öntözési adó nem az egész kert, hanem csak annak a területnek nagysága után fizetendő, amelyben öntözést kívánó veteményeket termesztenek. Ha tehát a kertben burgonyát, tengerit s egyéb öntözésre nem váró terményt is raktak, ezek területmennyisége után vízadót nem kell fizetni. Az alapul szolgáló pontos felmérést tehát csak a veteményezés után végzik el. Ezek szerint az öntözés után kivethető vízadó többszörösen kevesebb lesz, mint amekkora a fellebbezőket – a tévedés alapján megdöbbsentette.

Veszprémi Hírlap, 1917. április 8. 5. old.

1918-ban rendkívüli időjárás is sújtotta a meggyengült, betegséggel, éhezéssel küzdő országot.

Fagy mindenfelé

A szokatlan hideg időjárás, amely hazánk északkeleti részében nagy károkat okozott egész megyékre kiterjedőleg, a Bakony vidékét sem kímélte meg. [...] Szentgál és Nemesvámos községek környékéről, ahol a fagy és a dér nagyon megviselték a virágzásnak induló gabonaneműeket, a rakományok közül pedig a gyengébb hajtásukat. Veszprém város határának növényzete, különösen a mélyebben fekvő helyeken, szintén sokat szenvedett a kegyetlenül hideg szélről, amely különösen gyümölcsfáink bőségesnek ígérkező termését rontotta meg.

Veszprémvármegye, 1918. június 9. 3. old.

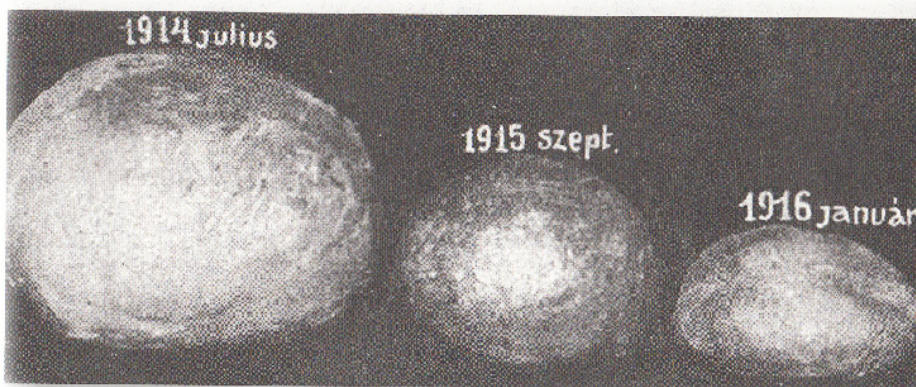
A mindennapi kenyér

Az ország lakossága a háborús intézkedésekből csak annyit érzékelt, hogy a pénz romlott, állandósultak a beszolgáltatások, az állatállomány katonai igénybevétele növekedett – melynek következtében folyamatosan csökkent a mezőgazdasági termelés –, a munkahelyeken megjelentek a hadifoglyok.

Városunk élelmezési helyzete együtt változott az országos viszonyokkal. A hiánygazdaság miatt az árusított élelmiszerek választéka szűkült, az árak viszont az egekbe emelkedett. Maximált árakat vezettek be. Rendeletileg országosan, de helyileg is szabályozták azokat. A háború első éveiben még csak egy-két árucikkre (liszt és kenyér) vezettek be jegyrendszert. 1918–19-re szinte mindent csak jegyre lehetett kapni.

31 grammos zsemlye

Nem mese ez, hanem szomorú valóság, mikor akadnak ennyire pénzsóvár emberek, hogy most mások megrövidítésével akarnak pénztöbblethez jutni. E sorok írója jelen volt, mikor megmérték a veszprémi járás egyik pékjének zsemlyéjét, amely bárminő mérés mellett sem nyomott többet 31 grammnál.

A Tolnai Világlapjában volt látható ez az 1918-as fotóillusztráció, melyen látható a háborús zsemle méretváltozása

Nem tudjuk, mi huzta össze a pékmester ur süteményét, a főszolgabírónak azonban gondja van rá, hogy a zsemlye a tél közeledténél ellenére is megnövekedjék. [...]

Veszprémi Hírlap, 1914. november 8. 5. old.

A hadikenyér sütése

A Fejérmegyei Napló kedveskedett olvasóinak a hadikenyér sütésének alábbi receptjével: A hadikenyérnél fontos az, hogy a tésztát nem szabad egészen megkelni hagyni és legfeljebb öt százalék burgonyát lehet keverni a liszt közé. Az ötven százalék buzalisztból készült kenyeret egyébként így kell készíteni: A kovászkészítéshez valamivel kevesebb élesztőt kell venni, mint a buzakenyérnél és ügyelni kell arra, hogy a víz se hideg, se meleg, se langyos, hanem hűvös legyen. Ha a kovász készen van, nem szabad engedni, hogy az tulkeljen, rendes kelés után kell megdagasztani és dagasztás után félóráig pihenjen a tészta. Ha a fél óra elmúlt, ki kell szakajtani a tésztát, de – és ez a legfontosabb – kiszakajtság után nem szabad azt teljesen megkelni hagyni, hanem félig megkelve kell elvinni a sütődébe. Ha így készítik el a háziasszonyok a tengeriliszttel kevert kenyeret, akkor nagyon izletes az. Egyébiránt nem fog ártani, ha a buza- és árpalisztból készült kenyér készítési módját is megtanulják a gazdaasszonyok. Az árpakenyér nagyon jó, csak az árpának nagy hajtóereje van és ha ebből a keverékből készült tésztát meleg helyen készítik el és meleg helyen hagyják megkelni, akkor erjedni kezd és nem lesz izletes. Erre tehát ügyelni kell és vigyázni arra is, hogy a bedagasztott tészta csak rövid ideig álljon.

Veszprémi Hírlap, 1915. március 7. 6. old.

Tilos a zsemlyesütés

A miniszterelnök rendeletet adott ki, amely az apró péksüteményeknek buza, rozs, árpa és ezeknek a keverékeiből való előállítását megtiltja. A rendelet december 10-én lépett életbe. Kivételes esetekben a belügyminiszter, vagy annak a fölhatalmazása alapján a közigazgatási hatóság adhat fölmentést. Aki engedély nélkül merészelné zsemlyét

kiflit vagy más hasonló apró péksüteményt sütni, az két hónapig terjedhető elzárással és 600 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő. A magánháztartásokra az ily intézkedés nem vonatkozik, de a belügyminiszter biztosítja magának a jogot, hogy szükség esetén azokra is kiterjesztheti a rendelet hatályát. Cukrászsüteményt továbbra is szabad sütni, de csak abban esetben, ha a fölhasznált összes anyagokból a liszt nem éri el az egész mennyiség 50 százalékát.

Veszprémi Hírlap, 1915. december 12. 5. old.

Liszt és kenyérjegy

A belügyminiszter a liszt- és kenyérjegyek új rendjét tartalmazó kormányrendelet utasítást adott ki. Ez az utasítás szabja meg a végrehajtás módzatait. Dr. Komjáthy László polgármester azonnal intézkedett, hogy az új rendszer minél előbb életbe lépjen. A közönséget falragaszokon tájékoztatja a tennivalók iránt. A fogyasztók az eddigi lisztutalvány helyett 32 hétre szóló liszt- vagy kenyérjegyet tartalmazó igazolványt kapnak. A számozott igazolványon rajta lesz a név, a családtagok száma s a heti lisztmennyiség lisztfajok szerint, vagy a heti kenyérmennyiség. Egy-egy heti liszt vagy kenyér vásárlásakor a dátumozott blokk-szelvény a kereskedőnél, illetve a péknél marad, s az illetők hét végén ezzel igazolják az elvitt liszt- és kenyérmennyiséget. Január 11–12. s 13. napjaiban be kell jelenteni a gabona-, illetve lisztkészletet. A bejelentőlapért a városházán kell jelentkezni. A liszt- és kenyérjegyeket január 18-ig osztják ki.

Veszprémi Hírlap, 1916. január 9. 5. old.

A kép forrása:

<http://elsovh.hu/mire-eleg-a-jegyre-kaphato-heti-20-dekagramm-liszt/>

Leszállítják a lisztadagot

A második rekvirálással kapcsolatban az országos élelmezési hivatal felhatalmazást adott a vármegyéknek, hogy ha szükséges, hát a lisztmennyiséget leszállíthassák. Veszprém vármegye evvel a jogával eddig nem élt és megtartotta a lisztadagok eredeti nagyságát. *Kürthy* báró rendelkezése alapján most nálunk is leszállítják a kvótát. A lisztadagok nagysága a következő lesz: 15 évnél idősebb termelők, valamint gazdasági férfimunkások és férfi cselédekre havonként 16 kiló gabona, vagy ennek megfelelően 10 kiló és 80 deka liszt. Oly nők vagy 13–15 év között levő gyermekekre, akik a gazdaságban férfimunkát végeznek, 13 kiló gabona, vagy ennek megfelelően 8 kiló és 78 deka lisztet számítanak havonként és személyenként. Végül minden egyéb, valamint a két fent említett kategóriában felsorolt családtagokra nézve havonként és fejenként 10 kiló gabona vagy ennek ellében 6 kiló 75 deka liszt az új mennyiség. Az általános rekvirálás január 5-étől kezdve ezen rendelkezés szerint történik. Azokra a készletekre nézve pedig, ahol a rekvirálás már megtörtént, az új állapot miatt a vármegye alispánja később, de mindenesetre még e hó 15-ike előtt kiadandó rendeletében fog intézkedni. A mai kvótával szemben mutatkozó felesleget szintén összeírják, melyet aztán ugyancsak be kell szolgáltatni.

Veszprémi Hírlap, 1917. január 7. 4–5. old.

A liszt

A liszthiány némiképp enyhült. Pénteken már oszthattak a kereskedők lisztet. Ugy értesülünk, hogy a lisztkiszolgálásban új rend lesz. Minden üzletben kifüggesztik hétről-hétre, hogy a fogyasztó mennyi lisztet kap lisztfaj szerint s mennyi áron. Nagyon helyes intézkedés lesz ez. Más városokban mindig előre tudta a közönség a lisztkvótát. Mert ez változhat a rendeleti megállapítás dacára is, ha pl. valamely ok miatt a város nem kapja meg a szükséges lisztet. Eddig sohse tudta a vásárló, hogy hetenként mennyi illeti s talán sokan az árt se tudták. Jobb lesz tehát az új rend!

Veszprémi Hírlap, 1918. március 3. 4. old.

A húsfélék választéka a beszolgáltatások után igen lecsökkent. Később a megmaradt állatállományt sem tudták fenntartani, mert nem jutott nekik takarmány. Az árak az inflálódás miatt hatalmasra nőttek. Városi rendeletek szabályozták, maximalizálták a hentesboltokban kapható termékek árát.

A füstölt szalonna árusítása

A Veszprém város által rendelt füstölt szalonna egy része a héten megérkezett és az a jövő hét elejétől kezdve a városi hentesboltban elárusításra kerül. A városi tanács akként határozott, hogy füstölt szalonnát a közönség köréből mindenki kaphat, azonban csak a számvevőség által kiállított szalonnajegy alapján. – 10 kilogrammnál nagyobb mennyiséget azonban senki sem kaphat. A szalonna árát a tanács kgr.-kint 11 kor. 50 fillérben állapította meg, az árusítás kedd, csütörtök és szombati napokon fog történni. Mivel a készlet nem nagy, az árusítás csupán két héten át fog megtörténni.

Veszprémi Hírlap, 1916. október 22. 4. old.

18313/1915. szám.

Városi hentesüzlet árjegyzéke.

Érvényes 1915. december hó 19-ától.

	Kilogramm.
Háj	6 kor. 40 fill.
Szalonna bőrfel	6
Elsőrendű sertésbű (karaj, comb és vállpecsenye)	4 . . 40 . .
Másodrendű sertésbű és hús-szalonna	4 . . 20 . .
Bélszár	4
Maja	2 . . 40 . .
Vese-velő együtt	1
Tüdő, szív, nyelv együtt	2 . . 40 . .
Egy sertés tisztított bele gromorral együtt	— . . 40 . .

A városi sertésbűvizsgáló sertéseket elősúlyban 12 órai kopálás után kilogrammonként 4 korona 30 fillér árban ad el.

Veszprém, 1915. december 18.

Dr. Komjáthy, polgármester.

Veszprémi Hírlap, 1915. december 19. 6. old.

Husszék

November 11-én új városi husszék nyílt meg a megyeház-utcai Vég-féle házban. Itt mére ki a város az 5 és 6 koronás marhahúst. A hus csütörtökön és vasárnap délelőtt, szombaton pedig délután kapható. a vásárlásra husjegyet kell váltani a városi számvevőségnél. Ha a marhaár esése állandó marad s nagyobb különbözetet okoz, helyén való lesz ezt a java hus árán is észrevétni. A csütörtöki pesti állatvásárról 30-40 filléres áresést jelentenek kg.-onként.

Veszprémi Hírlap, 1916. november 12. 5. old.

Városi hentesboltok

A sok-sok kérés végre meghallgatásra talált. Ugy halljuk, hogy a hentesboltot decentralizálják. Kár volt ezt már előbb meg nem tenni, hogy a Kossuth Lajos-utca színtere fölszabadult volna az ottan szorongó, zsirkereső tömeg éppen nem épületes látványától, a közönség pedig az óraszámra kiterjedő ácsorgástól. Most hentesboltot kap a Temetőhegy is, a piactéren pedig a Róna-féle husszék árulja maximális áron a városi sertéshúst. Egész és fél sertések még mindig kaphatók. A városi tisztviselők részletfizetésre is megvehetik. Akinek módjában van, vásároljon, mert hozzáértők nagy hushiányt jósolnak.

Veszprémi Hírlap, 1917. március 11. 5. old.

Hus a tisztviselőknek

A H. T. a veszprémi élelmezési r.-t.-nál levő készletből öt métermázsa füstölt húst, *Juraszek János* törvényszéki elnök kérésére átengedett a helybeli tisztviselőknek. Ebből körülbelül $\frac{1}{4}$ kg. jut egy-egy családtagra sonka és füstölthús vegyesen. A sonka ára 14.50 K kgonként a kiméréssel együtt, a füstölt husé 13.40 K. A tisztviselők a hus iránti igényeikkel legkésőbb hétfőn délig forduljanak hivatalfőnökeikhez. A kiosztás valószínűleg a jövő pénteken lesz az élelmezési r.-t. főutcai üzletében.

Veszprémi Hírlap, 1918. május 26. 4. old.

Az állatállomány csökkenése miatt 1915 nyarára a húsfogyasztás korlátozását rendelték el. Bevezették a húsmentes napokat: eleinte csak kedden és pénteken volt tilos a marha-, borjú- és sertéshús kimérése az üzletekben, valamint az ilyen ételek készítése és kiszolgálása az éttermekben. A következő években már emelték a húsmentes napok számát. Folyamatosan csökkentették a fejadagokat is.

A sertéshús elosztás szabályozása ügyében Veszprém város közéleti bizottsága úgy intézkedett, hogy hetenkint háromszor adassék ki hús és pedig kedden, csütörtökön és szombaton. Mivel az esetben is, ha havonként a rendelkezésre állható legnagyobb mennyiség, tehát 90 drb. sertés lesz leszúrva, a város lakosságát számbavéve, csak korlátozott mennyiségben fog hús rendelkezésre állni, a fejadagot akként állapította meg, hogy 1–3 taggal bíró családok egy negyed kilogramm, 4–6 taggal bíró családok egy fél kilogramm és ennél több tagu családok pedig háromnegyed kilogramm sertés húst kapnak. A jegyek ennek megfelelően lesznek kiállítva és egy hónapra egyszerre előre kiadva. A jegyek előre meghatározott hentesnek fognak szólni. Minden család hetenkint csak egyszer kaphat húst; az egyik héten be nem váltott jegyet a másik héten érvényesíteni nem lehet. A kiméréssel 8–10 hentes lesz megbizva. A husjegyek kiadása június közepén kezdődik.

Veszprémvármegye, 1918. június 9. 4. old.

Visszaélés a husjegyekkel

A veszprémi közéleti bizottság által kibocsájtott husjegyeken a családtagok száma kézzel van beírva. Ezt a körülményt egyesek arra használták föl, hogy a számokat megkorrigálták s így nagyobb husadagokhoz jutottak. A korrigálók figyelmét azonban kikerülte, hogy az újabb jegyeken, tehát a husjegyeken is föl van tüntetve a törzskönyvi szám s így könnyen megállapítható, kié volt a korrigált jegy. A megkorrigált jegyek kiadattak a rendőrségnek s a visszaélők ellen megindult a büntető eljárás.

Veszprémvármegye, 1918. július 28. 4. old.

Tej és tejtermék alig volt kapható, mert a hadsereg számára elhajtották a marhák nagy részét, köztük a tejelő teheneket is. Alig maradtak a kis gazdaságokban, házaknál tehenek. Ezért hiánycikké vált a tej. A kofák vizezéssel próbálták a kevés mennyiségből sokat készíteni mind a tejből, mind a tejfölből. Akkor is eladták az árujukat, ha már megsavanyodott, megromlott. Itt is érvényes volt, hogy rendszerileg maximálták az árakat. Végül szabályozták azt is, hogy a vendéglátóegységekben mikor szolgálhattak fel olyan ételeket, italokat, amelyek tejet vagy tejterméket tartalmaztak.

A tej

Egyik hírünkben megírtuk, hogy az alispán új piaci árakat állapított meg. A tej eszerint is 26 fillér. A tejesek azonban 32 fillérért mérik. Nem a piacon, hanem a mellékutcákban. Különösen a Jeruzsálemhegy szélső utcáiban. A tejesek arról is gondoskodnak, hogy a tej tulságos zsirtartalmával el ne rontsa a kicsinyek gyomrocskáját. A színét leöntik, vagy jól megvizezik. Ez utóbbi még a háziasszonyok gondját is csökkenteti, mert a tej – ha egy óráig forr is, éppen úgy forr, mint a víz – nem fut el. Derék, ügyes tejesek ezek. Miért hoznák a tejet piacra, mikor ott talán meg is vizsgálnák. Az utcákon azonban legyen bár a tej vizes pancs – senki se törődik vele.

Veszprémi Hírlap, 1915. szeptember 5. 5. old.

Tejzsora

Ilyen is van. A veszprémi piac lenne a börzéje, ahol a rossz vizes tejet horribilis áron próbálják árulni him és nőnemű tejeskofák. Azonban nem sikerül nekik, mert az ügybuzgó tiszti orvos, dr. Rosenberg Jenő nemcsak a hentessátrakat vizsgálja naponta, hanem a tejeskannákba is belenéz, az ő kárhoztató verdiktjét pedig a börzebiróságnál is sommásabb uton végrehajtja dr. Török Gyula a város derék, erélyes rendőrkapitánya.

Veszprémmegyei Újság, 1915. február 11. 4. old.

Tejhamisítók

Egyik korábbi számunkban megírtuk, hogy városunk rendőrkapitánya március 16-án nagy tejrazzíát tartott, amely alkalommal 26 tejárus gyanusnak látszó tejéből mintát vett s azokat vegyileg leendő megvizsgálás végett a győri vegyakisérleti állomáshoz küldötte fel. A vizsgálat eredménye ma érkezett meg a rendőrkapitányi hivatalhoz, mely szerint 24 minta legnagyobb mérvben vizesnek találtatott. A rendőrkapitány az illetőkkel szemben kérlelhetetlen szigorral fog eljárni s az illetők ellen a szigorú eljárást már folyamatba is tette. Meg is érdemlik, mikor a horrens tejáruk mellett nem elégesznek meg a tejen kínálkozó óriási haszonnal, hanem még a vizet is drága pénzen akarják eladni. – Az azonban szép tőlük, hogy csak vizet keverték bele és nem valamely más kártékonyabb migredienciát is. Azért böcsüljük mi nagyra a korcsmárosokat is.

Veszprémmegyei Újság, 1916. március 26. 3. old.

A tejfogyasztás szabályozása

Közhírré teszem, hogy Veszprém-vármegye alispánja az Országos Közélelmezési Hivatal rendelkezése alapján [...] elrendelte, hogy Veszprém rendezett tanácsu városban f. évi december hó 1-től kezdődőleg a tejnek vagy az ennek felhasználásával készült italoknak forgalomba hozatalával foglalkozó összes üzletekre (kávéház, cukrászda, tejszarnok, kávémérés, étterem, kifőzés, stb.) nézve a tej felhasználásával készülő mindennemű italoknak vagy ételeknek kiszolgáltatása délután 2 órától 8 óráig további rendelkezésig tilos. [...]

Veszprémvármegye, 1916. december 3. 3. old.

Megszűnnek a kávéuzsonnák

Az Országos Közélelmezési Hivatal rendelkezése alapján dr. Komjáthy László polgármester a kávéházakban és a tejjel készített italt és ételt forgalombahozó üzletekben eltiltotta a tejnek 2–8 óra közötti fölhasználását.

Veszprémmegyei Újság, 1916. december 10. 3. old.

A cukorról és a cukorjegyről is említést kell tennünk. A hatóságok először valóban csak cukrot adtak erre a jegyre, a háború utolsó éveiben már szinte mindenhez ezzel lehetett hozzájutni, például a gyertyához, petróleumhoz is, amivel világítani tudtak, hiszen a villanyvilágítás is megszűnik, akadozik. Üzemanyag hiányában nem, vagy csak szakaszosan tudták üzemeltetni a városi villanytelepet.

A cukor ára Veszprémben

Uj kormányrendelet szabályozza a cukor árát. *Dr. Komjáthy László* polgármester a rendeletben megszabott alapár után Veszprém város területére, kicsinyben való eladásra a cukor árát következőképpen állapította meg: 1. r. finomítvány süvegben 1.23 K., 5-ös finomítvány szabadon 1.25 K., 3-as finomítvány szabadon 1.25 K., kockacukor láda, nettó 50 kg-ként 1.29 K., 5 g-os dobozban bruttó 1.26 K., lisztcukor 5 kgkint 1.26 K. A fogyasztók részére áruló kereskedő ezeket az árakat az üzletben szemebetűnő helyen kifüggeszteni tartozik.

Veszprémi Hírlap, 1916. március 5. 5. old.

Cukor

Eddig hatósági cukor nem volt. Legutóbb a cukorközpont egyik helybeli kereskedőnek utalt ki 25 q. kristálycukrot azzal a meghagyással, hogy a város utalja szét. Egy-egy család fél kg-ot kapott belőle. A napokban 100 q. cukrot kapott a város. A cukorjegyeket most állítják ki a családtagok száma szerint. A cukorjegyet ki-ki, mint a lisztjegyet, ahhoz a kereskedőhöz utaltatja, akinél vásárolni akar. Ott kapja meg azután heti cukoradagját.

Veszprémi Hírlap, 1916. december 31. 3. old.

Cukor

Nem volt cukor karácsonyra. Legalább sok helyen nem volt. Hiába volt mák, még dió is, a jó mamák nem készíthettek mákoskalácsot, dióspatkót. Mert hát a központ nem küldte meg a december havi cukrot. Talán későn küldte meg a december havi cukrot. Talán későn ért oda a pénz, amelyet december

elején küldtek el? De azért lehetett volna a bajon segíteni. A raktárban – ezt úgy halljuk – volt néhány mázsa tartalékcukor. Vagy talán maradék. Mondjuk, hogy volt talán 5 mázsa. Ha ezt kiosztják 25 kg.-jával 20 kereskedő között – ott a külső részeken – s a kereskedők azt szétosztják 25 dkg-jával 100–100 fogyasztó között, akkor 2000 család jutott volna $1\frac{1}{4}$ kilogramm cukorhoz. Nem sok, de több a „nincs”-nél! S mindezt a kereskedőnél is, a fogyasztónál is levonhatták volna, mint előleget, a később érkező decemberi letményből. A tartalék, vagy maradék is megvolna s a cukorhiány se lett volna a legkedvesebb, legédesebb ünnepnapokban. De ha csak négy, három vagy két mázsa is az a féltve őrzött mennyiség, mégis szét kellett volna osztani. Legalább sokan látták volna, hogy a közéletben nemcsak az üzlet, hanem a szív is megszólal.

Veszprémi Hírlap, 1917. december 30. 4. old.

1918-ra az ország teljesen kimerült. Szinte minden elfogyott. A raktárakban lévő készletek kiürültével a meglévő anyagokat dúsították, keverték. A fűszerféléknél, teáknál, kávéknál, kakaónál lehetett igazán érzékelni a hiányt. Próbálkoztak a helyettesítésükkel. A háború alatt terjedt el például a vaníliarúd pótlására a vanilin, citrom helyett a citromsav, borkősav. A kakaót pörkölt mogyoróból, szójababból vagy szentjánoskenyérből állították elő. Tea készült szinte minden gyógynövényből, akár szederlevélből is. A hadikávé, melyet jegyre lehetett vásárolni, eleinte 1/3 részben tartalmazott kávé, a másik kétharmad cikória és maláta keveréke volt. De készült fügeből és makkból, gesztenyéből, csicseriborsóból, árpából és lucernamagból is kávépótlék.

Kávé

A vármegye számára 4 ezer kg. hadikávé szállítása van folyamatban. Ebből a mennyiségből Veszprém városa 1250 kg.-ot kap.

Veszprémi Hírlap, 1918. április 7. 3. old.

Gyertya

A városnak a közel jövőben 3 mm. gyertya érkezik. Jegyek ellenében fogják a város lakossága között szétosztani.

Veszprémi Hírlap, 1918. április 7. 4. old.

Vöröshagyma

A város vöröshagymát árusít kereskedők útján. Cukorjegyre adják ki, fejenként 30 dkg fejkvótával. Egy kg. ára 1.60 K.

Veszprémi Hírlap, 1918. április 7. 4. old.

Szappan érkezett

A szappanelosztó iroda Veszprémvármegye részére 5000 kg. szappant és 1000 kg. mosóport utalt ki. Veszprémben a kiutalt mennyiséget a polgármester veszi át. [...] Szappanból Veszprém városra 500; [...] – Mosóporból: Veszprém városra 100 kg. esik [...].

Veszprémi Hírlap, 1918. április 21. 4. old.

Befőzési cukor

Jól jószoltunk. A sárgabarackkal együtt érkezett a befőzési cukor is. A jövő héten kiosztják. Fejkvóta ½ kg. Iparos-, kereskedő-, tisztviselőcsaládok kapják, akik békében is szoktak befőtt gyümölcsről gondoskodni. Sajnálattal halljuk, hogy az iparosok közé nem számítják az állandó szakmunkásokat, minők pl. a nyomdászok is. Ők nem lehetnek mind önállóak, de értelmiségük, hasznos munkakörük megérdemli, hogy ellátásuknál figyelemben részesüljenek. A város megtagadta tőlük a befőzési cukrot. Tegyük ezt jóvá. Megérdemlik.

Veszprémi Hírlap, 1918. július 14. 4. old.

Szappangyár kicsiben

A vármegyei tisztviselők most megalakult beszerzési csoportjának vezetősége egy internált szerb szappangyárost alkalmazott abból a célból, hogy tagjai részére szappant gyártson. Az említett egyén a legközönségesebb háziszappantól a legkiválóbb pipereszappanig kiváló minőségeket gyárt. Ha valakinek csak egy fél kiló zsiradékja van, már azt is

kifőzetheti. Az erre vonatkozó bővebb tájékoztatást lapunk jövő számában fogjuk közölni.

Veszprémi Hírlap, 1918. július 14. 4. old.

Szappangyár

A városi szappangyár a megvalósításhoz közeledik. A tanács megkötötte a szerződést *Oblat Rudolf* mészárossal a faggyutermékre vonatkozóan. *Oblat Rudolf* minden faggyut átenged a szappangyárnak megállapított árban, s a hatóság ezt a katonaságtól nyert szakértőkkel valamelyik alkalmas városi helyiségben feldolgoztatja.

Veszprém Hírlap, 1916. július 30. 4. old.

A városi aszaló

A városi központi szeszfőzdével kapcsolatos zöldség- és gyümölcsszárító berendezés kap szakembert, aki az aszalást végzi. Már most országos érdek, hogy a szárító működjék és anyaggalkellőlegel legyen látva. Ezt a közéletmezésszemponjtja kívánja. De egyúttal érdeke a termelőknék is, hogy minél többet aszaltassanak szakszerűen télire. [...] – A város nem pénzért szárít, hanem részért, így ők észrevétlenül hozzájárulnának a városi lakosság élelmezéséhez, mert a városnak lesz zöldségféléje, gyümölcse, jobban tud gondoskodni az élet-szükségletről. [...]

Veszprémi Hírlap, 1918. július 28. 3. old.

Városi gyümölcs- és főzelék szárító berendezés

Veszprém város tanácsa központi szeszfőzővel kapcsolatban főzelék- és gyümölcsszárító berendezést is létesített. A berendezés most elkészült s a jövő hetekben üzembe kerül. Az üzemet a közéletmezési minisztérium is igénybe fogja venni s már értesítette a város tanácsát, hogy az üzemnek nagyobb szabásu megbizásokat fog adni. A napokban a földmivelési miniszter is megvizsgáltatta egy szakközegével az üzemet; a szakértő az üzemet kifogástalannak találta. Az üzem teljesítőképessége naponkint körülbelül egy vagon.

Veszprémvármegyé, 1918. július 28. 3. old.

Próbaaszalás

A városi szeszfőzdében a napokban próbaaszalást végeztek, amely igen jó eredménnyel végződött. A 6 mmázsa nyers szilvából 204 kgr. aszaltszilva lett. Kár, hogy több szilvát nem hoztak be aszalásra. Ennek oka részben abban van, hogy a kenesei kitűnő szilvatermés nagy részét elhordták a pestiek.

Veszprémi Hírlap, 1918. szeptember 29. 3. old.

Husfüstölő

A város a közvágóhiddal kapcsolatosan nagyobb szabásu husfüstölőt létesített. Itt konzerválják a sertésvágásból eredő husfelesleget, vagy kalbászárukat, ha erről majd egyáltalában szó lehet.

Veszprémi Hírlap, 1918. augusztus 11. 4. old.

Sajt

A város öt mázsa sajtot kapott. A kereskedők mérik cukorjegyre. Egy család 15 dekagm.-ot kap. Egy dkg. ára 14 fillér.

Veszprémi Hírlap, 1918. október 6. 4. old.

Elterjedtek a pótélelmiszerek. Elsősorban a zsírhiányt gondolták ezekkel megoldani. Megjelent a boltokban a margarin, majd a mesterséges ételzsír, ami faggyúból, oleomargarinból és gyapotmagolajból vagy szezámolajból állt. Művaját is lehetett kapni időnként, ami marhafaggyúból kisütött vajzsírból állt, melyhez vizet, burgonyalisztet és tejsziradékot adtak, kátrányfestékekkel színezték sárgára.

Mesterséges mézet, mézport is kaphattak az édes ízre vágyók, ha már cukor ritkán volt a polcokon. Ezek általában borkősavból, fehér agyagból és violagyökérből álltak, színezőküik a kátrányfesték volt. Ehhez kellett cukrot adni és vízzel összekeverni.

A szalicil, mint tartósítószer is ekkor lett egyre ismertebb, ezzel segítve a háziasszonyokat, hogy kevesebb cukor és savanyítószer alkalmazásával is úgy tudjanak befőzni, hogy hosszú távon eltarthatóak legyenek a zöldség- és gyümölcsfélék.

Az hírlik, hogy a veszprémi hetipiacon egy falusi asszony sok tojást árult, a tojások azonban gyanusak voltak s azokat a rendőrség megvizsgálta és valamennyi záp volt; természetesen a rendőrkapitány a tojásokat elkobozta és megsemmisítette. A falusi asszony erre a következőképpen öntötte ki mérgét: - Jól van, nasságos rendőrkapitány ur. Nem bánom a tojásokat, de nem is hozok többet tojást a veszprémi piacra, pedig van még otthon ilyen vagy öt vékára való. Elteszem azokat, majd el kel még az jó áron a követválasztáskor!

Népakarat, 1914. december 26. 3. old.

Portékáikat árusító asszonyok a Rákóczi téren

A paradicsom

A minap a helyi piacon két helybeli polgárásszony egy üveg paradicsom miatt oly botrányos verekedést rögtönzött, hogy annak csak a közbelépő rendőr tudott véget vetni. A paradicsomos üveg persze összetört s tartalma az amazonok ruhájára ömlött. Az ügynek folytatása e hó 8-án a rendőri büntető bíróság előtt lesz. Tehát a harcias hölgyek együtt jutottak a paradicsomnak a szószába.

Veszprémmegyei Újság, 1916. január 6. 3. old.

Tilos a pirostojás

Dr. Török Gyula Veszprém r. t. város rendőrkapitánya a következő hirdetményt bocsájtotta ki: A m. kir. miniszterium 1123/1916. M. E. számú rendelete alapján értesitem a város közönségét, hogy a tyuktojásnak a husvéti ünnepek alkalmából szokásos festése vagy hasonló kikészítése, továbbá az ily festett vagy kikészített tyuktojásnak forgalomba hozatala az ország egész területén tilos. Aki jelen rendelkezést megszegi, amennyiben cselekménye súlyosabb büntető rendelkezés alá nem esik, kihágást követ el és két hónapig terjedhető elzárással és 600 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel fogom büntetni.

Veszprémvármegye, 1916. április 16. 4. old.

Hadi recept

Olvastuk, tovább adjuk: Tizgrammos husjegyedat csavard be 3 tojásjegybe és zsirjeggyel piritva, süsd szép pirosra szénjegyeden. A burgonya- és zöldségjegyedat pácolt be jó puhára és habard össze egész hónapra szóló lisztjegyeddal jó keményre, add hozzá a tej- és cukorjegyedat és fogyaszd el jó étvággyal petróleumjegyeddal fényesen kivilágított szobádban. Ebéd után mosd meg a kezedet szappanjeggyel és töröld meg az élelmezési igazolványoddal.

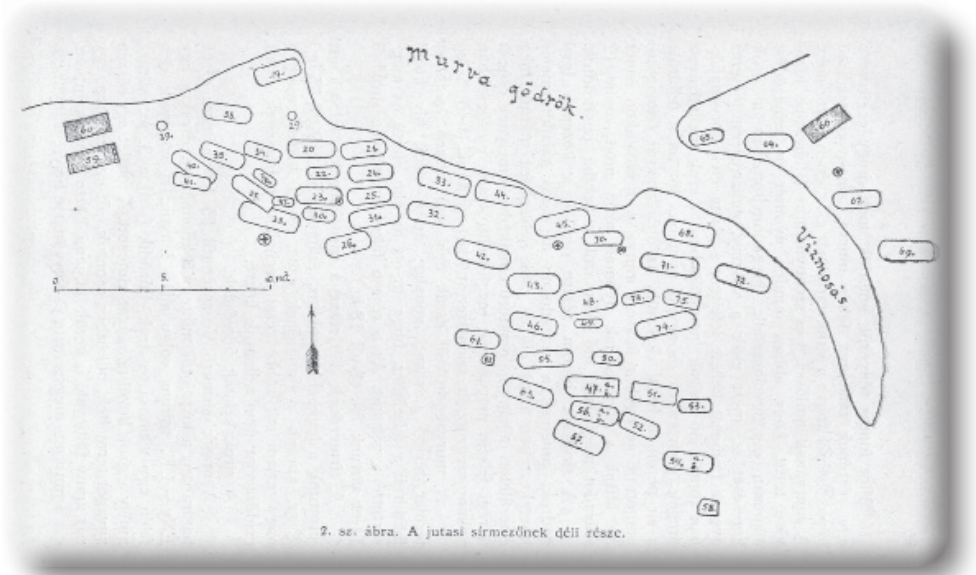
Veszprémi Hírlap, 1918. április 14. 4. old.

Kulturális élet, szórakozás

Régészeti feltárások, leletmentések a háború alatt

Rhé Gyula *vasúti állomásfőnöknek* került Veszprémbe. Hivatala mellett a város környékén jelentős ásatásokat végzett már az 1910-es évek elejétől. Balácán folytatta a római villa feltárását, Öskün avar kori temetőt talált. Már a háború kitörése előtt szorgalmazta a Veszprém Vármegyei Múzeum létrehozását, melynek nyugalomba vonulása után vezetője is lett.

Ő találta meg azt az avar sírmezőt, mely Jutaspusztán a vasúti vágány bal oldalán helyezkedik el (Celldömölk felé mutató irányban), mely igen nagy kiterjedést mutatott. A sírmező csonka (bolygatott) volt már feltárása idején, a terület legnagyobb részét kavics- és földkitermelésre használták évszázadokon át.

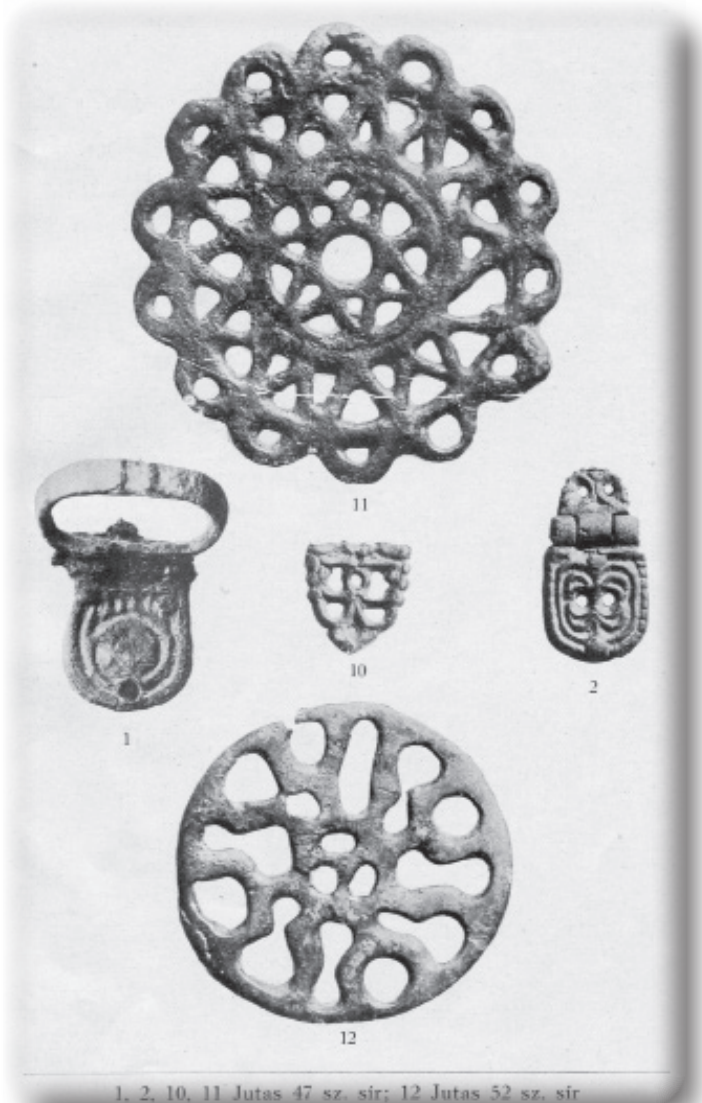

Rhé Gyula: Veszprémvármegyei avar emlékek
Veszprém, 1924. Egyházmegyei Könyvnyomda, 29. old.

Avar sírok

Reé Gyula jutasi állomásfőnök, mint a veszprémi múzeum titkára, a jeles régész, hír szerint legközelebb ismét megkezdí a jutaspusztai avar temető sírjainak felderítési munkáit régészeti értékesebb leletek kutatása céljából.

Népakarat, 1914. október 31. 4. old.

*Rhé Gyula: Veszprémvármegyei avar emlékek
Veszprém, 1924. Egyházmegyei Könyonyomda, 86. old.*

Őskori leletek a Kossuth Lajos-utcában

A Kossuth-utca déli szegélyén folyó városrendezési munkálatok érdekes őskori leletekkel gazdagították archeologiai intézetünket. Ugyanis az ev. templom mellől keletnek huzódó dolomitterrasz egyengetése közben a munkások urnasirokra akadtak. Ezek a sírok jelzik a végét annak a nagy bronzkori temetőnek, amely innen délkeletnek a vásártéri platón át egészen a kórházig terjeszkedett. A leletről értesítették a muzeumot, melynek tisztviselői több urnafészket rendszeresen is feltártak és anyagukat a megyei gyűjtemények részére biztosították. Leggazdagabb sirt a Rausnitz-féle butorraktár, (szikvizgyár) tőszomszédságában találtak. Itt a sírgödörben az elégetett tetem csontmaradványai mellett circa 15 agyagurna és 3 hatalmas szarvasagancs is feküdt. Az urnafészkek agyaggal voltak kifestve s nagyobb kövekkel körülrakva.

Veszprémi Hírlap, 1914. július 26. 4. old.

Kiállítások, művelődéstörténeti előadások

Kiállítás a harctéren megvakult katonák javára

Az angolkisasszonyok Sancta Maria intézete elemi és polgári leányiskolája, tanítónő-képzője tanítványainak rajz-, slöjd- (szlőjd - *kézügyességi foglalkozás iskolában*) barkácsolás, kézimunka) és nőikézimunka kiállítását pünkösd két ünnepén d. u. 2 órától ½ 7-ig a tisztelt érdeklődő közönség számára nyitva tartja. Belépő díj gyermekeknek 10 fillér, felnőtteknek 20 fillér. Az egybegyűlt összeget a harctéren megvakult katonák javára ajánljuk fel, azért szívesen fogadunk minél több látogatót és szíves felülfizetéseket.

Veszprémi Hírlap, 1915. május 23. 4. old.

Képrestaurátor Veszprémben

Maróti Moretti Rezső, az ismert festő s restaurátor városunkba érkezett. S minthogy főleg régi festmények iránt érdeklődik, szívesen fogadja eziránt a bejelentéseket a Korona fogadóban levő lakásán. A művész, aki a minisztériumok képeit, a

székesfőváros képeit s több vármegye képeit is restaurálta, legutóbb Székesfehérvárott a vármegye s a város festményeit frissítette fel, de a magángyűjteményekben is sok értékes képet ismer fel. Készséggel vizsgálja meg a képeket s állapítja meg a mestert s a kort.

Veszprémi Hírlap, 1915. augusztus 22. 5. old.

Világhírű autogram gyűjtemény Veszprémben

Barth Lajos, a világhírű autogram album tulajdonosa a közeljövőben Veszprémbe érkezik, s jótékony célra be fogja mutatni az érdekes gyűjteményt, amely már minden uralkodó udvarnál megfordult. 45 nyelven 1539 világnagyság irt, rajzolt és festett a vagyont érő albumba.

Veszprémvármegye, 1918. június 23. 5. old.

Németnyelvű előadás a művészetről

Sambugnac Sándor neves festő- és szobrászművész a mult kedden a Keresztény Tisztviselőnők Egyesületében német nyelven előadást tartott a festőművészet technikájáról. A mindvégig érdekes és értékes előadáson az egyesület tagjai nagy számban jelentek meg.

Veszprémvármegye, 1918. június 23. 5. old.

Ismeretterjesztő előadás

Megyés püspökünk meghívására *P. Velits László*, a tudós jezsuita f. hó 23-án a püspöki palotában érdekes és tanulságos előadást tartott a könyvészetéről. Főleg a könyvdiszitó művészet történetét ismertette, mely a könyv anyaga szerint változott. Az első korban a papirusz növény beléből készített kártyát használtak a könyviráshoz. Az ily könyveket tekercsekben helyezték el a híres ókori könyvtárakba, mint pl. az alexandriai vagy pergamoni könyvtárba, melyek már az ókorban elpusztultak. A papirusz kártya nem alkalmas finomabb rajzok vagy festett diszek felvételére, ép azért az ókorban ez a művészet nem is virágzott. A második kor a pergament, állati hártyák kora, mely Kr. e. 150-ben kezdődik Pergamonban II. Eumenes királlyal, aki az Egyiptom részéről

megtagodott papiruszt ezzel az anyaggal helyettesítette. Az állati bőrök alkalmazásával a diszitó technika óriási lendületet vett. Különösen keleten, a bizánci udvar könyvdiszitói épen a könyvdiszben tartották fenn a klasszikus hagyományokat, melyek a reneszánsz művészet alapjául szolgáltak. Európában a VII–VIII. században az ir szerzetesek voltak az elsők, akik a könyveket előbb fekete, majd miniummal festett rajzokkal is diszitették, innen az elnevezés: miniatűr, s a rajzoló művész: miniator. A harmadik kor, a papiros korszak új diszitó technikákat teremtett, különösen a könyvnyomtatás feltalálása után. A miniatűrök helyét a fa-, réz, és acélmetszet, a legújabb korban a cinkografia foglalta el.

A XVIII. században a miniatúra vagy miniatűr elnevezés alatt nem a fekete-vörös, vagy általában könyvbe festett képeket, hanem az elefántcsontra vagy emailra festett képecskéket értették, hanem minus-ból (kisebb) származtatták. Ma is legnagyobb részt ezeken a különösen Franciaországban, Angliában divatos családi képecskéket értjük a miniatűr szó alatt. *P. Velits* fejtegetéseit gazdag gyűjteményeiből vett pompás mintákkal illusztrálta. A tudós előadónak a hallgatóság háláját megyéspüspök ur tolmácsolta elismerő szavakban.

Veszprémi Hírlap,
1918. október 27. 3. old.

Népszerű föld- és néprajzi felolvasóestélyek sorozata vetített képekkel a Veszprémi színházban.

Az összes bevétel, minden levonás nélkül, a 31-ik honv. gy. ezred katonáinak özvegyei és árvái javára fordítottatik.

I. estély: **Egyiptom.** 134 képpel. II. estély: **India, Ceylon és Birma.** 300 képpel. III. estély: **Jáva, Szumatra, Borneo, Celebes, Szingapore és a Filipini szigeték.** 160 képpel. IV. estély: **Búdha, Konfucius és Shinto tanainak hazájában.** Siam, China, Tonkin, Japán és Korea. 260 képpel. V. estély: **Australia, Uj-Zeeland, Oceania és Uj-Guinea.** 280 képpel. VI. estély: **Az amerikai élet komoly és humoros oldalai.** Észak-, Közép- és Dél-amerika 29 köztársaságában. 150 képpel.

Előadja, nagyjórészt saját fényképfelvételeinek vetített képeivel **Demeter István**, több földr. társ. t. b. tagja stb.

Első estély

1916. évi márczius hó 18-án, szombaton:

EGYPTOM.

134 vetített képpel. — Kezdeté este 8 és fél óraker, Vege este 10 és fél óraker. Pénztárnyitás 6 óraker. A színház fűtve lesz. Helyáarak: Páholyülés 2.50 K, földszinti 1.—7 sor 2 K, a többi sor és zártszék 1.50 K, földszinti álló 1 K, karzat 50 f. — Jegyek előre váltathatók Krausz A. fia könyv- és papirkereskedésében.

Veszprémvármegye,
1916. márczius 11. 5. old.

Színházi előadások, koncertek, hangversenyek

Felolvasóestek, földrajzi és néprajzi előadások, hangversenyek, táncszínház várta a művelődni vágyókat, melyekhez a színház biztosította a helyszínt. Itt zajlottak a mozielőadások is, sok esetben premier vetítésekkel, megelőzve a budapesti mozikat és más vidéki városokat.

Ekkor még nem volt saját színtársulata Veszprémnek. A háborús évek alatt Fodor Oszkár és társai szolgáltatták a színházi élményeket, de ellátogattak a városba vándortársulatok is, nívósabb és kevésbé eredményes előadásokkal.

„Nem lányoknak való”

Ezt irták a jövő hétfői és pénteki Jó éjt Muki és Papa kedvence színdarabok neve után. Ki is hagytuk a műsorból. Azt gondoljuk, hogy az olyan színdarab, melyet leányok nem nézhetnek meg, másoknak sem, asszonyoknak sem való. Sőt az ilyen darab egyáltalában nem a „művészet templomának” nevezett színházba való. Az igaz művészetnek tiszta, szép célját, hogy az emberi szívet finomítsa, nemesítse s lelki gyönyörűségek észrevezésére s befogadására képesítse – csak olyan művészet valósítja meg, amely a fiatal lelkek fehér világában is szép, tiszta érzéseket s gondolatokat ébreszt.

Veszprémi Hírlap, 1915. szeptember 12. 5. old.

Modern Színpad Veszprémben

A modern Színpad művészeiből alakított kabarétársulat pár napos vendégszereplésük egyik estéjét Veszprémben töltik. Műsorukon szerepelnek: A sárga rigó (Bíró Lajos) A láthatatlan ember (Földes Imre) A kávécsarnok (Szép Ernő) stb. és egy egész sereg tréfa és magánszám. A vidéki körutra induló művésztársaság tagjai G. Kökény Ilona, Boros Géza, Vendrey Ferenc és Czeglédy Gyula. Az előadás a színházban lesz május 6-án. Jegyek már előre válthatók Szalay Mór üzletében és a mozi pénztárában.

Veszprémi Hírlap, 1918. április 14. 4. old.

Mesedélután a színházban

Zsufolásig megtöltötte a veszprémi gyermeksereg csütörtökön délután a színházat. Katonáék a 31-esek özvegy- és árvaalapja javára mesedélután rendeztek ugyancsak kiadós számmal. A műsor központjául *Kemény Béla* pápai városi tanácsos szereplése volt szánva, neki kellett volna mesélni, de örömmel konstatáltuk, hogy a veszprémi műkedvelők még mesélni is szebben tudnak. Hol maradt ő, mint mesélő a mi *Békeffy Pannink* mögött? Mesélést vártunk és felolvasást kaptunk olyan gyenge hangon, hogy alig-alig értettünk valamit. Ha betanulva előadja az egyébként ügyes, eleven stilusu meséit, talán célt ér, no de akadémiának nézni e közvetlen, szórakoztató előadást váró gyermeksereget s előtte mesepályázatszerű fárasztó fölolvasást tartani, ez megbocsáthatatlan tévedés.

A főszereplő okozta csalódásért bőven kárpótolt a többi szám. A prologust mondó kis *Reviczky Rózsika* végtelenül bájos volt, őszinte taps volt a jutalma a hibátlan, szép szavalásért. A műsor ékessége a zseniális *Békeffy Panni* volt, ami eléggé nem dicsérhető primadonnánk. Egy pár verses mesét mondott el olyan előadásban, amelynél különbet kiváló színésznőkben gazdag főváros is alig hallhat. Lebilincselő föllépés, gazdagon színező hanghordozás, a gondolatokat elevenen tükröző arcjáték tartotta fogva a feszült figyelemmel hallgató apróságokat

Nagyon szép volt *Major István* főhadnagy éneke. Gitárkisérettel egy háborus múdalt adott elő kellemes hanggal, meglepő precizitással. Szívesen hallottunk volna tőle több darabot is, kár volt fukarkodnia.

A műsort három vidám film zárta be, nagy gyönyörűséget szerezve az apró hadnak, élénk tanulságául annak, hogy minden szóbeli előadásnál jobban leköti a gyermek figyelmét a képes ábrázolás, s minden mesélő bácsinál jobban szórakoztatja őket a vászonra vitt bohóság.

(drg.)

Veszprémi Hírlap, 1918. május 5. 2. old.

A Modern Baba Szinpad Veszprémben

A 31-esek honvéd napja alkalmából került Veszprémbe a Modern Baba Szinpad s szereplésével meghódította a Veszprémieket. Ugy a délelőtti, mint a délutáni előadásokon a közönség zsufolásig megtöltötte a színházat. Nemcsak a gyermekek sokasága, de a felnőttek is a legnagyobb érdeklődéssel néztek elébe a Baba szinpad szereplésének. Ennivalóan bájos volt ezeknek az apró művészeknek minden szereplése, amit ők produkáltak az felülmul minden várakozást. Az 5 éves *Halmai Imre* töltötte be a konferansz tisztét, elmondva, hogy lett belőle konferansz, akárcsak *Nagy Endre*. Közvetlen csevegése a közönséggel bámulatba ejtett mindenkit. Meglepő tehetséget árul el *Miklós Rózsi*, *Gaál Lilly* és *Édes Rózsi*, amikor még hozzáfűzzük, hogy mindegyikük mindössze csak alig 6 éves. *Corál Mancsi*, *Salgó Franci* dalaikkal, *Sándor Böske* és *Balog Teri* pedig kiváló táncaikkal tündek fel, a 3 és fél éves *Angelus Tibor* és *Arany Elza* ügyes előadásukkal sok tapsot kaptak a többi kis szereplő társaikkal együtt. A „Hamupipóke” c. mesejátékban a főszerepet *Kálmán Mancsi* töltötte be, az egész mesejáték úgy tűnt fel, mint egy mesekönyvből kiemelt csodás színnyomatu kép. A Baba Színpad a maga nemében az első helyen áll, dicséret illeti *Robicsék Zoltán* igazgatót és mindazokat, akik e nagy türelmet és szaktudást kívánó munkát végezték, a kis színésztruppot összehozták és betanították.

Veszprémvármegye, 1918. július 7. 4. old.

A színház és mozi

Fodor Oszkár színigazgató, akivel a veszprémi Szinpártoló egyesületnek oly értelmű megállapodása van, hogy évenként kétszer hat-hat hétre, tavasszal és ősszel Veszprémben játszik társulatával, a háborús viszonyokból kifolyólag ez év tavaszán nem jöhetett el hozzánk. Azért is arra kérte a Szinpártoló egyesületet, hogy az ősz folyamán nyolc héten át játszassék Veszprémben. A Szinpártoló egyesületnek a terv ellen semminemű kifogása nem volt. Nem így gondolkozott

azonban Szalai Mór mozibérlő, aki a maga megrövidülését látta abba ha a színészek ily soká itt maradnak. A felmerült nehézséget úgy oldja meg a színigazgató, hogy most ősszel egy hónapig fog itt maradni, a továbbiakban pedig egészen a jövő nyár kezdetéig úgy rendezkedik be, hogy minden szombaton és vasárnap a veszprémi közönség szórakoztatására itt játszik. A Szinpártoló egyesület ezt a tervet elfogadta, az engedélyt erre megadta, mert joga van hozzá. Ugy tudjuk, a városi hatóságnak nincs semmi kifogása, sőt örömmel látja az ismerős társulatot. [...]

Veszprémi Hírlap, 1918. július 28. 2. old.

Itt először!

Veszprémben lesz először bemutatva, Budapesten még csak január 14-én lesz látható

Jókai Mór
Mire megvénülünk

című világhírű regényének kitűnően sikerült filmfelvétele

Előadások mindkét nap

● a Színházteremben ●

Vasárnap 3, 5, 7, 9 órákor
Hétfőn 7 és 9 órákor

Dacára, hogy a filmet rendkívüli költséggel lehetett beszerezni

Rendes helyárák lesznek!

*Veszprémi Hírlap,
1916. november 12. 6. old.*

HANGVERSENY!

1916. november hó 12-én,

vasárnap délelőtt 11 órákor
a vármegyeház disztermében
tartandó

**klasszikus műsorú
hangversenyen**

közreműködnek:

SEEFRAZS IRÉN

zongoratanárnő,

MAJER ERNŐ

főhadnagy, a brémai opera első tenoristája,

SZENES GYULA

főhadnagy,

DEUTSCH GYULA

hegedűművész, a Wiener Konzertverein hangversenymestere.

A műsor többek között a következőket tartalmazza: Dalok: Wolf Hugó, Strauss R., Wagner R., Hildach. — Zongora, hegedű: Bruch hegedűkoncert, Kreisler: Betarbitung alter Meister hegedűre és zongorára, Liszt: Harfen Etude etc.

Teljes műsor a hangversenyteremben.

A tiszta jövedelem a veszprémi katonai intézmények javára fog fordíttatni.

Jegyek Fodor Ferenc, Krausz Ármin és Pósa Endre könyv- és papírkereskedésében kaphatók.

*Veszprémi Hírlap,
1916. november 5. 6. old.*

Mozi a városi kórházban

Szalai Mór helybeli mozitulajdonos, a városi kórházban karácsonykor a betegek szórakoztatására rendezett mozi előadásra átengedte az összes szükséges felszerelést, sőt az egész előadást személyesen vezette. Ujévnapiján saját filmjeivel újra előadást rendez, mely a jelen háboruból meritett felvételekből áll. A kórház iránt tapasztalt ezen emberbaráti cselekedetért, minden anyagi dologtól önzetlenül csupán a kórház és így betegeink érdekében tett fáradozásáért fogadja a kórház igazgatóság hálás köszönetét.

Veszprémi Hírlap, 1916. január 1. 4. old.

A moziról

Október 3-án megkezdődnek újból a mozgószínház előadásai, jól felkészülve az új idényre sok nevezetes ujdonsággal. Többek között a Karthauzi, báró *Eötvös* regénye után, amely 6 részben van feldolgozva filmregényre *Kertész Mihály* rendezésével. Valóságos remeke a filmtechnikának, az országos filmbemutatónál óriás sikert aratott. Ezt a filmet a mozitulajdonos megszerezte még mielőtt Budapesten vagy másutt lejátszották, így tehát a Karthausi gyönyörű filmjét Veszprémben jóval előbb lejátszák, mint Budapesten. Ezt követi János vitéz filmköltemény szintén 6 részben. *Petőfi* költeménye után irták *Illés Jenő* és *Rákosi Tibor*. János vitéz filmje is mestermű, amely már az országos filmbemutató elragadta a szakmabelieket. Általánosságban pedig le vannak kötve az összes sorozatképek, u. m.: *Henny Porlen, Psylander, Stuart Webbs, Fern Andra, Dorit Weixler, Rita Sacchetto, Lotte Neumann*, stb. Szerencsés beszerzések folytán teljes mértékben ki fogja a tulajdonos a látogatóit elégiteni.

Veszprémvármegye, 1916. október 1. 3. old.

Tánckoncert

Hilde Schlager, a berlini híres klasszikus táncosnő és *Theodor Körner* bécsi zongoraművész és zeneszerző f. hó 8-án a Városi Színházban tánckoncertet rendeznek. Jegyek előre válthatók *Fodor Ferenc* könyvkereskedésében.

Veszprémi Hírlap, 1918. március 3. 4. old.

Gyermekek a hátságban

A háború zűrzavara, mely mindenki életét fenekestűl felforgatta, nem kímélte a gyermekeket sem. A családból eltűntek az apák és az idősebb fiútestvérek, az anyák dolgozni kényszerűltek, megfogyatkozott az élelem. Az iskoláskorűak taníttatása veszélybe került, hiszen az iskolák egy része katonai célokra le lett foglalva, a tanítók is bevonultak. A kisebbek elhelyezése is gondot okozott, ha édesanyjuk munkába járt, a nagyobbak meg idejekorán váltak felnötté katonai uniformist öltve, gyakran tanulmányaik befejezése nélkül. A szükség-iskolaépűletekkel is sok gond volt, és nem csak a háború elején, hanem végig a négy év alatt.

Egy kis panasz

A hét folyamán több szűlőtűl vettűnk panaszt, hogy az elemi iskolába járó gyermekeik szemeiket fájditják, ami – állítólag – azért van, mivel az iskolaórak délután tartatnak s a fiuk a késői sötét időben szemeiket megerűltetik, világitás pedig nincs. – Kérjűk az iskola igazgatóságát, segítsen e bajon, vagy röviditse meg a tanidőt, vagy kezdje azt előbb.

Népakarat, 1914. november 14. 5. old.

A veszprémi r. kat. főgimnáziumi bizottság f. évi március 28-án tartott ülésében tárgyalta a tandijelengedésért benyujtott kérvényeit a tanulóknak, s elengedte a fél tandiját 5 tanulónak, az egész tandiját 33 tanulónak. Az elengedett tandij igen jelentékeny összegre rug, 1420 koronát tesz ki, de a bizottság tekintetbe vette a nehéz anyagi viszonyokat, s amennyire csak a körűlmények engedték, minden arra érdemes szegény folyamosdó tanulónak a kérését teljesítette. Ezzel akarván buzdítani az ifjuságot úgy szorgalomra, mint jó magaviseletre.

Veszprémi Hírlap, 1915. április 4. 7. old.

A polgári iskola ügye

A városi tiszti orvos a közegészségügyi ülésben ismét szóvá tette az áll. polg. fiúiskola egészségtelen helyiségeit. Ez az iskola a háború óta a város házában van, a várfeljárónál. Ajtók, ablakok, kályhák rosszak, az udvar szűk s az illemhelyektől bűzös, szóval tanításra, gyermekegészség megvédésére alkalmatlan. Indítványozta, hogy a bizottság mindaddig, míg a hiányokat nem pótolják, tiltsa meg ebben az épületben a tanítást. A bizottság az indítványhoz hozzájárult s határozatát intézkedés végett az alispánhoz felterjeszti. – *Demjén Márton* pedig a polgári iskola balatonparti helyekről bejáró tanulói érdekében szólalt föl. A polg. iskolában délután is van előadás. A vonat azonban az új menetrend szerint d. u. 2 órakor indul s így 40–50 tanuló nem tud délután haza utazni. Kérte, hogy vagy állítsák vissza az ötórás vonatot, vagy a délutáni tanítást délelőttre helyezték. *Laczkó Dezső* bejelentése szerint a katonák a gimn. I. emeleti termeit kiürítették. Felszabadul tehát az úri kaszinó s az ipariskola egy-egy terme, melyet eddig a gimn. tanulók foglaltak el. Ajánlja, hogy a bizottság ezeket nyerje meg a polgári iskolai tanulók délelőtti tanítása érdekében. A bizottság az illetékes hatóságok bevonásával módot keres, hogy a Balaton mellől bejáró polg. iskolai tanulók hazautazását biztosítsa.

Veszprémi Hírlap, 1918. október 6. 2. old.

A kisebb gyermekek ellátása érdekében egyre több óvoda nyílt szerte az országban, így Veszprémben is. Ugyanígy gondoskodni kellett az árvaságra jutottakról is.

Ovodák megnyitása

Koller Sándor udvari tanácsos alispán, aki a vármegye lakosságának érdekeit a szívében viseli és a nép életét ismeri, az ő gondos előrelátásával elrendelte az ovodák megnyitását. Valóságos jótétemény lesz ez a katonák szegény

sorsu feleségeire nézve, akik a gyermekeik felőli aggodalomtól mentesek lesznek.

Veszprémmegyei Újság, 1914. augusztus 20. 4. old.

Éljen a jó Singer néni!

A mult hét végén a Magyar király szálloda kerthelyiségében számos győri mészáros és vendéglős tartózkodott. A rácskerítésen túl a hadbavonultak apró gyermekei vannak gondozásban. – A szállodás neje, *Singer Adolfné* urnő kezdeményező felhívására a jólelkű győriek gyűjtést rögtönöztek az ovodában levő szegény gyermekek javára, melynek eredménye 15 korona 30 fillér lett, mely összeg nyomban a kerítésen át az ovónőnek kézbesített. – Hasonló módon még egy másik gyűjtést rögtönzött *Singerné* urnő, aminek több mint 10 korona volt eredménye a gyermekek javára. A sok kicsi gyermek a jólelkű *Singerné* urnőt és az adakozókat hálás szívvvel megéljenezte.

Népakarat, 1914. szeptember 5. 3. old.

Értesítés

A Dávid-árvaházban f. év szeptember hó 2-án, 40 szegény gimnáziumi tanuló számára olcsó deák-asztal nyílik meg, hol a szegény tanulók havi 16 korona előleges lefizetése mellett étkezést kapnak, mely áll délben két, vasárnap három, este pedig egy fogásból.

A felvétetni kívánók kérvényeiket, vagyoni állapotukat igazoló bizonyítvánnyal felszerelve f. év augusztus 15-ig a Dávid-árvaház igazgatójához nyujtsák be.

Veszprémi Hírlap, 1914. július 19. 4. old.

Veszprémi állami gyermekmenhely épülete

Férjhez adják a hadiárva lányokat

Országszerte nagyarányú mozgalom indult meg a vagyontalan hadiárvák érdekében. A mozgalom vezetőinek az a célja, hogy évi 10 koronás befizetésekéből alapot létesítsenek és abból a vagyontalan hadiárvák 18 életévük betöltése után, amikor önállóítani akarják magukat, az iparuk folytatásához szükséges eszközöket kapnák meg, a módosabbak magasabb tanulmányokat is folytatnának, a férjhezmenő leányokat pedig kiházasításuk alkalmával kelengyével, varrógéppel és egyéb szükséges dolgokkal látnák el. A mozgalomhoz már eddig is több vármegye csatlakozott.

Veszprémi Hírlap, 1916. május 14. 4. old.

A hadiárvák új szanatóriuma a Balaton mellett

A gyermekszanatóriumi tanácsnak *Romy Béla* államtitkár elnöklésével a héten tartott ülésén *Fodor Oszkár dr.* igazgató bejelentette, hogy Balatonszabadin elkészült a hadiárvák kétszázhuszonöt ágyas első szanatóriuma. *Lőrinczy György* javaslatára *Óvári Ferenc dr.* országgyűlési képviselőt ügyvezető elnökké választották, majd *Adorján Antal dr.*, *Fischer Aladár dr.*, *Lichtenberg Kornél dr.* felszólalása után nagy küldöttség ment a városházára *Bárczy István dr.* polgármesterhez, akit arra kért, hogy a Rózsadombra tervezett nagy középponti gyermekkórház közműveinek mielőbb való megépítését tegye lehetővé. A polgármester azt felelte, hogy minden rendelkezésére álló eszközzel siettetni kívánja a kórház fölépítését és a balatoni új szanatóriumban a főváros közönsége nevében több ágyalapítványt kíván létesíteni.

Veszprémvármegye, 1917. április 8. 4. old.

Hadiárvákhoz!

A gyermekvédő liga az 1918/19. iskolai évben nagyobb számban óhajt Veszprémben tanuló vidéki hadiárva fiukat ellátásban részesíteni. Azok a vidéki hadiárva fiúk tehát, akik Veszprémben óhajtják tanulmányaikat végezni, jelentkezzenek a veszprémi áll. polgári fiúiskola igazgatójánál. Hasonlóképp azok a helybeli családok is, akik hadiárva fiukat szándékoznak ellátásra elfogadni, ebbeli szándékukat jelentsék be ugyancsak az állami polgári fiúiskola igazgatójánál.

Veszprémi Hírlap, 1918. július 14. 5. old.

Azoknak a gyerekeknek és fiataloknak, akiket sikerült a közoktatás berkein belül tartani, igyekeztek színvonalas oktatással széleskörű ismereteket átadni, de közben persze őket is be kellett vonni a háborús terhek viselésébe, kit-kit teherbírása szerint.

Kártékony rovarok irtása

A vallás- és közoktatásügyi miniszter rendeletére a cserebogarak és egyéb kártékony rovarok irtásában az elemi iskolás tanulók is részt vehetnek, ha a kellő felügyeletről gondoskodás történik.

Veszprémi Hírlap, 1917. április 1. 5. old.

Madarak és fák napja

A kir. tanfelügyelőség az országos állatvédő egyesület felhívására ezen az uton is felkéri az összes iskolák vezetőit, hogy a madarak és fák napját ebben a tanévben is iskolai ünnepély keretében tartsák meg.

Veszprémi Hírlap, 1917. április 1. 4. old.

Szemléltető oktatás

Az Uránia szemléltető taneszközök gyára felhívást bocsátott ki a vetítógépekkel való szabadoktatás tárgyában s egyben felajánlja, hogy az évi tanítóegyesületi közgyűlés alkalmával teljesen költségmentesen bemutatóval egybekötött szakelőadást rendez a vetítógépek berendezéséről, kezeléséről.

Veszprémi Hírlap, 1917. április 1. 5. old.

Anya- és csecsemővédelem

Cseresnyés József dr. az állami gyermekmenhely igazgató-főorvosa március 18., 19., 20-án az angolkisasszonyok intézetében a tanítónőképzőintézet és a női kereskedelmi szaktanfolyam növendékei számára tartalmas és gyakorlati előadásokat tartott az anya- és csecsemővédelemről. Az előadásokat befejezte a gyermekmenhelynek meglátogatása és a hallott igazságoknak szemlélése. Az intézet igazgató-sága e helyen is köszönetet mond dr. Cseresnyés József igazgató-főorvos urnak lelkes munkájáért.

Veszprémi Hírlap, 1918. március 24. 3. old.

Katonai növendékek és diákok a mezőgazdaságban

Egyesületünknel több hadapród iskolai növendék és 17-18 éves diák keres alkalmazást a nyári szünidő alatt nagyobb gazdaságokban. Azon katonai növendékek, akik a nyári gazdasági munkálatok alatt segítségére lesznek a gazdáknak a honvédelmi miniszter rendelete értelmében a birtokosoktól díjazást el nem fogadhatnak, a gazdák a növendékeknek csak megfelelő élelmezésről kötelesek gondoskodni. Felkérjük mindazon birtokosokat, akik katonai növendékeket, vagy diákokat akarnak cséplési ellenőrül, vagy munkafelügyelőül alkalmazni gazdaságaikban, ezen kívánságukat jelentsék be a gazdasági egyesület igazgatóságánál.

Veszprémvármegye, 1918. július 7. 4. old.

Elismerés a diákoknak

Városunk tanuló ifjusága ezekben a nagy időben szép tanujelét adta a megértésnek. A városi vasuti állomásra nagyobb mennyiségű szén érkezett, melyet okvetlenül ki kellett rakni a waggonokból, mert különben a forgalomban zavarok álltak volna elő, a szabad ég alatt fekvő szén pedig alkalmas lett volna a tolvajlásnak. *Ifj. Csomasz Béla* vezetése alatt 40 diák munkához látott. Szerdára és péntekre virradóra egész éjjeli munkával a szenet kiraktaák s elhelyezték. Az egész város lakossága hálás elismeréssel van a lelkes diáksereg iránt.

Veszprémi Hírlap, 1918. november 10. 3. old.

*Az irgalmas nővérek zárdája
Kézimunkaterem*

Azonban minden igyekezet ellenére az oktatás színvonala valószínűleg sokat esett ebben a négy évben. A számonkérések sűrűségét csökkenteni kellett, mivel oly sok kerékkötője volt a megfelelő felkészülésnek. Az iskolaév általában később kezdődött, hamarabb végződött, és közben kényszerű szünetek tarkították.

Megszűnik a vizsga

A diákvilág réme, a vizsgarendszer úgy látszik már kimulófélben van. Legalábbis erre enged következtetni a vallás- és közoktatásügyi miniszter újabb rendelete: Amikor a felső kereskedelmi iskolák heti óraszámát 30-ban állapította meg, arról is intézkedett, hogy ezekben az iskolákban az osztályvizsgák megszűnjenek s csak az utolsó tanév végén marad meg az érettségi vizsgálat. Minden osztályban június 25-ig folynak az előadások. Utána a tanári kar tanácskozássra ül össze, s az egész évi feleletek alapján megállapítja az érdemjegyeket.

Veszprémi Hírlap, 1915. augusztus 15. 5. old.

Érettségi

A veszprémi főgimnáziumban jövő csütörtökön érettségiznek azok az 1900-ban született katonadiákok, akik márc. 15-én bevonulnak. Április 1-én kezdődő előkészítő tanfolyam után pedig azok érettségiznek, akik már katonai szolgálatot teljesítenek. Végül majd külön érettségiznek azok, akik nem váltak be katonának. Ebben az iskolaévben tehát három érettségi lesz.

Veszprémi Hírlap, 1918. március 3. 3. old.

De mint oly sok mindenre, a gyerekek felügyeletére sem jutott annyi idő, amennyi kellett volna. S mit csinál egy gyerek, ha nincs kellően leköltve, felügyelve? Csavarog és rosszkodik.

Iskolák és szülők figyelmébe!

Dr. Török Gyula rendőrkapitány az alábbi felhívás közzétételére kért meg bennünket: A közönség köréből panasz érkezett hozzám, hogy a gyermekek, főleg iskolás fiúk és leányok a jelenlegi hideg idők beálltával a járdákon csúszkákat csinálnak, ami által az amugy is sikos járdákat még

veszélyesebbekké teszik. Felkérem ennél fogva az illetékes tényezőket, – tanítókat, tanárokat, de főleg és elsősorban a szülőket, miszerint figyelmeztessék és tiltsák meg a gyermekeknek, hogy az utcákon, járdákon csuszkaljanak, mert ezáltal a járó közönség testi épségét, sőt életét is veszélyeztetik. Ha pedig jelen felhívásom dacára is a járdáknak ily módon való közveszélyessé tétele továbbra is fennmaradna, úgy a jövőre nézve kénytelen lennék a gyermekeikért felelős szülők ellen a legerélyesebb intézkedéseket foganatba tenni s őket szigorúan megbüntetni.

Veszprémi Hírlap, 1914. november 29. 6. old.

A fiatalok dohányzása ellen

A városi tanács szabályrendeletet óhajt alkotni a tizenöt-éven alul levő ifjúság dohányzása ellen. Egészségügyi szempontokon kívül az az ok is hajtja ezt a törekvést, hogy a kisebb-nagyobb tüzesetek sok esetben ilyen éretlen gyerkőcök dohányzásából erednek. A készülő szabályrendeletnek egyik alapelve az lesz, hogy a dohányárosoknak tizenötévesnél nem idősebb fiuknak dohánycikket kiszolgáltatniok nem szabad. Egyébként illuzóriussá lesz az egész intézkedés.

Veszprémi Hírlap, 1915. január 17. 5. old.

A fiatalkoruak

Hála Istennek, erélyes kapitányunk van. A fiatalkoruak biróságának megkeresésére hirdetményileg és a rendőrlegénységnek adott szigorú paranccsal megtette a kellő intézkedéseket, hogy a gyermekek és fiatalkoruak csavargása és hányódása megszüntetessék. Azonban a rendőrlegénység kevés és a nebulók kijátsszák a rendőrt. Ugyanis vonatok érkezéséig elszórtan és elbujva ólálkodnak a vasuti állomás körül, mert a rend éber őre ott járkal és elkergeti, ha meglátja őket. Mikor azonban a vonat berobog, a rendőrnek a perronra kell mennie és akkor az imposztorok rejtekhelyükből (a sógortelepi mészgödörből is) előbujnak és elállják az állomás

kijáró ajtót, kínálva szolgálataikat. Eltekintve attól, hogy ez az eljárás káros az adót fizető fiakkerosokra és hordárookra, veszedelmes a gyermekekre is, mert hozzászoktatja a könnyen keresett krajcárokhoz, hogy az állandó foglalkoztatástól irtózzon és veszedelmes azért is, mert az utcasarkokon nap-hosszat pöködő trógerok szaporítására egyáltalán semmi szükség sincsen. Éppen szerdán fogott el a rendőrség egy fiatakorut, aki egy utas csomagját vitte és abból 56 koronát ellopott. Tessék vigyázni!!

Veszprémi Hírlap, 1915. március 7. 5. old.

A hatóság figyelmébe

A felsővárosi nagytóról van szó. Haszna ugyan nem sok van, hiszen beszéltek a lecsapolásáról is. A szülőknek pedig csak aggodalmat szerez. Vize felszínén uszkál egy tutajszerű fatákolmány. Persze több se kell a pajzán gyermekseregnek. Mit is csinálnának vele, ha képzeleti csónaknak fel nem használnák. Egyszer máskor azonban szerencsétlenül, úgy hogy a gyermek a vízbe fordul. A napokban is majdnem életével fizette meg a szórakozást egy fiucska. Mert a nagy munkaidőben a szülők sok helyen nem érnek rá gyermekeikre eléggé gondot viselni, jól tenné a hatóság, ha azt a veszedelmessé válható játékszert eltávolíttatná addig, míg szerencsétlenséget nem okoz.

Veszprémi Hírlap, 1915. augusztus 8. 5. old.

Már megint sok az utcán a lézengő, csavargó gyermek

Mint lepkék a lámpa körül, úgy rajzanak a mozi s a vasuti állomás körül. A mozi körül ácsorgó gyermekekben az a vágy, hogy moziba mehessenek, oly erős, hogy a lopás miatt bíró elé került fiatakoruak majdnem mind azért loptak, hogy a moziba mehessenek. Ismerjük a rendőrkapitány szigorú parancsát, melyet rendőrlegénységének kiadott, hogy a moziba hozzátartozói nélkül gyereket be ne eresszenek és a mozi körül lézengőket kergessék el. Az a kevés számu

rendőr, akinek ez a parancs szólt, meg is teszi kötelességét. De egyrészt baj az, hogy kevesen vannak, másrészt baj az, hogy a közönség nem támogatja őket. Nézetünk szerint most, amidőn bizonyos társadalmi osztályoknál az erkölcsi kötelékek a nélkülözés, a nyomor miatt meglazultak, minden jóra való, komoly embernek kötelessége volna az olyan gyereket, akit este az utcán lát lézengeni, vagy hazapirongatni, vagy tapasztalatairól a rendőrséget értesíteni. A sétaterén is darvadoznak diákok, akik a liget bokrai köré vonulnak és látszik taglejtéseikből, hogy valami meg nem engedett dolgon folyik az eszmecsere. Ha közeledik feléjük a felnőtt ember, akkor – az őrtálló daru figyelmeztetésére – szétrebbennek. Már a tanfelügyelő ur is mondta, hogy sok az utcán a diák. A tanár és tanító urak tegyenek róla, hogy ez megszűnjön, amíg a lézengésből egy elsült pisztoly utján, vagy más módon baj nem lesz.

Felhívjuk a rendőrkapitány ur figyelmét is arra, hogy sok olyan egészen fiatal lány csavarog az utcán az esti korzón, aki munkára utalt és munkaképes és mégis rongyos, szegényes kis toalettjükben ott csatangolnak. Mit keresnek ezek ott, amikor annyi háznál nincs cseléd, mert nem kapnak? Miért vigyorognak ezek, amikor otthon alig van kenyér? Jó volna a munka mellé kergetni őket, addig amíg majd munka nélkül nem szereznek maguknak szebb toalettet és okot a kórházba jutásra. Mert már ilyen is történt itt nem egyszer. Nem volna kár, ha polgári biztosunk megkérdezné a szülőket, hogy az ő tudtukkal történik-e leánykáik munkakerülése s ha e tekintetben a szülők nem megbízhatók, akkor a szomszédoktól és másoktól kellene megbízható értesülést szerezni s az ügyet az illetékes hatóságnál feljelenteni. Ha a társadalom kellően felfogná a gyermekvédelem iránti kötelességeit, akkor nem, vagy csak kevés kivételes esetben kellene rendőrséghez fordulnunk. Ha volna alkalom arra, hogy ezek az elhanyagolt teremtések leányotthonban jöjjenek össze, ahol arra termett nemes szívű nők oktathák és erkölcsileg erősítenék, akkor a

legtöbb szívesen volna ott. Így azonban a kutya se törődik velük – azt teszik, amit akarnak és ők olyant akarnak, aminek kárát vallja mindenki. Gondoljunk csak az eljövendő új generációra.

Veszprémi Hírlap, 1915. november 14. 5. old.

Kereskedők és a madárvédelem

Dr. Török Gyula rendőrkapitány az alábbi kérelmet intézi városunk kereskedőihez: Felkérem Veszprém város kereskedőit, hogy a madarak pusztítására alkalmas (flaubert és gummi puskákat, parittyákat, csapdákat) valamint az ezek készítéséhez használt kellékeket (gummi zsinórok, madárnyv, csalétek, stb.) gyermekeknek és ifjuságnak ne szolgáltatassanak ki. A madárvédelem az ifjuság erkölcsi nevelésében hatásos jellemképző tényező és azt minden a rendelkezésünkre álló eszközzel támogatni kell. A fennálló törvények és miniszteri rendeletnek csak úgy tudunk mindenben eleget tenni, ha az ifjuságot és gyermekeket megakadályozzuk azon eszközök vételében, melyekkel a madarakat pusztítani lehet. Ezért fordulok a fenti kéréssel Veszprém város kereskedőihez és remélem, hogy eljárásunkban mindenkor támogatni fognak.

Veszprémvármegye, 1917. június 10. 4. old

S végül, csupán egyetlen statisztikai adatsor, mely jól mintázza mennyivel lett nehezebb a helyzet a háború évei alatt.

Szomorú számok

[...] Veszprémben 1913-ban 376 élve születés volt, ezzel szemben 1–7 éves korig elhalt ez évben 58. Ellenben 1917-ben a 238 élve születettel szemben az 1–7 éves korig 79 a halottak száma. [...]

Veszprémi Hírlap, 1918. május 25. 2. old.

Egyesületek, jótékony közösségek

A háború első évében nagy lendülettel kezdtek gyűjtésbe a fronton harcoló katonák, valamint a sebesültek részére.

1915-16-ban még mindig jelentős összegeket és nagy mennyiségű árut tudtak gyűjteni a rászorulóknak – itt már bővül a kör, juttatniuk kellett segélyeket a hadiárvoáknak, özvegyeknek, szegény sorsú családoknak is. A katonák hadsegélyezéséhez is külön adakozásra hívták fel mindenki figyelmét.

Majd a háború utolsó éveiben már elfogytak a tartalékok.

Városunkban az alábbi jótékony társaságok működtek:

Vörös Kereszt Egylet – elnöknője *Koller Sándorné*

Veszprémi Oltáregyesület elnöknője *Schmidt Lajosné* (később *Jankovich-Bésán Endréné* született: *Szentkereszty Janka* bárónő 1880–1933)

1914 decemberétől felvállalta a gondozásra szoruló és árva gyermekek gondozását is azon kívül, hogy meleg ruhákat készítettek a hadbavonuló honvédeknek, fehérneműt küldenek a kórházakba, valamint önkéntesként részt vettek a sebesültek ápolásában.

Veszprémi Szent Vince Egyesület (1909-től működött, elnöke: a mindenkori püspök volt) – szegények segítésére gyűjtöttek adományokat, osztották szét a város rászorultjai között – utalványok formájában adták a segélyt (kenyér-, liszt-, bolti-, zsír- és fautalványként).

Veszprémi Jótékony Nőegylet (1881-ben alapították) – a város szegényeinek támogatását tűzték ki célul, vallás, nem és korkülönbség nélkül. Elnöknője: *özv. Véghely Dezsőné* volt.

A **Méhes társbirtokosság** néven alapított találkozóhelyet huszonegy veszprémi értelmiségi fiatal és virilista városfi alapította 1878 májusában, melyet később kuglipályával, kert- és zárt helyiséggel, söntéssel és jégveremmel bővítettek ki, Méhes-kert elnevezéssel illették. Az 1910-es években körülbelül hatvan tagja volt. Társas összejöveteleket, multságokat, valamint tudományos felolvasásokat tartottak.

A veszprémi szabad lyceum tudományt és ismeretet terjesztő társaság

Minden tanévben legalább 12 tudományos előadást rendezett, melyeket elsősorban tanárok, bírók, ügyvédek, mérnökök, orvosok, művészek tartottak. (1902-ben alakult)

Színpartolóegyesület

Az 1908-ban átadott színház folyamatos működését igazgatták. Nemcsak színielőadásoknak, hanem társadalmi összejöveteleknek, ünnepélyeknek, báloknak, hangversenyeknek, táncmultságoknak, városi rendezvényeknek biztosították helyszínt. Az egyesület tagjai közgyűléseiken szavazták meg a rendezvények összetételét.

Magyar Közművelődési Egyesület

1908-ban alakult meg, elnöke *Hunkár Dénes* főispán volt. Céljai között szerepeltek: magyar nyelvű óvodák létesítése, magyar irodalmi művek terjesztése, üzletek, könyvek magyar nyelvűek legyenek, a külföldi csengésű nevéket névmagyarosításra ösztönözték.

Magyarországi Munkások Rokkant- és Nyugdíjegylete 48. számú veszprémi fiókjá

1900-ban alakult, elnöke *Schön József* püspöki főkertész volt. Havi támogatást nyújtottak a rokkantaknak vagy ezek özvegyeinek.

Római Kath. Kör

1895-ben alapították. *dr. Csolnoky Ferenc* látta el elnökségét. A katolikus vallás, az együvé tartozás, az erkölcsi nevelés volt kitűzött céljuk. Társas összejöveteleikhez egy kerttel is rendelkező nagy helyiség állt rendelkezésükre a Hosszú utcában.

Veszprémi róm. kath. Legényegyesület

Szintén 1895-ben alakult. Célja: a régi céhrendszer áldásait pótolni, az iparos ifjaknak pótolni a családi háttérét. Elnöke: *dr. Rédey Gyula* volt.

Ágostai evangélikus nőegylet

1895-ben alakult. Szegénysorsú gyermekeket látott el ruházattal, tankönyvekkel, tanszerekkel. Elnöke: *Stubenvoll Ferencné*

Evangélikus templom

Veszprémi református egyház által működtetett kulturális és jótékony intézmények:

A református leányiskolát segélyző egylet (1887-ben alakult)
Védnöke: *özv. Véghely Dezsőné*. Célja az volt, hogy a szegényebb sorsú lányok se záródjanak ki az oktatásból.

Lorántffy Zsuzsanna leányegylet

Vezetője: *Misley Sándorné*. Elsősorban a református lányok erkölcsi tanítását tűzte ki célul. Saját könyvtárral is rendelkezett.

Iparoskör

1874-ben alakult, elnöke *Boór Lajos* volt. A kör céljául a tudomány és a műveltség iparosok körében való terjesztésében vállalt szerepet. Nagyobb könyvtárral, folyóiratokkal rendelkezett a kör helyiségében.

Izraelita hitközség négy veszprémi intézménnyel, egyesülettel. rendelkezett:

Chevra-Kadisa (Szent egyesület)

A szegénysorsú betegek ingyenes gyógykezelése, gyógyszeres

ellátása, szegényes segélyezése, súlyos betegek, haldoklók melletti virrasztása, temetőgondozás volt fő vállalásuk.

A 18. század első negyedében alakult meg az egyesület, elnöke 1915-ig: *Pillitz Dávid* volt.

Krajcár-egylet

Célja a veszprémi zsidó népiskolás szegény tanulók ruhával, lábbelivel, tanszerekkel való ingyenes ellátása volt. (1865-ben alakult, ebben az időszakban *Deutsch G. Sándorné* elnökölt)

Szegényeket segélyező egylet

1887-ben alapították, elnöke: *Ungár Lipót* volt. A tönkrement, elszegényedett embereket segítette tűzifával, pénz-adományokkal.

Veszprémi izraelita jótékony nőegylet

1852-ben alapították, elnöke *Weisz Elekné* volt. A szegény betegek, munkaképtelenek anyagi támogatása, szegény hajadonok kiházasítási segélyezése volt feladatuk.

Főgimnázium

Főgimnáziumi Segélyegylet

Szegény tanulók segélyezésére jött létre 1886-ban. Tankönyvekkel, ruhákkal látták el a rászorulókat. Elnöke *Zsigmond János* volt.

Szegények menedékháza

1890-ben nyílt meg a Pápai úton a szegényház. Fenntartására városi pótadót írtak ki. Kb. 60-65 szegény (rokkant vagy munkaképtelen) férfi és nő kapott teljes ellátást és lakást.

Jeruzsálemhegyi társaskör

1903-ban alakult meg. Céljai között elsősorban a hazafias törekvések szerepeltek. Elnöke: *Baráth Miklós*.

Cserháti társaskör

A városi polgárok, elsősorban az iparosok és kereskedők számára jött létre 1911-ben. Felolvasásokat, értekezleteket tartottak a közösséget érintő témákról. Jótékony céllal rendeztek mulatságokat, gyűjtéseket. Nagy könyvtárral rendelkezett, ahonnan a tagok kölcsönözhatték is az őket érdeklő műveket. Elnöke *Abelesz Ignác* volt.

Keresztény Munkásegylet

1905-ben alakult egyesület, melyet *Nagy Károly* vezetett. Iparosok, kereskedők, kishivatalnokok, ipari és mezőgazdaságbeli, háztartásbeli alkalmazottak jogvédelmével, segítségével foglalkozott. Díjtalanul gondoskodott munkásközvetítésről is. Támogatta anyagilag tagjait, özvegyeit, árváit.

Az egyes eseményeket a helyi újságok hasábjain hirdették meg, hogy bevonzzák tagjaikat és az érdeklődőket.

Fölolvasás

A Méhes Társbirtokosság helyiségében e hó 22-én (vasárnap) este 6 órakor *Zsigmond János* spanyolországi emlékeiről fölolvastak. A Társbirtokosság t. tagjait ez uton hívja meg és vendégeket is szívesen lát az Elnökség.

Veszprémi Hírlap, 1914. november 22. 4. old.

A veszprémi Oltáregylet f. hó 14-én *Jankovich-Bésán Endréné* elnöklése mellett választmányi ülést tartott, a választmányi hölgyek teljes számu megjelenésével. A választmányi ülésen *Schmidt Lajosné* beszámolt az Oltáregylet tevékenységéről a mozgósítás idején. Akkor mindjárt feldolgozták az urnók a székeskáptalan kétezer koronát meghaladó adományát a katonák meleg ruháinak elkészítésével. — Az igazgató bejelentette, hogy az egyesület alaptökejéből egyezer koronát jegyzett hadikölcsön címén. A pénztári kimutatás meghallgatása után megbeszélték az egyesület tevékenységét a háboru tartamára. Az egyesületi választmánynak az a felfogása, hogy működését a háboru tartamára a legszükségesebbekre korlátozza. Nem hagyja abban teljesen eredeti célját, egyelőre azonban minden igyekezetével azon van, hogy kivegye részét a hazafias munkából. A befolyó tagsági díjakon és adományokon meleg ruhát készít harcbavonuló honvédeinknek, fehérneműt a kórházakba került hősöknek, Ugy gondolja az egyesület választmánya, hogy most ennél nemesebb munkát nem végezhet s nem jön ellenkezésbe önmagával. Épp azért ezuton is kéri helybeli és vidéki tagjait, hogy díjaikat épp úgy küldjék be, mint eddig. Imádságukkal könyörögjenek Isten irgalmáért, hogy legyen a mienk a hadi szerencse.

A háboru után kettőzött buzgósággal folytatja majd a megkezdett munkát. Tekintettel a háborura, elmaradt a kérvények benyújtása iránti felhivás is. A készítendő egyházi felszerelésekből ez évben kiállítás sem lesz. Eltesszük a jövő évi munkásság javára.

Elnöknő javasolja, hogy az egyesület a háboru ideiére terjessze ki működését a gondozásra szoruló vagy elárvult gyermekekre. Az egyesületi választmány szűkebb bizottságot küldött ki, melynek feladata lesz a helybeli egyéb emberbaráti intézményekkel érintkezésbe lépni s a segélyezés, illetve támogatás módozatairól gondoskodni.

Itt közöljük az érdeklődőkkel, hogy a budapesti központi

Oltáregylet is a lehető legszükségesebbekre vonta össze ezévi munkásságát s ha kiállítást rendezne is, csak igen szerény keretek között történne. A munkatermek ugyanis most a sebesültek kórháza, az Örökimádás-zárda apácái és az oltáregyleti urhölgyek pedig kézimunkázás helyett sebesülteket ápolnak.

Veszprémi Hírlap, 1914. december 20. 4. old.

A Dalegyesület közgyűlése

Dalegyesület dec. 24-én tartotta évi közgyűlését *Csajághy Károly* kir. törvényszéki bíró elnöklésével. Hangulatos, a tagokat további kitartásra buzdító szép megnyitó beszéde után *Bertalan László* olvasta fel titkári jelentését az egyesület ez évi működéséről. Gazdag sorozatban szemléltette az egyesület tevékenységét. A háborus esztendőök apaszthatták a működő tagok számát, de a gyűlés elé vetített történeti képszínes mozzanatok csoportosításában szemléltette, hogy a Dalegyesület ebben az évben is a régi munkakedvvel, lendületes szorgalommal hódolt s szerepléseinek művészi sikereivel rajongó hiveket szerzett a magyar dal kultuszának. A titkári jelentés csendülő dala volt a lelkes érzésnek s költői disszel festett rajza egy lelkes csoport dalos kedvének, dallal nemesítő törekvésének. A pénztáros számadásait *Geiger Rezső* mutatta be s jelentést tett a sok hátralékról. A közgyűlés határozata szerint a katonai szolgálatot teljesítő s az eltávozott tagok hátralékait törlik s utóbbiakat kijegyzi a tagok sorából. A közgyűlés *Gaál Sándornak* elismerése jeléül az előző évben megszavazott tiszteletdíjat újra kiutalta. Tiszteletdíjat szavazott meg a helyettes pénztárosnak is, aki ezt visszaadományozta az egyesületnek. Elnök indítványára a közgyűlés elhatározta, hogy *Illés Dezső* társelnök szép beszédét, melyet az elesett hősök sirjánál november 1-én mondott, jegyzőkönyvben megörökítik. *Bertalan Károly* indítványát is elfogadta a közgyűlés. Ez az indítvány szorosban kapcsolatos az egyesület működésének fejlesztésével s a művészi eredmények fokozásával. Az egyesületnek több tagja van, aki

az énekelméletben kevésbé jártas. Az ilyenek részére az egyesület heti egy órában előadást tartat. Az előadásra Gaál Sándor karmester szívesen s díjtalanul vállalkozott. A jelentkezés nem kötelező, de alig hisszük, hogy egyetlen tag is elmarad az énekelméleti óráról. Gyarapítja a tudását, magának is könnyebbé teszi, hogy ismeretlen dalok szépségét megismerhesse s az egyesület művészi céljának megvalósítását is előmozdítja. Az elnök végső szavaiban az énekórák és énekpróbák pontos látogatására buzdította a tagokat.

Veszprémi Hírlap, 1916. december 31. 5. old.

Dalosságaink a templomban

Kedves, szép szokása állandósul meg a veszprémi Dalegyesületnek. Műsorát énekszámokkal is gazdagítja s ezeknek művészi előadásával bensőbb áhitatra indítja a templomban imádkozókat. Gyertyaszentelő Boldogasszony napján is a székesegyházban énekeltek a tizenegyórai szentmise alatt. Ajkukon talán sohasem csendült meg szívhezszólóbban a Boldogasszony Anyánk fenséges dallama, mint ezen a napon. Az ének színezését nem a partitúra jelzései, hanem áhitatos lelkek meleg érzései irányították. Nagy hatást keltett e kitűnő énekkar *Beethoven* Isten dicsősége című örökértékű szép énekével is. Befejezésül a kar, most már másodszor, *Gaál István* mezőkövesdi főkantor Fohász a békéért c. gyönyörű szerzeményét adta elő. Szólója varázshatással csendült meg *Csajághy Károly* szép baritonján s a karnak szárnyalóan esdeklő fohásza könnyekig megindította a buzgólkodókat. Az istentisztelet áhitatának, magasztosságának emeléseért minden szép elismerés megilleti nemes törekvéssel buzgólkodó dalárdánkat.

Veszprémi Hírlap, 1917 február 4. 5. old.

A Dalegyesületünk vegyeskara

A múlt számunkban közölt felhívásnak máris szép eredménye van. A Dalegyesület kebelében alakítandó vegyeskarba a következő hölgyek jelentkeztek: *Angeli Kató, Bertalan Lászlóné, Békeffy Panna, Békeffy Magda, Beőthy Katinka, Benacsek Bella, Csiszár Margit, Csiszár Ilona, Csomasz Kató, Csomasz Lice, Demjén Mária, Deutsch Mancsi, Günther Jolán* polg. isk. tanárnő, *Grosch Margit* polg. isk. tanárnő, *Havlin Rózsa, Hermann Zsuzsa, Karácsony Anna* zeneisk. tanárnő, *Kőszeghy Vilma, Kőszeghy Marcsi, Kőszeghy Szidi, Ocsóvszky Aranka, Ritter Mici, Ritter Elli, Sörédi Sára, Schädler Irén, Saáry Klára, Steiner Ella, Tóth Bözsi, Tóth Mancsi, Tóth Ilus, Thuróczy Elvira, Varhanek Irén, Zalai Ilonka.*

Veszprémi Hírlap, 1918. március 3. 3. old.

A Dalegyesület a hősöknek

A Veszprémi Dalegyesület a még uralkodó járvány miatt a megszokott ünnepélyes keretben nem róhatta le mélységes és hálás kegyeletét a mi temetőinkben nyugvó hősök emléke iránt. Mégis jelét adta nem muló dicsőítésének s a kegyelet napján vezetőségének képviselőjével koszorút helyezett el a porladó vitézek virágos sirjára. Fohászuk benső, égig szárnyaló volt a csendesen suttogó lélek imádkozó ajakáról s bizakodó hittel rebegette a nemzet reményét: Az nem lehet, hogy annyi sziv hiába onta vért. S még bensőbb, forróbb volt a könnyörgés, átérezve a nemzet szíve-vágyát is: ne jöjjenek reánk hazafias sziveket szaggató fájdalmak, keservek...

Veszprémi Hírlap, 1918. november 3. 3. old.

A budapesti feministák egyesületének veszprémi csoportja a nők választójoga tárgyában szerdán d. u. 6 órakor gyűlést tart, amelyen érdeklődőket szívesen lát az egyesület vezetősége.

Veszprémvármegye, 1918. június 23. 4. old.

Városi színház Korona szállóval a déli oldalról

Özv. dr. Lax Jenőné

művészi fényképész

Veszprém.

Új fényképészeti műterem!

Bátorkodom a nagyérdemű közönségnek szíves tudomására hozni, hogy **Szabadi-utca 2. szám alatt**

fényképészeti műtermet
nyitottam.

Elvállalok kis képekről nagyításokat, illetve reprodukciókat, akvarell, pasztell, olaj, pigment és minden e szakmába vágó munkákat művészi kivitelben. Amatőröknek szakszerű kidolgozást. Előnyös árakban, miért is bátorkodom becses látogatásukat kérni.

 Felvételek villanyfény mellett este 7 óráig eszközölhetnek.

Teljes tisztelettel

Özv. dr. Lax Jenőné

Kántor Margit.

! Fürdő !

Veszprém, Hosszu-utca.

Van szerencsém a n. é. közönség nagybecsű pártolásába ajánlani a Hosszu-utcán lévő

Hoffenreich-féle fürdőt,

amelyet a **téli időnyre** a higiénia követelményei szerint a legnagyobb kényelemmel rendeztem be.

Jó levegőjű meleg kabinok; zárt folyosó, hűtőző hely.

A fürdő egész nap nyitva.

A kádfürdőhöz kizárólag forrás viz használattik!

Masszírozó és tyukszemvágó a vendégek rendelkezésére áll.

Szíves támogatást kér

Kalmár Lajosné,

mint hadbavonult férjem meghatalmazottja, fürdőbérlet.

Veszek

árajánlattal:

**füstölt szalonnát,
és sonkát, mézet,
sárgaviaszt, almát
s egyéb gyümölcsöt,
befőttet, lekvárt, vadat**

SZEMEREY J.

VESZPRÉM. (Főter.)

A Veszprémi Hírlapban ismétlődően, hónapokon keresztül megjelent hirdetések

Hadiképek itthon

Itéletidő Veszprémben

Csütörtökön, e hó 16-án délután egynegyed 2 órakor rettenetes vihar vonult el Veszprém város fölött, amely jelentékeny károkat is okozott. Részletes tudósításunk a viharról a következő:

Csütörtökön már délelőtt rekkenő melegség volt és terhes fellegek tornyosultak a horizonton. Délután egy óra tájban eső kezdett esni, amely azonban percről-percre fokozódott s egy negyedóra múlva jégesővé változott. Mogyorónagyságú jég oly sűrűen esett, hogy az utca tulsó oldalára is alig lehetett látni és néhány perc múlva 4–5 centiméter magas jégréteg fedte a földet. Tizenhat percig zuhogott szünet nélkül a fagyos elem az áldozatul esett növényzetre. Pillanatokra alább látszott hagyni s a jégcseppek is cseresnyemag nagyságuakra apadtak, hogy aztán ujult erővel verjen mindent, ami eléje kerül.

Midőn a jég ritkulni kezdett, sűrűbben esett a zápor, amely valóságos felhőszakadás jellegét öltötte magára. A vízlevezetők nem bírták a rettenetes tömegekben rohanó esővizet befogadni, annál kevésbé, mert a hirtelen jött veszedelem előtt nem lehetett a vasrácsokat felnyitni. Ennek következtében egyes helyeken az utca egész széltében a víz úgy hömpölygött, mint egy folyó a medrében. Így a Buhim-utcában, a Hosszu-utcán, a Séd mentén, amelyet annyira megdagasztott, hogy több helyen kiöntött és behatolt nemcsak a kertekbe, hanem a lakásokba is. Sőt némely udvarba az esőviz is betódult és elborította a pincéket és lakószobákat is.

A legnagyobb veszedelmet azonban a városháza fundusán, a tüzoltólaktanyán túl, a postaház felé terjedő részén okozta, ahol *Gyökeres János* építési vállalkozónak házát összedöntötte. A Kossuth Lajos-, Szabadi- és Ranolder-utcákról, amelyeken a Cserhát és Jeruzsálemhegy magasabban fekvő területeiről

rohant le a víz, mind az Óvári-utca legalacsonyabb pontjánál, a veszprémi takarékpénztár bérházánál torlódott össze. Ott a városház fundusának kőfal kerítését ledöntve, valóságos Niagara-zuhatagként reáömlött a Gyökeres mélyebben fekvő házára, melynek talaját rövid néhány perc alatt átáztatva, a Jeruzsálemhegy felé eső falait ledöntötte.

Szomoru látvány volt, amidőn az összes szobabutorok az épületromokkal ott fetrengtek a szennyes iszapban, részben összetörve, valamennyi megrongálva. Szerencsére az épületben ez időben senki sem tartózkodott, mert a tulajdonos egész háznépével együtt Balatonalmádiban volt s így emberéletben nem esett kár.

Kisebb méretű kalamitásokat okozott a Hajnal-utcában és a honvédlaktanyával szemben, ahova a tűzoltóság vonult ki a beömlött vizet kiszivattyuzni.

Nagyobb kellemetlenséget okozott a felhőszakadás *dr. Rosenberg Jenő* városi főorvosnak a Rákóczi-téren most épült kétemeletes bérpalotájában, ahol a tetőzeten, padláson és mennyezeten át behatolt az esővíz *Schiller* városi főszámvevő másodemeleti lakásának egyik szobájába, ahol 30 centiméter magasságig emelkedett s úgy kellett kimeregetni, nehogy az egész lakást és az alatta valót is elöntse. *Erdélyi Ignác* mérnök azonnal megvizsgálta a lakást s a kiköltözést tanácsolta, mert félt, hogy a mennyezet le fog szakadni.

A rettenetes vihar azonban csak a város területén dühöngött. A telken csak kisebbszerű eső esett, sőt néhol az se, úgy hogy a mezei munkát nem is szakították félbe. A jég sem esett sem a Temetőhegyen, sem a katonai barakkoknál, szóval a külterületeken, csak a város központjában

Egy izben a villám is lecsapott *Lőwy* magánzó kerekeskututcai házára a kéményébe éppen akkor, mikor a tulajdonos a padlás ablakokat akarta betömni. A villám azonban nem gyújtott s a tulajdonosnak sem lett az ijedtségen kívül semmi baja.

Veszprémmegyei Újság, 1914. július 19. 3-4. old.

Az hirlik, hogy több nap óta a közönséget azért fullasztották a porfellegek, mivel a városnak nincs elegendő lova a vizes lajtok vontatására. Ezzel kapcsolatosan az is hirlik, hogy e célra volna Veszprémben elegendő számár, - akár kétlábu is.

Népakarat, 1914. augusztus 8. 2. old.

A veszprémi kötőgyár szives figyelmébe ajánlja azon jószívü hölgyeknek, akik a hadba vonult katonák részére hósapkákat és csuklómelegítőket készíteni szándékoznak, - hogy ezeket a gyár a hölgyek által adott pamutból oly jutányosan megkötteti, hogy a hölgyeknek ezekkel vesződni igazán nem érdemes. A gyár Deák Ferenc-utca 12. szám alatt van.

Veszprémvármegye, 1914. szeptember 13. 2. old.

Szederlevél

Az ökörnýálas mezőkön szederlevelet szedünk.

- Siessetek gyerekek, hadd legyen a szegény katonáknak.

- Miért kell ez nekik, édesapám?

- Azért fiam, mert kolera ellen, vérhas ellen minden orvosság-nál jobb ez. Aki ennek a teáját issza, az meg se kapja.

...Kisvártatva:

- Édes apám, akkor szabad szilvát enni ugy-e?

A mák, meg a paprika

- Hej, kedves komám asszony, nem tudom, mi lesz a vége ennek a nagy felfordulásnak. Azt mondják, a muszka császár egy zsák mákot küldött a királyunknak, hogy azt mondja: neki ennyi katonája van.

- Ugy ám. De a mi királyunk nem ijedt meg. Ő meg egy zsák piros paprikát küldött a muszkának és azt izente: hogy az ő katonái ilyen erősek. Kotródik is azóta a muszka visszafelé.

Veszprémi Hírlap, 1914. október 18. 3. old.

Krizantémum kiállítás

A belső püspökkert virágházaiban kápráztató színekben nyílanak a bájos virágu krizantémumok ezrei. A tenyésztés az idén különösen jól sikerült s a szebbnél szebb virágok gyönyörködtető látványt nyújtanak minden szemlélőnek. A virágok mérsékelt árban kerülnek eladásra.

Veszprémvármegye, 1914. október 18. 3. old.

Részleges napfogyatkozás

Pénteken déli fél kettő táján érdekes látványban volt részük a veszprémieknek. A csillagászok által jelzett időben látható volt a részleges napfogyatkozás. Mikor felhő nem takarta az égboltot, mindig jobban és jobban kezdett homályosodni az idő. Mikor tetőpontjára ért a napfogyatkozás, hajnali szürkülethez volt hasonló a fény. Érdekes jelenség tünt fel mindenkinek. A természet szokatlanul csendes, a madarak félénken húzták meg magukat, a kakasok mintha hajnal lett volna, úgy kukorékolnak, a Temetőhegy háttérében, a Papoddal és Csatárral szokatlan sárgás fényben igazán festő ecsetjére méltó képet nyújtott. Ugy két óra táján a világosság mindig élénkebb s élénkebb lett, míg végre egészen visszatért a természet folyásának rendes medrébe.

Veszprémi Hírlap, 1914. augusztus 23. 5. old.

Harangátadás

A nemzeti honvédelem javára f. hó 14-én és 15-én adták át a veszprémi rekvirált harangokat. A pozsonyi hadtestparancsnokság részéről Tuba Lajos népf. mérnök, Mundy Géza népf. építész és Cseresics János művezető jelent meg megfelelő segédszemélyzettel. A templomok képviselőiben a lelkészek, illetve a szerzetesházak főnökei voltak jelen. Elvitték a Szt. László templomból két (307 és 57 kgos) harangot. Megmaradt a középső nagyságu. A Szt. Anna-templomból elvitték mind a kettőt (111 és 66 kgos) s a piaristáktól is kettőt (350 és 106 kgos). Egy harangjuk maradt. A Szt. Ferenc-

rendiektől elvitték a két nagyobbbat (303 és 143 kgos) s megmaradt a legkisebb. A csatári kápolnából is mind a kettőt elvitték (19 és 13 kgos). A reformátusok szép s nagy harangjaik közül is elvittek kettőt (1042 és 703 kgos). Megmaradt a középső. Az evangélikusok új harangjai közül is kettőt rekviráltak (477 és 118 kgos) s csak a középső harangjuk maradt meg. A haranglevételt mindenütt sokan s akárhányan könnyezve szemlélték, a szomszédok pedig elborították virágcsokrokkal s koszorúkkal. A legtöbbjét összetörve dobták alá, mert vagy nem fért ki a harangablakon, vagy pedig a ledobással a párkányzat épségét veszélyeztették.

Veszprémi Hírlap, 1916. szeptember 9. 4. old.

A Krózusok

Veszprémben az erre rendelt bizottság 30 polgárt irt össze, akinek 20.000 koronánál több az évi jövedelme. Ekkora városban az nem is sok.

Veszprémmegyei Újság, 1915. április 25. 3. old.

A légnyomásu mosógép bemutatása

Előkelő hölgyek és férfiakból álló szép számú közönség előtt szombaton és vasárnap délután a Korona nagytermében mutatta be Adler J. ur egy berlini mérnök zseniális találmányát, a légnyomásu mosógépet. A Korona széksorait egy kettőre ellepte az érdeklődő közönség és a terem közepére helyezett két hatalmas faedény várta föltaláló bemutató előadását. – Pontban 4 órakor az egyik edénybe készitet forró szappanos vízben a föltaláló gépével megkezdte a mosást és az edénybe dobott ingek egy pár flór-függöny és egyéb szennyes fehérneműek alig öt percnyi mosás után hófehér tisztán kerültek a másik edényben lévő hideg vízbe. És ami az érdeklődő közönséget talán a legjobban meglepte, nem is a mosásnak ez a boszorkányos gyorsasága volt, hanem maga a mosógép, amely egy bádoglemezből készült tölcser alaku

készülék, belsejébe soha el nem romolható szelepekkel. Az ezen szelepekbe tóduló levegő 45 kilogrammnyi sulyu légnyomást fejt ki és ez a természetes erő vízzel, szappannal, esetleg szódával szövetkezve csodákat művel. A gép a háztartásokra nézve valóságos áldást jelent. Rendkívül olcsósága lehetővé teszi, hogy a legszegényebb ember is megszerezhesse. – Egy-egy gépnek az ára 12 korona. Az egyedárusítást Veszprém vármegye részére Szemerey J. helybeli cég vette át, ahol már az árusítás meg is kezdődött.

Veszprémvármegye, 1915. március 7. 3. old.

Eladó cethalak, óriás kígyók, Rhinoceroszok és vizilovak. Kisebb és nagyobb példányok. Jutányos árban tenyésztésre. Tudakozódni nem szükséges felőlük, úgy is mindenki tudja, hogy alkalmasak házi állatnak.

Veszprémmegyei Újság, 1916. május 11. 3. old.

Vissza a régi időkhez

Tudjuk, hogy régen cserekereskedés is volt. Portékáért portékát adtak az üzletkötő felek. A készpénzzel való vásárlás sokkal későbbi keletű, még későbbi a hitelre való vásárlás. És ime, most visszatérünk a cserekereskedéshez. Ki-ki portékát ad másnak a portékájáért. A falusi ember terményt, baromfit ad a városi kereskedőnek árucikkeiért. És így is jó.

Veszprémmegyei Újság, 1916. október 8. 4. old.

Itt a tél

Sirius bátyánk a múlt héten megjövendölte, hogy Erzsébet napra megjön a tél. Mosolyogva vettük a hirt, hisz verőfényes, szép őszi napok nem sejtették a jóslás komolyságát. Tél apó azonban börzönködött mosolygásunkon s búra hajtotta fehér fejét. Ma pedig úgy megrázta nagy szakállát, hogy oly szaporán hull a hópehely, akárcsak karácsony volna. Fehér takaró lepi be erdőt, hegyet, bércet, völgyet s az örökké vig fiatalság epedve várja, mikor szánkázhat, esetleg a sima jég tükrén tölt-

het néhány kellemes percet, akiket a szegény ruhátlan, cipőtlen gyerekek kicsi ablakaikból nem egyszer bánatos szemmel nézegetnek. Szóval itt a tél minden örömével, bánatával.

Veszprémi Hírlap, 1916. november 19. 4. old.

Az élet tartama

Tudományos megfigyelések szerint százezer olyan ember közül, aki 25 éves korában teljesen egészséges volt, 40 ezer éri el a 70-ik, 12 ezer a 80-ik, 740 a 90-ik, 5 a 98-ik, 2 a 99-ik s 1 ember a 100-ik esztendő. Az újszülötteknek negyedrésze élete első évében elhal s 25 év után felénél több elpusztul. Az átlagos életkorokból azt következtetik, hogy aki 25 éves korában egészséges, még 38 évet, aki 30 éves korában egészséges, még 34-et, aki 40 éves korában egészséges, még 26-ot, aki 50 éves korában egészséges, még 13-at, aki 70 korában egészséges, még 8-at, a 80 éves 4-et, a 90 éves 2-öt remélhet, a 100 évesnek csak hónapjai vannak hátra. – Az állatok közül az elefánt 150–200, a szamár 106, a bálna 100, a ló, medve 40–60, a kutya, macska, oroszlán 35–40, a szarvasmarha, sertés 20–25, az egér 6 évig él. A madarak közül a hattyu 300, a sólyom 164, a keselyű 118, a sas 104, a hollók, papagályok, ludak átlag 100, a gólya 70, a bagoly 68–100, a tyuk 15–20, a galamb 10 évig élnek. Van olyan teknősbéka, mely 150 éve él fogságban, holott már 300 éves. A varosbéka is elél 40 évig. A tengeri kagylók 60–100, az édesviziek 12–14, a csigák 2–10, a rovarok 2–10, a rák 20 évig is elélnek. – A növényvilágból a sárkányfa korát 5–6000 évre, a tiszafáét, ciprusét s mammutfenyőét 3–4000-re, a tölgy, gesztenye, cédrus életét 2000 évre becsülik. A libanoni cédrusfák már Krisztus születésekor is ott állottak. A lucfenyő 1200, a hárs 1000, a vörösfenyő 600, a nyárfa 500, a bükk, szil, kőris 300 évig is elél.

Veszprémi Hírlap, 1917. február 4. 5. old.

Hírverés a lapokban

A hirdetések, apróhirdetések tartalma sokat változott a háborús évek alatt. 1914-ben még úgy gondolták, hogy villámháború lesz, így szinte minden maradt a régiiben. 1915-től azonban már megváltozott a reklámok tartalma. A megszorítások, a maximált élelmiszerárak, a munkaerőhiány is megjelenik, egyre több hír olvasható, melyben a tulajdonosok meg akarnak válni tulajdonuktól. Néhányan pedig újrahasznosították a még meglévő anyagokat, legyen az hordó, ruha vagy kalap. A továbbiakban ismétlődően megjelent hirdetéseket közlünk.

1914

KRAUSZ ÁRMIN FIA
könyvkereskedése, könyvnyomdája és könyvkötészete
Alapított 1850. VESZPRÉMBEN. Telefon 18. szám.

Könyv- és papirkereskedését, jól felszerelt könyvnyomdáját, elsőrendű könyvkötészettét a mélyen tisztelt közönség szíves figyelmébe ajánlja.

A Dunántúl egyik legrégebbi ilyen szaküzlete.

Winter divatáruház,
Veszprém.

Ujdonságok
női ruhadiszkekben

csipke, szalag, gombok, sima selymek minden színben; igen jó minőségű amerikai selymek kosztüm és kabátbélésnek. Valódi gyapju pehelykönnyű vaterlinek. Igen jó minőségű clotok, kabátbélésre nagyon alkalmas.

Összes női szabókellékekben nagy választék

Összes ruhadiszkek, továbbá divatickek árai 30 százalékkal leszállítva

Telefon 124. Telefon 124.

Drogéria-áthelyezés!

A n. érdemű közönségnek szíves tudomására hozom, hogy drogériámat november 1-ére Szabadság-tér 7. sz. alá (Nay-fele házba), az Elite kávéházzal szembe helyezem át.

Midőn eddigi szíves támogatásukért köszönetet fejezem ki, kérem továbbra is a pártfogást.

Mély tisztelettel

Kentner Rezső, droguista.

DIVAT ÉRTESSÍTŐ

Van szerencsém a n. érd. hölgyek szives tudomására adni, hogy a legújabb őszi és téli divatlapok megerkeztek, tekintve a háborus idők rossz viszonyait, az árak lehető mérsékelten lesznek számítva. Méltóztassanak a szükséges őszi és téli ruhakellékeket idejében megrendelni, hogy kellő pontossággal intézhessem a ruhák elkészítését. Mintakollekciók készletben vannak és hölgyektől hozott szövetekből jutányos árban elfogadtatnak. Mindennemű ruhadarabok: kosztümök, őszi és téli raglánok, bundák bőrrrel béleelve, plüssbársonyruhák, princesszek és galériók minden szabásban a legsikesebb kivitelben készíttetnek. Szolid és intelligens kiszolgálás mellett keresetünk 5%-át a hádbavonultak szegény családjai számára fogjuk kiutalványozni. Ennél fogva már a megrendelésnél a tisztelt hölgyek jótékonyágot gyakorolnak. A ruhaárak részletekben is fizethetők. Minél számosabb rendelést és teljes bizalmat várva — szives tisztelettel

PAÁL LAJOS női divat
szabó

Veszprémben, a Korona-szállodával szemben.

Értesítés.

Mély tisztelettel bátorkodom a n. é. közönség értésére adni, hogy elegánsan átalakított kávéházamat

augusztus hó 1-én fogom egy elsőrendű cigányzenekar közreműködése mellett megnyitni,

melyre a mélyen tisztelt közönség szives megjelenését kérem.

Midőnmég azzal a kéréssel fordulok a n. é. közönséghez, hogy engem tovább is, mint eddig tapasztalt szives pártfogásában részesíteni kegyeskedjék, vagyok mély tisztelettel

Block Sándor,

az „ELITE“ kávéház tulajdonosa

A háboru alkalmával leszállított árak!

Iskolai

Fiu és gyermek ruhák!

Gyermek ruhák 7 koronától.

Fiu ruhák 14 koronától.

Fiu és gyermek kabátok óriási választékban!

Ruhaáruház Veszprém, Rákóczi-tér 1. sz.

Nyomatott Veszprémben a Népszavak nyomdájában 1914.

Alapított 1906.

KOMORAI BÉLA
Veszprém

Kádár-utca

Fa-szobrász és templomfestő, oltárépítő
múfaragó műintézet

Templomi berendezés

Készíték mindenféle templomi és kápolna-berendezést

Régi oltár- és templom-berendezések a legtitóssabban arányoztatnak és újítanak meg

Munkamegtéktetés, rajz és tervek díjmentesek

Jótállás mellett

készíték jutányos árban, tartós kivitelben stilszerű oltárokat, szószékeket, Urkoporsókat, lourdesi barlangokat, keresztutakat, szt. szobrokat fából és templompadokat

1915 - 1916

Veszek

árajánlattal:

füstölt szalonnát,
és sonkát, mézet,
sárgaviaszt, almát
s egyéb gyümölcsöt,
befőttet, lekvárt, vadat

SZEMEREY J.

VESZPRÉM. (Főtér.)

Husárjegyzék

Gósy György

hentesüzletéből

Veszprém, Rákóczi-utca.

I. rendű friss sertéshus	5.—	K
II. rendű friss sertéshus	4.60	.
I. rendű zsirszalonna	7.—	.
Háj	7.20	.
Friss olvasztott zsír	7.20	.

☛ Befőtt húsok a legutányosabb napi áron kaphatók. ☛

! Uszoda és kádfürdő !

Veszprém, Hosszu-utca.

Van szerencsém a n. é. körön-
seg nagybecsű pártolásaiban ajánlani a
Hosszu-utcan lévő

Hoffeneich féle

☛ uszodát és kádfürdőt, ☛

amely szép árnyas kertben fekszik.

A fürdő és az uszoda is egész
nap nyitva.

A kádfürdőhöz kizárólag
forrásvíz használati!

Masszírozó és nyakszemvágó
a vendégek rendelkezé-
sére áll.

Szíves támogatást kér

Kalmár Lajosné,

mint hadbáronuli férjem meghalal-
mazotija, fődöbérő.

— Talált tárgy. A város területén egy
pénztárca találtatott 10 kor. 16 fillér tartal-
ommal, amelyet jogos tulajdonosa a rend-
őrkapitányságon átvehet.

— Gazdátlan kutya. Egy kis fehér
fajkuty (fején és farkatövén kávészínű folt)
találtatott, melyet jogos tulajdonosa a rend-
őrkapitányságon átvehet.

☛ Legnagyobb választék női leány és gyermek kalapokban. ☛

Egy elsőrendű budapesti kalapdíszítőnőt állandóan foglalkoztatunk.

Kalap átalakítások, díszítések, gyászkalapok a legolcsóbb árban és rendkívüli ízléses
kivitelben készülnek.

Veszprém

WINTER-DIVATÁRUHÁZ

Városház-épület.

Használjunk hadisegély-bélyeget!

Özv. dr. Lax Jenőné
művészi fényképész
Veszprém.

Új fényképészeti műterem!

Bátorkodom a nagyérdemű közönségnek szíves tudomására hozni, hogy **Szabadi-úton 2. szám alatt** fényképészeti műtermet **nyitottam.**

Elvállalok kis képekről nagyításokat, illetve reprodukciókat, akvarell, pasztell, olaj, pigment és minden e szakmába vágó munkákat művészi kivitelben. Amatőröknek szakszerű kidolgozást. Előnyös árakban, miért is bátorkodom becses látogatásukat kérni.

 Felvételek villanyfény mellett este 7 óráig eszközöltek.

Teljes tisztelettel
Özv. dr. Lax Jenőné
Kántor Margit.

Bakos Kálmán
csemege-, fűszer-, bor- és gyarmatárú-
kereskedő, ásványvíz nagy raktára
VESZPRÉM.
Telefon 55. Sörgözy Bakos kereskedő Veszprém.

Nagy választék

hazai és különleges
Borokban, Pezsgők,
Likőrök, Cognac,
Puncs stb.

Hentesáruk, Sajtok
Friss és Déligümölcsök,
Befőttek, Gyümölcsíz

Konzervek

Libamáj painok,
Hus- és Halkonzervek

Száritott főzelékek
Főzelékkonzervek
Teasütemények
Háztartási cikkek

Vadak

Vidéki rendelések azonnal eltesznek intézre

**Gondot
okoz
Önnek**

hogyan mivel lepje meg szeretteit karácsonyra?
Vegyen kosárcákát cukorka, szivar, szivarka
vagy virágok elhelyezésére

**: a Sebesültek :
Karácsonyfája Bazárban
Megnyílik e hó közepén.**

— **Eladó ház.** Veszprémben, a Jeruzsálemhegyen, ötpercnnyire a város központjától egy újonnan épült, 3 lakásból, pincéből s szükséges mellékhelyiségekből álló tűzmentes ház bevonulás miatt azonnal eladó. Komoly vevők forduljanak Molnár Józsefhez, Vár-utca 2. alá.

 Faszardál ujdonság!

Dupla bevágás, bőr orral, talpvédővel, teljesen hangtalan a járásnál. Igen célszerű viselet.

Kapható 25-től 42-es számig. **Winter-divatáruháza.**

1917 - 1918

Egy
veteményes kert
benne gyümölcsössel
bérbeadó.
Felvilágosítást ad
Szedlák Mihály
: tulajdonos : **VESZPRÉM.**
(Kopácsi-major)

Perfekt felsőruha varrónő jutányosan készít lakásán bármilyen női ruhát. Kivánatra házhoz is megy. Bakony-utca 2. Temetőhegy.

Eladók
tenyész házinyulak.
Érdeklődni lehet a 7. honvéd ágyus
pótléggal gazdasági hivatalában.
Veszprém, Kossuth Lajos-utca 42. sz.

Bakos Kálmán
fűszer-, csemege-, bor- és ásványvíz-
kereskedő
VESZPRÉM.
Telefon 55. Sürgöny Bakos kereskedő Veszprém.

**Keményítő,
Krumplicukor
Cukorsyrup**
maximális árban kapható
POLITZER MIKSA
fűszerkereskedésében, Veszprém.

Csillogó
karácsonyfa-
diszek, karácsonyfagyertyák,
girlandok és kötöző-
zsinegek nagy választékban.

Névjegyeket
legszobban leggyorábban legolcsóbban
kiszitt FODÓ F. könyvnyomdája Veszprém, Szabadság-tér.

Szaloncukor nagy mennyi-
ségben Friss
áru, 1 kgros dobozokban.

Teasütemények,
Cacesok nagy választékban.

Konzervek. Gyümölcsök.
Háztartási cikkek.
Pezsgő. Bor.
Cognac. Likőrök.

NEMETH KÁROLY
polgári és egyenruhaszabó
a Korona-szálló átellenében.

Elfogadok a szakmamba
vágó mindenféle munkát,
igazitásokat és felvasa-
lásokat. Viselt ruhákat
becserélek és azokat ki-
javitva, szegényebb sör-
suaknak eladom.

**Használjunk hadisegély
póstabélyeget!**

Mindenféle üres használt
hordókat és
Palackot (üveget)
minden mennyiségben vesz Szemerey
fűszerkereskedő.

**Adakozzunk az elesett hősök
özvegyei és árvái javára!**

— **Zuschmann János** kerthelyisége ma
vasárnap, azaz június 9-én megnyílik. Tulaj-
donos régi jó hírnevéhez képest az idén is
gondoskodik jó kiszolgálásról, jó borról és éte-
lekről. Mai naptól kezdve minden vasárnap
délután cigányzene.

ELADÓ HÁZ Veszprémben, Eszterházi-utca 7.
számon, forgalmas helyen, négy utca keresztezése
közelében, összesen 15 utcai és udvari szobából
álló 6 lakással, ugyanannyi konyhával, 2 pincével
és megfelelő mellékkeliségekkel, továbbá nagy ud-
varral és sédmenti kerttel. Bármikor megtekinthető.

Yiszketegség, sömör, rüh
leggyorsabban elmulasztja a dr. Flesch-
féle eredeti

„BARNA ZSIR“

Nincs szaga. Nem piszkít. Mindig ere-
deti pecsétet dr. Flesch-félt kérjünk.
Próbátégely K 1 60, nagy tégely K 3—,
családi adag K 9—

Veszprém és vidéke részére főraktár:
Kocsuba Emil „Fekete sas” gyógy-
szertárában, Veszprémben.

**Iskolaszerek
Rajzszerék
Papirook**

s minden e szakmába vágó cikkek
a legolcsóbb áron beszerezhetők

PÓSA ENDRE

könyvkereskedésében
VESZPRÉM.

Rákóczi-tér 8. (Saját ház) Telefon 98.

Cégtulajdonos:

KÁLMÁN ISTVÁN

a Szent-István-Társulat
Veszprém-egyházmegyei
főbizományosa.

Minden iskolában hasz-
nálható **tankönyvek**
raktáron vannak, illetve
általánosan beszerezhetők.

Könyvkereskedés • Könyvkötészet

Van szerencsém a nagy-
érdemű közönség szives tudom-
ására hozni, hogy

**KALAPOS-
üzletemet**

Rákóczi-téren, a régi Kéz
Vilmos-féle bolt helyiségében
megnyitottam. — Elvállalom
férfi- és női kalapok
javítását, valamint festését is.

Götzenberger Lajos.

A város nagy emberei

CSAJÁGHY Károly Lajos
(Csajág, 1873. november 13. -
Veszprém, 1961. szeptember 6.)
kúriai bíró

Középiskolát Pápán végezte. 1898-tól Veszprémben törvényszéki aljegyző, közben Debrecenben jogot tanul. 1913-ban kerül vissza a városba, mint ügyész, ugyanez év decemberétől bírónak nevezik ki. Kiváló szónok, beszédei gondos felépítésükkel tűntek ki. Aktív dalosként és zenebarátként elnöke volt a Veszprémi Dalegyesületnek 1914-től. Sírja a veszprémi Alsóvárosi temetőben, családi kriptában van.

CSERESNYÉS József
(Veszprém, 1867. június 1. -
Veszprém, 1944. július 28.)
orvos

Veszprémben tanult, de a középiskola utolsó osztályait Sopronban végezte, ottisérettségizett. Egyetem tanulmányokat Bécsben, Berlinben és Budapesten folytatott. 1893-ban hazakerült szülővárosába, a városi kórház másodorvosa. 1904-től az új Gyermekmenhely igazgató főorvosa és a városi kórházban is dolgozik, 1908-tól osztályos orvosként.

A szaklapokban gyermekgyógyászattal kapcsolatos írásai jelentek meg. Elnöke volt a megyei orvosszövetségnek és főgondnoka a reformástus egyházkerületnek. A veszprémi Alsóvárosi temetőben, családi kriptában nyugszik.

CSOLNOKY Ferenc, ifj.

(Veszprém, 1853. április 9. -

Veszprém, 1941. január 3.)

orvos, kórházigazgató

Elemi és középiskolát Veszprém-ben végezte, Pápán érettségizett. 1872-ben orvosi

diplomát szerzett Budapesten.

A fővárosban kezdte munkáját,

1878-ban visszajött Veszprémbe.

Először a megyei börtön, majd

a város tiszteletbeli orvosává

és 1881-ben a városi kórház

másodorvosává nevezték ki.

1894-től a városi kórház sebész főorvosa. Sokat tett annak

érdekében, hogy a kórház menedékház jellege megszűnjön

és az öreg, elfekvő betegek számára szegényház épüljön.

A szegényház, a Pápai út elején, 45 férőhellyel 1890. január

1-jén nyílt meg. A kórházigazgatói teendőket 1899. február

23-tól 1926-ig látta el, ő volt az első orvos-igazgató. Az

intézményt a városi víz- és csatornahálózatra köttette. Az

ágyak számát 1906-ban már 142-re emelte, 1904-ben a sebészet

számára 30 ágyas pavilont építtetett. Az első világháború

kezdetekor részt vett az önkéntes betegápolók képzésében, a

tanfolyamok megszervezésében. Eközben nemcsak az ágyak

számának növelésén munkálkodott, de törekedett a kórház

modernizálására röntgen- és fertőtlenítő gép beszerzésével.

1916-ban királyi tanácsosi, 1925-ben pedig egészségügyi

főtanácsosi rangot kapott. Tábla őrzi emlékét a

Megyei Kórház B épületének és a Toborzó u. 11. sz.

háznak falán, ahol élt és dolgozott. A kórház 1990. június 28-án felvette a nevét. Az 1990-ben alakult Csolnoky Ferenc Emlékbizottság minden év április 9-én tudományos ülésen tiszteleg emléke előtt. Síremléke a veszprémi Vámosi-úti temetőben van.

CSOMAY Kálmán, id., Csomai

(Balatonalmádi, 1872. szeptember 20. - Veszprém, 1961. október 25.)

építőmester

Csomai János kisbirtokos fia. Neve a Medgyaszay István tervei alapján általa 1907–1908-ban felépített vasbeton szerkezetű veszprémi kőszínház kapcsán vált széles körben ismertté. 1908–1909-ben a Davidikum átépítésével bízták meg. 1910-ben megvásárolta a városi vasútállomás mögötti Kreutzer-féle telket, amelyen saját alkalmazottai és vasúti dolgozók számára lakásépítkezésekbe kezdett. 1902-ben alapított saját téglagyárat, amely a mai Jutasi úti lakótelep egy részének helyén működött, 1911-ben már 20 munkást foglalkoztatott. Az itt gyártott falazótéglákat és tetőcserepeket részben saját építkezéseihez használta fel, részben értékesítette. Munkásságának elismeréseként több neves veszprémi építőmesterrel: Bognár Jánossal, Gyökeres Sándorral, Horváth Sándorral, Kész Ferencsel, Próder Károllyal és Takács Jánossal együtt 1911-től tagja lett a városi tanács 4. Számú Építészeti és Szépítészeti Szakbizottságának. Középkorúként részt vett az 1. világháborúban, vitézségi érmet kapott, ám a város sem tudta nélkülözni hazahívták a múzeumépítés folytatására. 1920-tól a Vitézi Rend tagja. A város terjeszkedése, bővülése teremtette igények kielégítésére további lakóházak építésébe fogott. Megépítette a Bagolyvár melletti városi, ún. Csomay-házakat (mai Jutasi út 11., 13. és 15. sz. épületek). Épített a Szent Vince Egyesület számára egy szeretetotthont a Kert utcában. Nevéhez fűződik a völgyikúti strand, közismert nevén Csomay-strand.

Az irodalom, költészet és sport iránti szeretetét kimutató magánemberként is ismert volt. A Veszprémi Hírlap 1934. augusztus 26-i számában Egy kislány emlékkönyvébe... címmel fennmaradt egyetlen lírai témájú verse. A veszprémi Alsóvárosi temetőben nyugszik.

DEMJÉN Márton

(Szatmárnémeti, 1857. október 19. - Veszprém, 1943. június 9.)

ref. lelkész, néptanító

Az elemi iskolát és a gimnázium első három osztályát szülővárosában, a középiskola további évfolyamait és a teológia első évét Budapesten végezte. A teológiai tanulmányokat Pápán fejezte be, 1888-ban szentelték pappá. Segédlelkész és helyettes lelkész Sárkeresztesen,

Móron, Kiskovácsiban. 1886-tól 1889-ig lelkész tanító Lajoskomáromban, a következő évben adminisztrátor Polgárdiban. 1890-től Kiskovácsiban, 1893-tól nyugdíjazásáig, 1935-ig Veszprémben megválasztott lelkész. A református egyházmegyei tanító egyesület tagja. Főjegyzője és tanácsbírója az egyházmegyének, 1919 és 1923 között a Veszprémi Református Egyházmegye esperese. Munkatársa volt a Székesfehérvár és Vidéke c. lapnak, egyházi periodikákban tanulmányai és más írásai jelentek meg. A veszprémi Alsóvárosi temetőben nyugszik.

GAÁL Sándor

(Noszlop, 1875. október 26. -
Veszprém, 1958. március 11.)

tanár, zeneszerző, karnagy

Középiskolába Pápán járt, Győr-
ben szerzett tanítói oklevelet. A
középiskolai ének tanári képe-
sítést a Zeneakadémián szerezte.

1903-ban alapította Veszprém-
ben a Kuruc Dalkört, amely később
Veszprémi Dalegyesületté alakult
át. A kórus népszerűsége rohamo-
san nőtt. Az első világháború alatt

az addig csupán férfiakból álló kórus vegyeskarrá alakult
át. Az egyesület 1925-ben, Sopronban aranyérmeket, 1927-ben
Szegeden Király-díjat kapott.

1916-tól vezette a városi zeneiskolát, amelynek 15 évig
igazgatója. 1928-ban a veszprémi elemi iskolák igazgatójává
nevezték ki. Zeneszerzőként is ismert volt, kórusműveit
országszerte énekelték. 1928-ban az Országos Magyar
Dalszövetség aranyérmével díjazták. Az Iskola u. 3. sz. ház
kapualjában emléktáblája van. A veszprémi Alsóvárosi
temetőben nyugszik.

HORVÁTH Béla

(Zirc, 1878. június 17. - 1941 után.)

jogász, újságíró

A jogi végzettség megszerzése
után sokáig állt Veszprém város
szolgálatában, volt városi főügyész
is, valamint helyettes polgármester.
1905 és 1921 között szerkesztette a
Veszprémvármegye című lapot,
amelynek később is munkatársa
maradt. Írásai a helyi lapokban, vá-
rospolitikai szaklapokban és a
Budapesti Hírlapban jelentek meg.

HUNKÁR Dénes, heidenzi

(Szolagyőr [Udvarnok, Szlovákia], 1852. szeptember 4. -
Veszprém, 1917. április 26.)

főispán

Atyja Hunkár Sándor, 1861-ben a vármegye alispánja. A Hunkár-ősök Győr-megyéből származnak, az 1809. évi nemesi fölkelésben már Veszprém megyei nemesekként vettek részt. A családi birtokot nagy szakértelemmel vezette, ezzel példát mutatva gazdatársainak. Ménese messze földön híres volt. 1900-as években lótenyésztési elnök megyénkben, majd 1907-től haláláig a vármegye főispánja. A vármegyei gazdasági egyesület elnökeként megszervezte a megye gazdasági társadalmát.

Főispánsága alatt lépett be a Nemzeti Munkapártba. Írásai jelentek meg a Köztelek (1903), valamint a Vadász- és Versenylap (1903/04, 1906) című lapokban. Szolagyőrött, a családi sírboltban nyugszik.

ILLÉS Dezső

(Rap, 1865. november 19. - Veszprém, 1924. augusztus 11.)

ügyvéd

Jogot végzett, majd ügyvédi vizsgát tett. 1892-ben már Veszprém-ben élt, műkedvelő ifjúsági színjátszóként is fellépett. Szakmai gyakorlatot dr. Óvári Ferenc veszprémi ügyvédi irodájában szerzett. 1894 júliusától a veszprémi törvényszék jegyzője, 1899 tavaszától Veszprém vármegye tiszteletbeli, a Veszprémi Takarékpénztár ügyésze. 1893. december 2. és 1894. július 7. között Csomasz Bélával együtt szerkesztette a Veszprém c. hetilapot, a Veszprémvármegye c. lapba is több cikket írt. 1899-től a veszprémi állandó színház felállítására létrehozott bizottság tagja. 1912-től Veszprém város képviselőtestületében és Veszprém vármegyei törvényhatósági bizottságban dolgozott. Illés Jenő néven a veszprémi szabadkőműves kör (1898) és a Virradás Páholy (1902) alapítója, irodalmi bizottságának tagja. A veszprémi Alsóvárosi temetőben nyugszik.

KOMJÁTHY László

(Veszprém, 1876. szeptember 2. -
Veszprém, 1930. augusztus 30.)

polgármester, szakíró

Elemi és középiskolába
Veszprémbe járt, jogi tanul-
mányokat a budapesten folytatott,
ott szerzett ügyvédi diplomát
is. A veszprémi Takarékpénztár
ügyésze és titkára, 1905-től a
városi rendőrkapitány helyettese,
egy évvel később rendőrkapitány.
Szegelethy György halála után,

1911-ben Veszprém város polgármestere. Ezt a tisztséget 1929.
december 23-ig - a Tanácsköztársaság időszakát kivéve -
viselte. Nehéz időszakban látta el feladatát.

A háborús évek alatt is törekedett a város folyamatos
fejlesztésére (utcák csatornázása, aszfaltozása, közvilágítás
bővítése).

Közigazgatási és városrendezési témájú írásai szaklapok-
ban és a helyi sajtóban jelentek meg. A veszprémi Alsóvárosi
temetőben nyugszik.

LACZKÓ Dezső Ágoston

(Trencsén, 1860. július 22. -
Veszprém, 1932. október 27.)

piarista tanár, múzeumigazgató,
geológus

1877-ben lépett be a kegyes tanító
rendbe, 1885-ben szentelték
pappá, közben 1883-ban a
budapesti tudományegyetemen,
földrajz-természetrész szakon
tanári oklevelet szerzett. 1888-
tól Veszprémbe tanított. 1912
és 1918 között a veszprémi

gimnázium igazgatója, 1920-ban vonult nyugalomba. 1895-től tevékenyen részt vett a Bakony geológiai feltárásában, Lóczy Lajos munkatársa volt a Balaton környékének tanulmányozásában.

Nevéhez fűződik a Veszprém Megyei Múzeumi és Könyvtári Egylet megalapítása 1903-ban. A múzeum gyűjteménye eleinte épület híján a megyeházán és a színházban került elhelyezésre. Az építkezés 1913 végén kezdődött, de a háború kitörése miatt csak 1923-ban fejeződött be. Múzeumnak kezdetektől ő volt az igazgatója. 1905-től szerkesztette a Veszprém Megyei Múzeum évi jelentéseit.

Közreműködött a Nemesvámos határában fekvő Balácapusztai római lelőhely feltárásában. Tudományos munkásságát elismerve több hazai és külföldi társaság fogadta tagjai közé. Veszprémben, a róla elnevezett múzeum mellett áll kőszobra. A róla elnevezett forrásnál tábla őrzi emlékét. Sírja a veszprémi Vámosi úti temetőben van.

ÓVÁRI Ferenc

(Veszprém, 1858. május 3. -
Veszprém, 1938. március 11.)

jogász, országgyűlési képviselő
Középiskolai tanulmányait szülő-
városában és Székesfehérvárott
végezte, 1882-ben, a budapesti
tudományegyetemen szerzett
jogi diplomát. 1884-ben ügyvédi
vizsgát tett, majd Veszprémben
ügyvédi irodát nyitott.

Törvényhatósági bizottsági tagként főként a közigazgatási viszonyok javítását és a tűzoltás ügyeinek szervezettebb kezelését szorgalmazta. 1887-től a veszprémi önkéntes tűzoltóegylet örökös főparancsnoka, az országos és a Vármegyei Tűzoltó Szövetség elnöke. 1892-ben szabadelvű programmal a nagyvázsonyi kerület országgyűlési képviselőjévé választották. Hat ciklusban a nagyvázsonyi, négyben pedig a veszprémi kerületet képviselte. 1904-ben megalapította a Balatoni Szövetséget, amelynek elnöke és közlönyének szerkesztője. Munkásságának eredménye a Veszprémi Színház és a Balatonalmádi-fürdő.

A háború alatt jelentős szerepe volt a Veszprém megyei hadiárva-ellátás megszervezésében. Részt vett a Gyermekvédő Liga veszprémi osztályának munkájában, ügyvezető elnöke volt a Zsófia gyermekszanatóriumnak.

Az országos politikától 1918-ban egy időre visszavonult. 1927-től a Felsőház tagja. 1909-ben a Veszprém Város Díszpolgára címet kapott, életében már utcát neveztek el a városban róla.

RÉDEY Gyula

(Sümege, 1849. január 15. - Veszprém, 1921. december 9.)

r. k. nagyprépost, választott püspök

Apja: Rédey Antal kovácsmester. A teológiát Bécsben tanulta, ahol 1874-ben egyetemi doktorrá avatták. 1871. augusztus 1-jén szentelték pappá. Egy ideig Felsőörsön káplán, majd a veszprémi püspökségre került, ahol először püspöki titkár, 1890-ben kanonok és veszprémi plébános. 1908 után püspöki helytartó és nagyprépost. 1915 után olchini választott püspök. Cikkeket és költeményeket írt. Több felolvasása nyomtatásban is megjelent. Egyházi beszédeit Veszprémben, 1900-ban és 1903-ban adták ki. A veszprémi Alsóvárosi temetőben nyugszik.

RHÉ Gyula

(Tiszaeszlár, 1871. november 9. -
Veszprém, 1936. november 16.)

régész

A középiskola elvégzése után a MÁV-nál tisztviselő. Eleinte a festészet iránt érdeklődött, olasz-orosz útja során már régészeti tanulmányokat folytatott. Veszprémbe állomásfőnöknek került. Hivatala mellett a város környékén jelentős kutatásokat végzett: Balácán folytatta a római villa feltárását, Jutason és Öskün avar kori temetkezési helyek ásását vezette. Nyugalomba vonulása, 1932 után vezetője a Veszprém Vármegyei Múzeumnak, melynek létrehozásában már előzőleg részt vett. Publikációi jelentek meg a Veszprémi Hírlap és a Veszprémvármegye hasábjain, valamint országos tudományos lapokban.

Veszprémbe, az Alsóvárosi temetőben van sírja és fehér márvány síremléke.

ROSENBERG Jenő

(Zalaegerszeg, 1862. ?? -
Veszprém, 1935. április 28.)

városi tisztiorvos

Középiskoláit Szombathelyen, egyetemi tanulmányait Budapesten végezte, 1866-ban avatták orvossá. 1888. február 1-jétől kör-, illetve járási orvoscént telepedett le Veszprémbe. 1898-tól vezető városi tisztiorvos. Tagja volt a város képviselőtestületének. Tisztiorvosként a városi rendőrség, majd 1920

után az állami rendőrség orvosa és mentőorvos is volt. A háborús évek alatt magánpraxist is folytatott. A rászorulókat gyakran ingyen kezelte, saját költségén kiváltotta gyógyszerüket.

Aktív résztvevője volt a város átépítése-átrendezése vitáinak, így többek között a Piac (Óváros) téri Kaszinó és a mögötte levő házsor (régii Petőfi utca) lebontásának. Megvásárolta az Óváros tér déli része és a Vas Gereben utca közötti területen levő öreg házat, és a mai napig is látható háromszintes sorházat építtette fel. Munkájának elismeréseként 1917-ben a királyi tanácsosi, 1926-ban egészségügyi főtanácsosi címet kapott. Tiszteletbeli vármegyei főorvos is volt. Síremléke Veszprémben, a Mártírok úti zsidótemető északi részében található.

ROSOS Károly

(Zirc, 1874. március 4. -
Szentkirályszabadja, 1951.

augusztus 1.)

városi tisztségviselő, polgármester
Középiskolába Komáromban és
Zircen járt, jogi tanulmányokat
Budapesten végzett. 1900-ban
Veszprém város szolgálatába
állt. Volt iktató, pénztári ellenőr,
árvaszéki ülnök, közigazgatási
tanácsnok. Aktívan részt vett több
egyesület életében.

1935 és 1941 között polgármester. Ebben az időszakban épült a csererdei Lőszerművek (Bakony Művek), az alsóerdei Danuvia, a Völgyhíd, a Szent István-iskola (a Dózsavárosban), a 8. sz. műút és a jutasi repülőtér. Munkássága alatt került felavatásra Szent István király és Gizella királyné szobra a várban. Sírja a szentkirályszabadjai temetőben található.

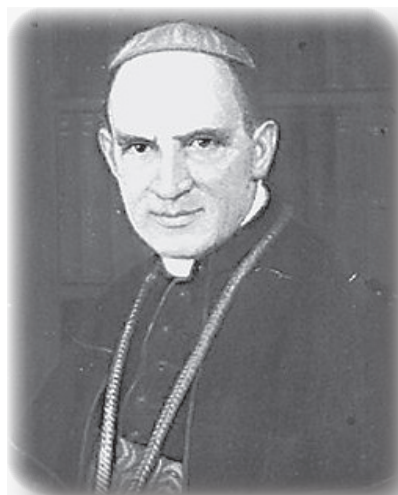

ROTT Nándor

(Bodenstadt [Morvaország], 1869.
december 23. - Veszprém, 1939.
március 3.)

r. k. püspök, tanár

A középiskolát Budapesten a piaristáknál és Esztergomban a bencéseknél végezte. Filozófiai és teológiai tanulmányokat Rómában folytatott, mindkettőből doktorátust szerzett. 1896-ban Rómában szentelték pappá.

Hazatérve az Esztergomi Szeminárium tanáráként filozófiát és pedagógiát tanított. 1904-től császári és királyi udvari káplán, 1908-tól esztergomi kanonok. Számos más egyházi tisztség és méltóság tulajdonosa: a budapesti egyetem hittudományi karának doktora, a Budapesti Központi Szeminárium rektora. Veszprémi püspökké 1917. május 16-án, a hadszíntéren nevezték ki. Székét rendhagyóan foglalta el, a háborús események miatt, nem kívánta, hogy a megszokott pompával fogadják a beiktatásán. Nevéhez szervezeti változások és építészeti alkotások egész sora fűződik. Renováltatta a veszprémi székesegyház külsejét, felépíttette a veszprémi Szent Margit-templomot. A templomot 1938. szeptember 8-án szentelték fel. Kívül-belül tataroztatta a veszprémi és a sümegi püspöki palotát, rendbe hozatta mindkettő kápolnáját és azok festményeit. Felújította a sümegi plébániatemplom Maulbertsch-freskóit. Fejlesztette Veszprémben az egyházmegyei könyvkereskedést és a nyomdát, amely új és nagyobb székházat is kapott. Mintaszerűen rendeztette a püspöki levéltárat és könyvtárat, ez utóbbit 10 ezer kötettel gyarapította is. Püspöki bizottságot állított fel többek között Balatonfüreden. 30 új lelkésztséget szervezett a megyében: többek között 1918-ban Balatonfüreden, 1919-ben Herenden. Premontrei apácákat telepített Külsővatra és Somlóvásárhelyre, karmelitákat

Berhidára, szegénygondozó apácákat Veszprémbe. Egyházi folyóiratokban jelentek meg értekezései és szentbeszédei. 1927-ben Veszprém városa díszpolgárává választotta. Veszprémben a Szent Margit-templomban helyezték örök nyugalomra.

TÖRÖK Gyula dr.

(Kaposvár, 1876. július 23. -
Szombathely, 1940. október 10.)

Pozsonyban tett érettségit, majd államtudományi és jogi doktorátust szerzett Budapesten. 1905-ben mint rendőrbiztos került Szombathelyre, ahol a közegészségügyek intézésével bízták meg, ezt a tisztet 1912-ig látta el, majd rendőrfogalmazóvá választották. A veszprémi főispán távirati meghívására elfogadta a főkapitányság vezetői megbízását. 1914-1917 között a város rendőrkapitánya. A háború alatt kemény kézzel irányította a rendőrök munkáját. Szigorú rendelkezéseket hozott a rend és köztisztaság fenntartása érdekében. Ezek betartását gyakori ellenőrzésekkel biztosította. A rendőrség államosításával visszakerült Szombathelyre a kerületi főkapitánysághoz mint előadó. Ezután a belügyminisztériumba osztották be szolgálattételre, ahol 1922-ig teljesített szolgálatot. Ekkor mint rendőrtanácsost helyezték vissza Szombathelyre kerületi fegyelmi biztosi hatáskörrel. 1923-ban rendőrfőtanácsossá léptették elő. 1925-ben ideiglenesen nyugdíjazták. Kiváló szolgálatainak elismeréséül két jubileumi éremmel és a katonai éremmel tüntették ki.

A kommun alatt mint túszt letartóztatták, súlyosan bántalmazták és halálraítélték. A sok izgalom megtörte fizikumát, beteg lett és hosszabb ideig a kórházban ápolták.

Irodalomjegyzék

Báró Hornig Károly bíbornok, veszprémi püspök halála, temetése és végrendekezése / Varga Tibor László == Veszprémi Szemle (1993-) ISSN 1217-5358.

Meghalt Rosenberg Jenő Veszprém város főorvosa == Veszprémvármegye (1897-1918). - (1935. máj. 5.), p. 2.

Megyéspüspökünk székfoglalója == Veszprémi Hírlap (1893-1944). - 1917. szept. 23., p. 2.

Vasmegeyi fejek / szerk. Halász Imre. – Szombathely: 1930.
http://www.vasidigitkonyvtar.hu/vasidigiportal/image/1506585576257/vmfejek_szhely.html
(2018.09.04.)

Veszprém megyei életrajzi lexikon / [szerk. Varga Béla]. - Veszprém: Eötvös Károly Megyei Könyvtár, 2014.

Veszprém multja és jelene: a magyar orvosok és természetvizsgálók XXXVI. nagygyűlésének Veszprém városa nevében / [írták Békefi Remig et al.]. - Veszprém: Egyházmegyei Könyvnyomda, 1912.

A veszprémi református gyülekezet története / írta Thúry Etele és Hodossy Lajos. - Veszprém: Veszprémi Református Egyházközség, 1999.

Veszprémmegyei fejek: emlékalbum a vármegye egyházi, hivatali, tudományos, társadalmi és közgazdasági reprezentánsairól: 1919-1929 / szerk. Hahn Ferencz és Zsadányi. - Veszprém: Veszprémmegyei fejek Kiadóvállalat, 1929.

Veszprémvármegyei avar emlékek / írta Rhé Gyula. - Veszprém : Egyházmegyei Könyvnyomda, 1924.

Tartalomjegyzék

Ajánlás	3
Előszó	5
Városunk fejlődése	7
Egészségügy	23
Kórházak a városban és a város kezelésében	23
Járványügyi intézkedések	29
Köztisztasági intézkedések	32
Spanyolnátha	33
Kapcsolat a külvilággal	37
Közbiztonság	45
A munka frontján	63
Városunk mezőgazdasága	75
A mindennapi kenyér	81
Kulturális élet, szórakozás	97
Régészeti feltárások, leletmentések	
a háború alatt	97
Kiállítások, művelődéstörténeti előadások	99
Színházi előadások, koncertek,	
hangversenyek	102
Gyermekek a háttországban	107
Egyesületek, jótékony közösségek	120
Hadiképek itthon	131
Hírverés a lapokban	138
A város nagy emberei	145
Irodalomjegyzék	158

A kiadványban szereplő képeslapok az Eötvös Károly Megyei Könyvtár Veszprém megyei helyismereti gyűjtemény képeslapgyűjteményéből származnak.